

European Commission

Directorate-General for Economic and Financial Affairs

Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(26 Μαΐου 2010)

Ιστορικό:

Κοινό κλιμάκιο ΕΕ/ΔΝΤ/ΕΚΤ επισκέφθηκε την Αθήνα από 21 Απριλίου έως 3 Μαΐου 2010 μετά την υποβολή αιτήματος για διεθνή χρηματοδοτική συνδρομή από την Ελλάδα.

Την 2 Μαΐου, η αποστολή κατέληξε στη σύναψη συμφωνίας σε υπηρεσιακό επίπεδο για μια χρηματοδοτική δέσμη ύψους 110 δις. ευρώ από κοινού από τη ζώνη του ευρώ και το ΔΝΤ και τις συνοδευτικές οικονομικές πολιτικές. Την ίδια μέρα, το Eurogroup συμφώνησε να ενεργοποιήσει στήριξη οικονομικής σταθερότητας υπέρ της Ελλάδας μέσω διμερών δανείων που θα συγκεντρώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στις 9 Μαΐου το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ ενέκρινε συμφωνία stand-by (SBA). Στις 18 Μαΐου, οι χώρες της ευρωζώνης εκταμίευσαν την πρώτη δόση του δανείου ύψους 14,5 δις. ευρώ, κατόπιν εκταμίευσης 5,5 δις. ευρώ από το ΔΝΤ.

Η παρούσα έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιλαμβάνει επισκόπηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, των συζητήσεων με τις αρχές, καθώς και των στόχων και του σχεδιασμού του οικονομικού και χρηματοδοτικού προγράμματος.

Για τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης τον συντονισμό ανέλαβε ο Servaas Deroose, Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης ECFIN της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συνεργάτες: Giuseppe Carone, Declan Costello, Leila Fernandez Stemberidge, Anton Jevcak, Filip Keereman, Luis Garcia Lombardero, Peter Lohmus, Γεώργιος Μοσχόβης, Laurent Moulin, João Nogueira Martins, Elena Pavlova, Matteo Salto και Alessandro Turrini.

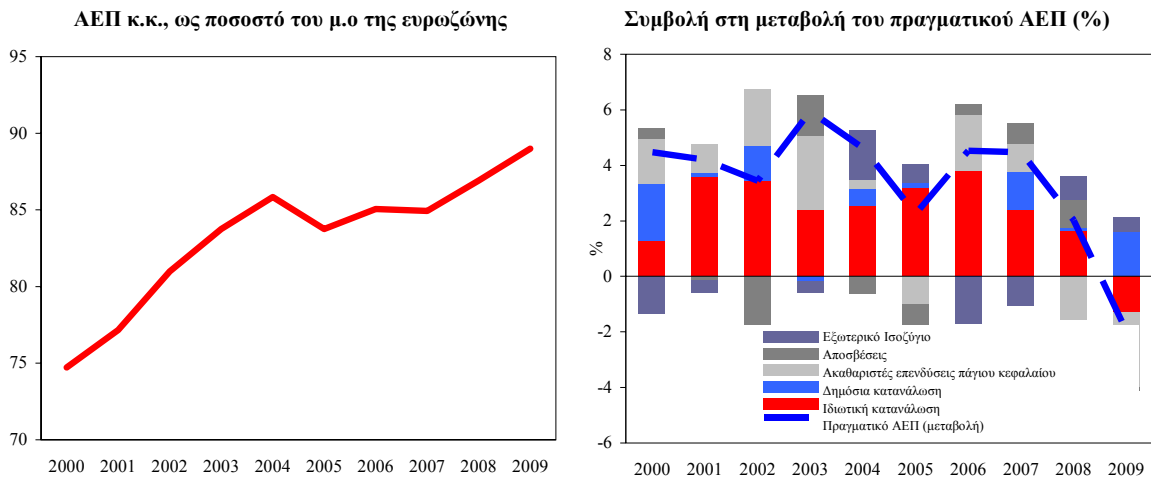
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

I.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ.....	4
II.	ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	12
III.	ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	15
	<i>Δημοσιονομική πολιτική.....</i>	16
	<i>Διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις.....</i>	22
	<i>Άλλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις .....</i>	25
	<i>Μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας.....</i>	26
	<i>Μεταρρυθμίσεις των αγορών προϊόντων.....</i>	27
	<i>Μεταρρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα .....</i>	30
	<i>Στατιστικά στοιχεία .....</i>	31
	<i>Χρηματοδότηση του προγράμματος.....</i>	32
IV.	ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	36
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	40
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	45

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. **Η ισχυρή αναπτυξιακή επίδοση της Ελλάδας κατά την τελευταία δεκαετία βασίζονταν σε μη διατηρήσιμους παράγοντες.** Με μέση αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ σχεδόν 4% ετησίως μεταξύ 2000 και 2009, έναντι 2% στη ζώνη του ευρώ, η εισοδηματική διαφορά της Ελλάδας με τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ μειώθηκε από 25% σε περίπου 10% (διάγραμμα 1). Αυτό αντανάκλωνε την κατακόρυφη αύξηση της εγχώριας ζήτησης, ιδίως στην κατανάλωση και στις επενδύσεις σε κατοικίες. Υψηλές αυξήσεις των πραγματικών μισθών, ταχεία πιστωτική μεγέθυνση - υποστηριζόμενη από την ελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα και από τα χαμηλά πραγματικά επιτόκια που συνδέονταν με την υιοθέτηση του ευρώ - και χαλαρή δημοσιονομική πολιτική συνέβαλαν σε έντονη ανάπτυξη. Κατά την περίοδο 2000-2009, το εξωτερικό εμπόριο επηρέασε αρνητικά την ανάπτυξη και το μερίδιο των εξαγωγών στο ΑΕΠ μειώθηκε από 25% σε 19%.

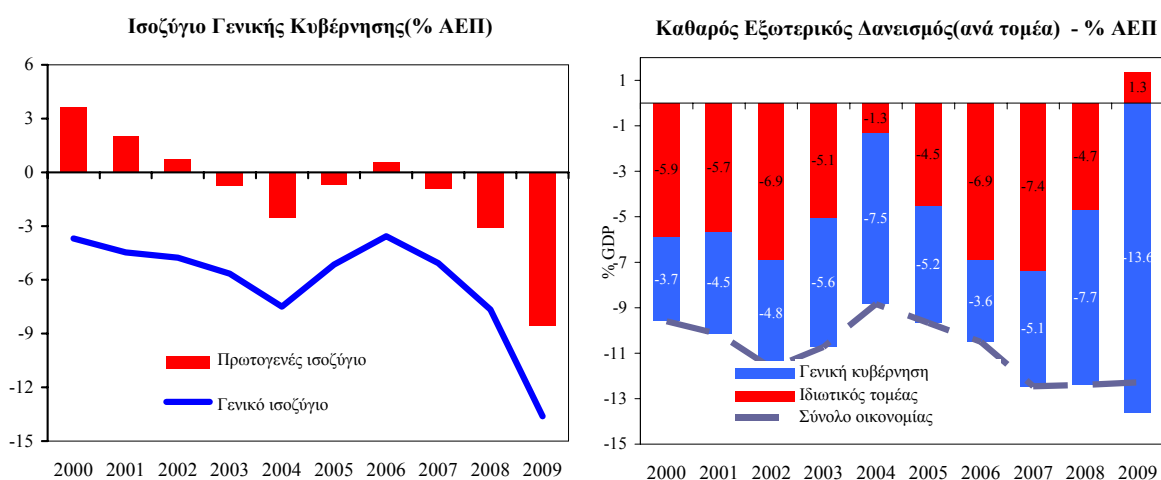
Διάγραμμα 1: Ελλάδα - Μακροοικονομικές Εξελίξεις

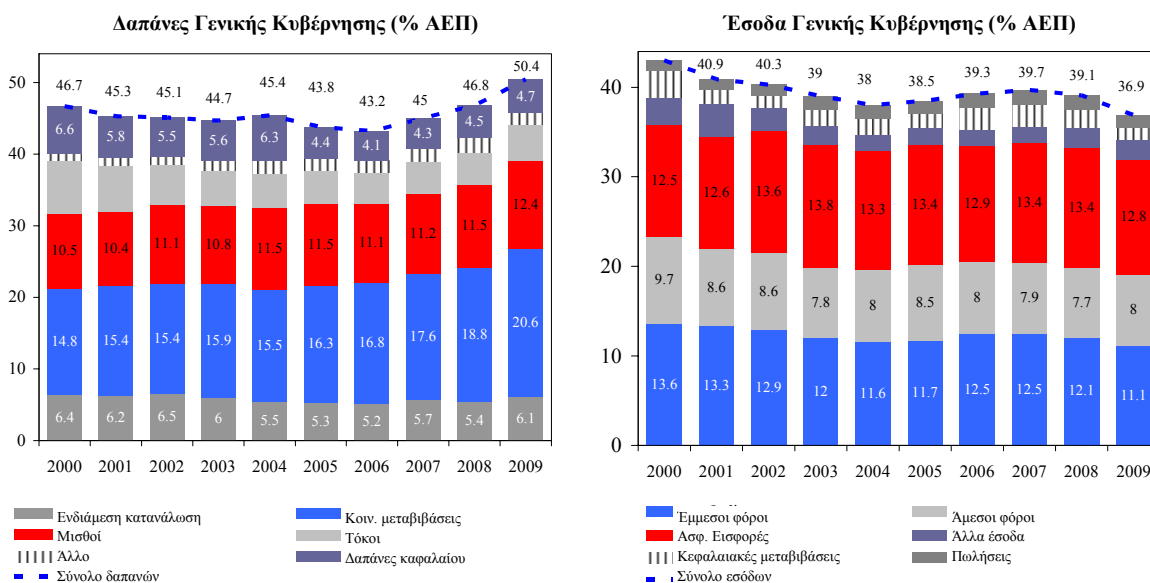
2. **Η εκρηκτική άνοδος της απορρόφησης (συνολικής ζήτησης) και η ασθενής εξωτερική ανταγωνιστικότητα προκάλεσαν ταχεία αύξηση των εξωτερικών ανισορροπιών.** Η αύξηση των πραγματικών μισθών σταθερά υπερέβαινε τα κέρδη παραγωγικότητας κατά την τελευταία δεκαετία, γεγονός που εν μέρει αντανάκλωνε τις επιπτώσεις από τις πολύ υψηλές αυξήσεις των μισθών του δημόσιου τομέα. Η προκύπτουσα αύξηση του ULC (κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος) διέβρωσε την εξωτερική ανταγωνιστικότητα, καθώς επίσης και σε σχέση με την υπόλοιπη ζώνη του ευρώ. Η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία (REER) της Ελλάδας ανατιμήθηκε κατά περίπου 10-20%, ανάλογα με τον χρησιμοποιούμενο αποπληθωριστή, στη διάρκεια της περιόδου 2000-2009 και σύμφωνα με τους υπολογισμούς των υπηρεσιών της Επιτροπής ήταν υπεριμνημένη κατά 10 έως 20% το 2009 (πλαίσιο 1, διάγραμμα 4). Ο συνδυασμός της υψηλής αύξησης της εγχώριας ζήτησης και της επιδείνωσης της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας επέφερε ταχεία επιδείνωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο κορυφώθηκε με 14% του ΑΕΠ το 2008.
3. **Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες παρέμειναν σταθερά υψηλές.** Αφότου η Ελλάδα υπέβαλε το πρώτο πρόγραμμα σταθερότητας τον Δεκέμβριο του 2000 (λίγο μετά την απόφαση να υιοθετήσει η Ελλάδα το ευρώ), το οποίο έθετε ως μεσοπρόθεσμο στόχο

(ΜΔΣ) την ισοσκελίση της δημοσιονομικής θέσης, ο στόχος αυτός δεν επιτεύχθηκε ποτέ. Ακόμη χειρότερα, το ονομαστικό ισοζύγιο ποτέ δεν ήταν κατώτερο του 3% του ΑΕΠ (διάγραμμα 2). Οι δημοσιονομικοί στόχοι δεν επιτυγχάνονταν ποτέ, παρά το ευμενές οικονομικό περιβάλλον, λόγω της συστηματικής υπέρβασης των δαπανών, της ενδημικής φοροδιαφυγής και των σταθερά υπεραισιόδοξων προβλέψεων ως προς τα φορολογικά έσοδα. Το μέγεθος του δημόσιου τομέα αυξήθηκε από 44% του ΑΕΠ το 2000 σε περισσότερο από 50% το 2009, όχι μόνο απορροφώντας τη διαθέσιμη εξωτερική χρηματοδότηση, αλλά και παραγκωνίζοντας πόρους του ιδιωτικού τομέα και ως εκ τούτου εξασθενίζοντας την οικονομική επίδοση (διάγραμμα 3). Επιπλέον, συστήματα υγείας και συντάξεων που δεν είχαν υποστεί μεταρρύθμιση απειλούσαν τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών.

Διάγραμμα 2: Ελλάδα - Δημόσια Οικονομικά

Διάγραμμα 3: Ελλάδα - Δημόσιες Δαπάνες και Έσοδα

Πλαίσιο 1: Δείκτες εξωτερικής ανταγωνιστικότητας και αποτίμηση με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία

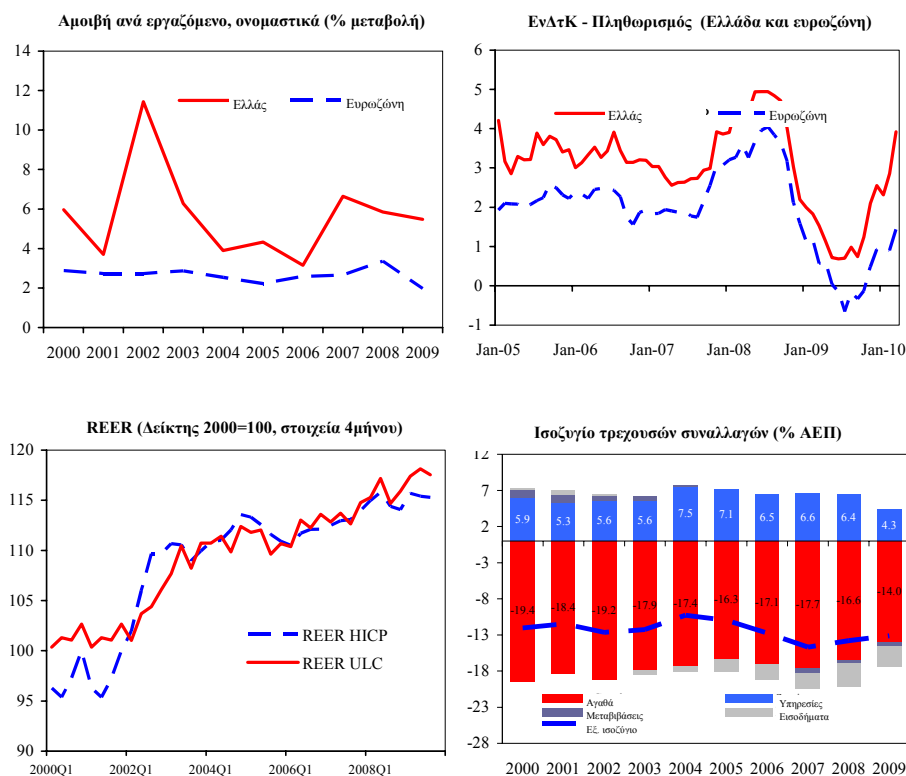
Η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία (REER) της Ελλάδας είναι υπερτιμημένη.

- Τα αποτελέσματα με βάση τη μέθοδο του κανόνα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δείχνουν υπερτίμηση τη REER κατά περίπου 10% το 2010. Αυτό σημαίνει ότι θα ήταν αναγκαία η υποτίμηση κατά 10%, προκειμένου να φθάσει το υποκείμενο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε μια τιμή που να συμφωνεί με τα βασικά μεγέθη που κατευθύνουν την ισορροπία μεταξύ αποταμιεύσεων και επενδύσεων (κανόνας του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών).
- Από τη μέθοδο της σταθεροποίησης των NFA (net financial assets, καθαρά χρηματοπιστωτικά περιουσιακά στοιχεία) προκύπτει μεγαλύτερη απόκλιση, της τάξεως του 20%. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών που σταθεροποιεί τα NFA εκτιμάται ότι είναι σχετικά χαμηλό (περίπου 3%), λόγω της χαμηλής ανάπτυξης. Επομένως, απαιτείται σημαντική προσαρμογή της REER για να σταθεροποιηθεί το ύψος των καθαρών υποχρεώσεων εξωτερικού.
- Από τη μέθοδο BEER (συναλλαγματική ισοτιμία συμπεριφορικής ισορροπίας) προκύπτει υπερτίμηση περίπου 15%. Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης (Panel regression) δείχνουν ότι περίπου το 15% της ελληνικής βασιζόμενης στον αποπληθωριστή κατανάλωσης REER δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τα βασικά μεγέθη (κατανάλωση, σύνολο NFA, συντελεστές Balassa-Samuelson). Ο βαθμός απόκλισης είναι ελαφρώς υψηλότερος όταν χρησιμοποιείται REER βασιζόμενη στο ULC (16%).

Χρειάζεται προσοχή στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών

- Σε περιόδους χρηματοπιστωτικής αναταραχής τα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών ενδέχεται να επηρεάζονται από προσωρινούς παράγοντες που προέρχονται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές και έχουν το αντίστοιχό τους σε παρεκκλίσεις της ελαστικότητας εισοδήματος και τιμών από τους κανόνες, για τους οποίους δεν υπάρχει διόρθωση στις υποκείμενες εκτιμήσεις του ισοζυγίου.
- Οι μέθοδοι που βασίζονται στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσιάζουν ευαισθησία στην τιμή της ελαστικότητας. Η μέθοδος που βασίζεται στη σταθεροποίηση των NFA οδηγεί σε αποτελέσματα που παρουσιάζουν ευαισθησία στις παραδοχές ως προς την ονομαστική ανάπτυξη. Τα αποτελέσματα των μεθόδων BEER και τρεχουσών συναλλαγών παρουσιάζουν ευαισθησία στον εμπειρικό προσδιορισμό που υιοθετείται και στο δείγμα που χρησιμοποιείται.

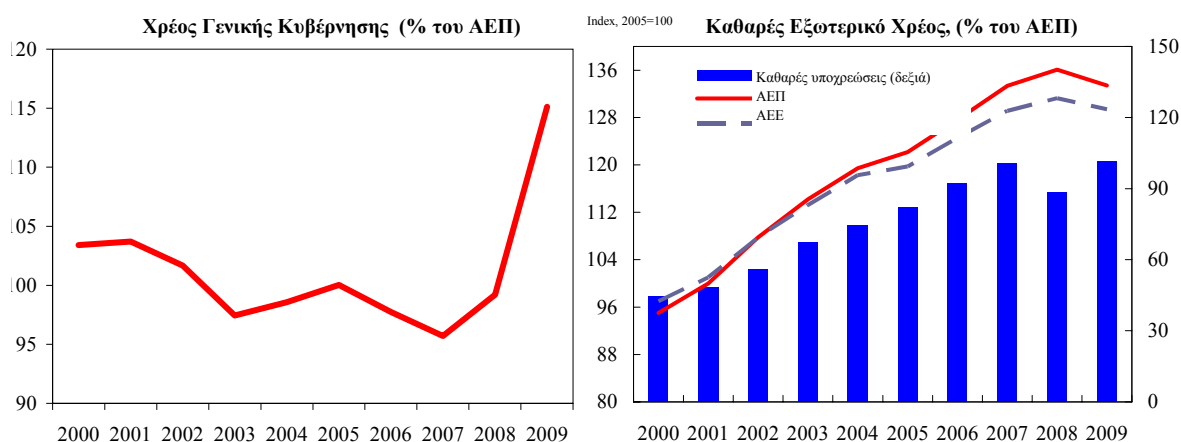
Διάγραμμα 4: Ελλάδα - Εξελίξεις στην ανταγωνιστικότητα

4. **Οι συνεχιζόμενες δημοσιονομικές και εξωτερικές ανισορροπίες οδήγησαν σε σημαντική αύξηση του δημόσιου και του εξωτερικού χρέους.** Το 2009, το ακαθάριστο δημόσιο χρέος έφθασε το 115% του ΑΕΠ, έναντι 103% του ΑΕΠ το 2000, και το καθαρό εξωτερικό χρέος σχεδόν το 100% του ΑΕΠ, έναντι 45% του ΑΕΠ το 2000 (διάγραμμα 5). Περίπου τα $\frac{3}{4}$ του συνολικού εξωτερικού χρέους σχετίζονται με τον δημόσιο τομέα και έχουν σχετικά μεγάλες διάρκειες. Συνολικά, η συσσώρευση μακροοικονομικών ανισορροπιών, το μεγάλο ύψος του δημόσιου και του εξωτερικού χρέους, η ασθενής εξωτερική ανταγωνιστικότητα, ένα μη διατηρήσιμο συνταξιοδοτικό σύστημα και οι ασθενείς θεσμοί κατέστησαν την Ελλάδα ευάλωτη στην αυξημένη απροθυμία ανάληψης κινδύνων από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές.

Διάγραμμα 5: Ελλάδα - Δημόσιο και εξωτερικό χρέος

5. **Επιπλέον, η Ελλάδα έχει άκαμπτες αγορές προϊόντων και εργασίας.** Η επίδοση της Ελλάδας υστερεί σε πολλούς τομείς διαρθρωτικής πολιτικής. Αυτό είχε επίπτωση στην οικονομική επίδοση του παρελθόντος, όπως αποδεικνύεται από τα σχετικά χαμηλά επίπεδα απασχόλησης και παραγωγικότητας της εργασίας στην Ελλάδα, τα οποία αντισταθμίστηκαν μόνον εν μέρει από τον υψηλό αριθμό ωρών εργασίας. Αν δεν αντιμετωπιστούν σοβαρά, οι διαρθρωτικές ακαμψίες μπορεί να υπονομεύσουν την ικανότητα της ελληνικής οικονομίας να προσαρμοστεί στην τρέχουσα κατάσταση.
6. **Η παγκόσμια κρίση του 2008-2009 έφερε στο φως τα τρωτά σημεία της Ελλάδας.** Ως αποτέλεσμα, το κλίμα στις αγορές για την Ελλάδα επιδεινώθηκε απότομα στις αρχές του 2010. Η οικονομική επιβράδυνση είχε βαρύ τίμημα για τα δημόσια οικονομικά. Οι σημαντικές υπερβάσεις δαπανών και η κατακόρυφη πτώση των κρατικών εσόδων ώθησαν το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης σε εκτιμώμενο ποσοστό 13,6% του ΑΕΠ το 2009. Το δημόσιο χρέος έφθασε το 115% του ΑΕΠ στο τέλος του 2009. Επιπλέον, η έκταση της επιδείνωσης της δημοσιονομικής θέσης αποκαλύφθηκε αργά, λόγω σοβαρών ελλείψεων στα συστήματα λογαριασμών και στατιστικών της Ελλάδας (πίνακας 1). Το γεγονός αυτό καθυστέρησε την εφαρμογή διορθωτικών μέτρων και εξέπληξε τις αγορές, οι οποίες άρχισαν να ανησυχούν σχετικά με τη δημοσιονομική διατηρησιμότητα. Οι κυριότεροι οργανισμοί αξιολόγησης υποβάθμισαν τη χώρα, η δε απόδοση των κρατικών ομολόγων και τα περιθώρια των CDS αυξήθηκαν απότομα από το τέλος του 2009.

Πίνακας 1. Αναθεώρηση εκτιμήσεων

	Έλλειμμα 2009 (% του ΑΕΠ)
Προυπολογισμός 2009	2
ΠΣΑ Ιανουάριος 2009	3.7
EDP ειδοποίηση Απρίλιος 2009	3.7
EDP ειδοποίηση Οκτωβρίου 2009	12.7
Προυπολογισμός 2010	12.7
ΠΣΑ Ιανουάριος 2010	12.7
Φεβρουάριος 2010	12.9
EDP ειδοποίηση Απρίλιος 2010	13.6

Πηγές: Ελληνικές Αρχές, Eurostat.

7. Ο τραπεζικός τομέας, αν και δεν ήταν η πηγή της δημοσιονομικής πίεσης, επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση και την κρίση εμπιστοσύνης. Ο μέσος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών βελτιώθηκε σε 11,7% στα τέλη του 2009, εν μέρει χάρη σε εισφορές δημοσίων κεφαλαίων, πέρα από τις προσπάθειες των ίδιων των τραπεζών να αυξήσουν τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας. Ωστόσο, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αυξήθηκαν από 5% το 2008 σε 7,7% τον Δεκέμβριο 2009 (πίνακας 2). Επιπροσθέτως, η εμφάνιση ανησυχιών σχετικά με τη φερεγγυότητα της χώρας επηρέασε το τραπεζικό σύστημα μέσω διαφόρων διαύλων (πλαίσιο 2), τροφοδοτώντας τις ανησυχίες για μια άτακτη προσαρμογή. Οι εξελίξεις αυτές απαιτούσαν ταχεία πολιτική απάντηση.

Πίνακας 2. Δείκτης ευρωστίας του Τραπεζικού τομέα, 2009

	Ελλάδα	μέσος όρος ΕΕ (αστάθμιστο) (σε ποσοστό)
Κεφαλαιακή επάρκεια	11,7	13,7
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	7,7	5,2
Απόδοση κεφαλαίων	2,4	4,7
Συντελεστής Ρευστότητας	21,5	45,2

Πηγές: KTE, EKK, Fitch.

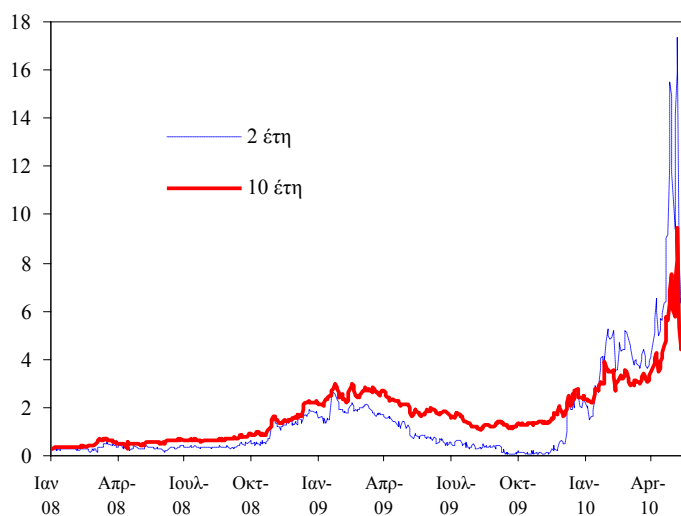
Πλαίσιο 2: Επίπτωση των κινδύνων κρατικής φερεγγυότητας στον τραπεζικό τομέα

Οι ανησυχίες σχετικά με την πιστοληπτική αξιοπιστία της χώρας επηρέασαν τις τράπεζες μέσω τριών διαύλων:

- **Άμεση έκθεση.** Η έκθεση των ελληνικών τραπεζών σε κρατικές υποχρεώσεις ανέρχεται σε περίπου 40 δισ. ευρώ (8% των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών), εκ των οποίων 32 δισ. ευρώ σε ομόλογα. Οι υψηλότερες αποδόσεις σημαίνουν χαμηλότερη αξία των ομολόγων και, στο βαθμό που τα ομόλογα περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ζημίες για τις τράπεζες.
- **Αποτίμηση του χαρτοφυλακίου κρατικών ομολόγων.** Αυτό επηρεάζει την ικανότητα των τραπεζών να έχουν πρόσβαση σε ρευστότητα της ΕΚΤ, δεδομένου ότι και οι εξασφαλίσεις, κυρίως κρατικοί τίτλοι, που κατατίθενται στην ΕΚΤ για τη λήψη βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης, έχουν μικρότερη αξία. Ο αποκλεισμός των ελληνικών τραπεζών από τις χρηματαγορές τις ανάγκασε να εξαρτώνται όλο και περισσότερο από την ΕΚΤ.
- **Επιπτώσεις στην εμπιστοσύνη.** Η έκθεση στο κρατικό χρέος και τα προβλήματα ρευστότητας υπονόμισαν την εμπιστοσύνη στον τραπεζικό τομέα, οδηγώντας σε αναλήψεις καταθέσεων, πρώτα από αλλοδαπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αλλά και από κατοίκους της Ελλάδας, ιδίως από τις τελευταίες εβδομάδες του 2009.

8. **Τον Απρίλιο του 2010, οι αρχές ζήτησαν επίσημα χρηματοδοτική συνδρομή.** Η κυβέρνηση αντιμετώπιζε ευμεγέθεις δημοσιονομικές ανάγκες χρηματοδότησης τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2010. Οι ανάγκες του Απριλίου καλύφθηκαν με την έκδοση ομολόγων – 8 δισ. ευρώ με πενταετή ομόλογα στις 25 Ιανουαρίου, 5 δισ. ευρώ με δεκαετή ομόλογα στις αρχές Μαρτίου και 5 δισ. ευρώ με επταετή ομόλογα στα τέλη Μαρτίου – αλλά με υψηλό τίμημα (το μέσο επιτόκιο υπερέβη το 6%). Μετά την περαιτέρω επιδείνωση των συνθηκών στις αγορές στη διάρκεια του Απριλίου (διάγραμμα 7), οι αρχές της χώρας ζήτησαν διμερή χρηματοδοτική συνδρομή από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και τη σύναψη συμφωνίας Stand-By από το ΔΝΤ. Κοινό κλιμάκιο ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ μετέβη στην Αθήνα στις 21 Απριλίου 2010 για να συζητήσει δέσμη μέτρων πολιτικής για την αποκατάσταση της μακροοικονομικής σταθερότητας και της διατηρήσιμης μακροπρόθεσμης ανάπτυξης. Επιτεύχθηκε συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο στις 2 Μαΐου 2010 για μια περιεκτική δέσμη μέτρων πολιτικής για την περίοδο 2010-13, στηριζόμενη σε επίσημη χρηματοδότηση συνολικού ύψους 110 δισ. ευρώ. Την ίδια ημέρα, η Ευρωομάδα κύρωσε το πρόγραμμα πολιτικής και ενέκρινε διμερή δάνεια από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ ύψους 80 δισ. ευρώ. Στις 9 Μαΐου, το Συμβούλιο του ΔΝΤ ενέκρινε συμφωνία Stand-By ύψους 30 δισ. ευρώ (βλ. πλαίσιο 3 για τη χρονολογική παρουσίαση των γεγονότων από τα τέλη του 2009).

Διάγραμμα 6: Spread έναντι Γερμανικού 2ετούς και 10ετούς ομολόγου (00 μον. Βάσης)

Πλαίσιο 3: Η κρίση κρατικού χρέους στην Ελλάδα – χρονολογική παρουσίαση των γεγονότων

- **23 Δεκεμβρίου 2009:** Η Βουλή ψηφίζει τον προϋπολογισμό του 2010 θέτοντας ως στόχο για το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης το 9,1% του ΑΕΠ.
- **15 Ιανουαρίου 2010:** Η κυβέρνηση υποβάλλει το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας (ΠΣΤ), που προέβλεπε μείωση του δημόσιου ελλείμματος κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες σε 8,7% του ΑΕΠ το 2010 και διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος έως το 2012. Ο δείκτης χρέους θα κορυφωνόταν στο 121% του ΑΕΠ το 2011.
- **1 Φεβρουαρίου 2010:** Η διαφορά επιτοκίου (spread) των διετών ομολόγων φθάνει τις 347 μονάδες βάσης· η διαφορά επιτοκίου των δεκαετών ομολόγων φθάνει τις 270 μονάδες βάσης.
- **3 Φεβρουαρίου 2010:** Η Επιτροπή εγκρίνει i) πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη

διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος στην Ελλάδα έως το 2012, ii) σχέδιο σύστασης του Συμβουλίου προκειμένου να τερματιστεί η ασυνέπεια με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών και iii) σχέδιο γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το ΠΣΤ.

- **2 Φεβρουαρίου 2010:** Η Ελλάδα εξαγγέλλει μια σειρά μέτρων, επιπλέον εκείνων που είχαν εξαγγελθεί με το ΠΣΤ (πάγωμα μισθών και αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης με στόχο τη μείωση του δημοσίου ελλείμματος).
- **11 Φεβρουαρίου 2010:** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο ECOFIN να εγκρίνει τα έγγραφα αυτά και καλεί την Επιτροπή να παρακολουθεί την εφαρμογή της απόφασης και της σύστασης του Συμβουλίου, σε συνεργασία με την ΕΚΤ και με βάση την εμπειρία του ΔΝΤ. Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ δηλώνουν ότι είναι έτοιμα να αναλάβουν αποφασιστική και συντονισμένη δράση, εάν χρειαστεί, για να διασφαλίσουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της.
- **16 Φεβρουαρίου 2010:** Το Συμβούλιο εγκρίνει τα προαναφερθέντα έγγραφα, μετά από συζήτηση στην Ευρωομάδα.
- **3 Μαρτίου 2010:** Λίγο μετά την επίσκεψη του Επιτρόπου κ. Rehn στην Αθήνα, η Ελλάδα εξαγγέλλει νέα μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 2% του ΑΕΠ, στα οποία περιλαμβάνεται αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ και άλλων έμμεσων φόρων και περικοπή του λογαριασμού μισθοδοσίας (μέσω της μείωσης των επιδομάτων και της μερικής κατάργησης των δώρων Πάσχα, αδειάς και Χριστουγέννων για τους δημοσίους υπαλλήλους). Τα μέτρα αυτά τυγχάνουν ευνοϊκής υποδοχής από την Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ.
- **8 Μαρτίου 2010:** Η Ελλάδα υποβάλλει έκθεση προόδου όσον αφορά την εφαρμογή του ΠΣΤ και των πρόσθετων μέτρων.
- **9 Μαρτίου 2010:** Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η Ελλάδα εφαρμόζει την απόφαση του Συμβουλίου της 16ης Φεβρουαρίου 2010 και τα μέτρα που περιγράφονται στο ΠΣΤ και ότι τα πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα που έχουν εξαγγελθεί από τις ελληνικές αρχές φαίνονται επαρκή για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων για το 2010.
- **15 Μαρτίου 2010:** Η Ευρωομάδα δέχεται ευνοϊκά την έκθεση της Ελλάδας και την ανακοίνωση της Επιτροπής για την αξιολόγηση των μέτρων που έχουν ληφθεί. Υιοθετεί την εκτίμηση της Επιτροπής ότι τα πρόσθετα μέτρα φαίνονται επαρκή για τη διασφάλιση των δημοσιονομικών στόχων για το 2010, εάν εφαρμοστούν πλήρως.
- **25 Μαρτίου 2010:** Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των χωρών της ζώνης του ευρώ επιβεβαιώνουν ότι υποστηρίζουν πλήρως τις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης και χαιρετίζουν τα πρόσθετα μέτρα που εξαγγέλθηκαν στις 3 Μαρτίου, τα οποία φαίνονται επαρκή για τη διασφάλιση των δημοσιονομικών στόχων για το 2010.
- **8 Απριλίου 2010:** Η διαφορά επιτοκίου (spread) των διετών ομολόγων φθάνει τις 652 μονάδες βάσης· η διαφορά επιτοκίου των δεκαετών ομολόγων φθάνει τις 430 μονάδες βάσης.
- **11 Απριλίου 2010:** Η Ευρωομάδα επιβεβαιώνει την ετοιμότητα των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ να αναλάβουν αποφασιστική και συντονισμένη δράση, εάν χρειαστεί. Διευκρινίζει τις τεχνικές λεπτομέρειες που καθιστούν δυνατή τη λήψη απόφασης για συντονισμένη δράση, τονίζοντας ότι στόχος δεν είναι η παροχή χρηματοδότησης με το μέσο επιτόκιο της ζώνης του ευρώ, αλλά η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της.
- **15 Απριλίου 2010:** Η Ελλάδα ζητεί «συζητήσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ σχετικά με ένα πολυετές πρόγραμμα οικονομικών πολιτικών (...) που θα μπορούσε να υποστηριχθεί με χρηματοδοτική συνδρομή (...), εάν οι ελληνικές αρχές αποφασίσουν να ζητήσουν την εν λόγω συνδρομή.»
- **23 Απριλίου 2010:** Η Ελλάδα ζητεί χρηματοδοτική συνδρομή από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και από το ΔΝΤ.
- **27 Απριλίου 2010:** Η διαφορά επιτοκίου (spread) των διετών ομολόγων φθάνει τις 1552 μονάδες βάσης· η διαφορά επιτοκίου των δεκαετών ομολόγων φθάνει τις 755 μονάδες βάσης.
- **2 Μαΐου 2010:** Η Ελλάδα, η Επιτροπή, η ΕΚΤ και το ΔΝΤ ανακοινώνουν συμφωνία για ένα τριετές πρόγραμμα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Η Ευρωομάδα συμφωνεί ομόφωνα να ενεργοποιήσει τη στήριξη οικονομικής σταθερότητας για την Ελλάδα μέσω διμερών δανείων που θα συγκεντρώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

- **6 Μαΐου 2010:** Η Ελληνική Βουλή ψηφίζει μια σειρά μέτρων πολιτικής που προβλέπονται στο πρόγραμμα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής και περιλαμβάνουν αύξηση του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης, καθώς και περαιτέρω μειώσεις των μισθών και συντάξεων του δημοσίου τομέα.
- **6 Μαΐου 2010:** Η ΕΚΤ εγκρίνει προσωρινά μέτρα που αφορούν την επιλεξιμότητα εμπορεύσιμων χρεογράφων που εκδίδει ή εγγυάται η ελληνική κυβέρνηση.
- **7 Μαΐου 2010:** Η διαφορά επιτοκίου (spread) των διετών ομολόγων φθάνει τις 1739 μονάδες βάσης· η διαφορά επιτοκίου των δεκαετών ομολόγων φθάνει τις 1287 μονάδες βάσης.
- **9 Μαΐου 2010:** Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ εγκρίνει τη συμφωνία stand-by (SBA).
- **9 και 10 Μαΐου 2010:** Το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη της ΕΕ εγκρίνουν μηχανισμό χρηματοπιστωτικής σταθεροποίησης.
- **18 Μαΐου 2010:** Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ εκταμιεύουν την πρώτη δόση (14,5 δισ. ευρώ) κοινού δανείου προς την Ελλάδα.

II. ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9. Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι του προγράμματος είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και η διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας:

- **Χρειάζεται επείγοντως δημοσιονομική εξυγίανση που θα βελτιώσει τη διατηρησιμότητα.** Άμεση προτεραιότητα είναι η συγκράτηση των χρηματοδοτικών αναγκών της κυβέρνησης και η διαβεβαίωση των αγορών σχετικά με την αποφασιστικότητα των αρχών να πράξουν ό,τι χρειάζεται για να εξασφαλίσουν τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη δημοσιονομική διατηρησιμότητα. Η εξυγίανση πρέπει να βασίζεται σε μέτρα που επιφέρουν εξοικονόμηση δαπανών του δημόσιου τομέα και βελτιώνουν την ικανότητα της κυβέρνησης για συγκέντρωση εσόδων. Παράλληλα, χρειάζονται μέτρα που θα δημιουργήσουν βεβαιότητα όσον αφορά τη διάρκεια της δημοσιονομικής προσαρμογής, μεταξύ άλλων με τον προσδιορισμό και την οριστικοποίηση των μέτρων εξυγίανσης για το 2011 και το 2012, με την αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος και την ενίσχυση του δημοσιονομικού πλαισίου. Το πρόγραμμα πρέπει επίσης να εξετάσει συνοδευτικές διαρθρωτικές πολιτικές, όπως μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης και μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της φοροδιαφυγής.
- **Οι πολιτικές για τον χρηματοπιστωτικό τομέα πρέπει να διατηρήσουν τη σταθερότητα του συστήματος.** Η αντιμετώπιση της στενότητας όσον αφορά τη ρευστότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έχει επείγοντα χαρακτήρα. Οι τράπεζες έχασαν την πρόσβαση στις διεθνείς χρηματαγορές και η χρηματοδότησή τους από τα τέλη του 2009 βασίζεται όλο και περισσότερο στις πιστοδοτικές πράξεις του ευρωσυστήματος. Για να αποτραπεί η εκροή καταθέσεων, απαιτούνται αξιόπιστα μέτρα και καλή επικοινωνία που θα προσφέρουν τη διαβεβαίωση για τη σταθερότητα του συστήματος. Παράλληλα, θα είναι σημαντικό να ενισχυθεί η παρακολούθηση της ρευστότητας και της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων των μη εξυπηρετούμενων δανείων), με στόχο την πρόληψη προβλημάτων σε μεμονωμένες τράπεζες.

10. Μεσοπρόθεσμος στόχος του προγράμματος είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η αλλαγή της διάρθρωσης της οικονομίας προς ένα αναπτυξιακό μοντέλο στηριζόμενο περισσότερο στις επενδύσεις και στις εξαγωγές.

Παράλληλα με τα βραχυπρόθεσμα δημοσιονομικά μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης, υπάρχει ανάγκη να καταρτιστεί και να εφαρμοστεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, την επίσπευση της ανακατανομής πόρων από τον τομέα των μη εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών προς τον τομέα των εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και για την τόνωση της ανάπτυξης. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προάγουν την ικανότητα της οικονομίας να παράγει, να αποταμιεύει και να εξάγει είναι κρίσιμες για την επιτυχία του προγράμματος και την ανάκαμψη της οικονομίας. Μεταρρυθμίσεις χρειάζονται, ιδίως, για τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ευελιξίας των αγορών προϊόντων και εργασίας και τη δημιουργία ενός περισσότερο ανοιχτού και προσβάσιμου επιχειρηματικού

περιβάλλοντος για εγχώριους και ξένους επενδυτές, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της άμεσης συμμετοχής του Δημοσίου στις εγχώριες βιομηχανίες. Οι βαθιές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στο πρόγραμμα, μεταξύ άλλων και στη δημόσια διοίκηση, δεν θα συμβάλουν μόνο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του παρόντος, αλλά θα προάγουν και τις προοπτικές ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

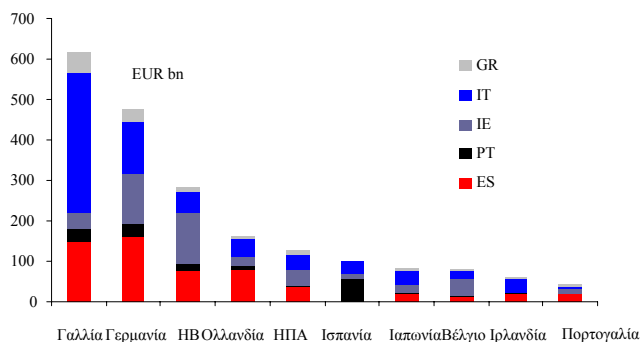
11. **Πρωταρχικός στόχος είναι η σταθερή αποκατάσταση της αξιοπιστίας της Ελλάδας έναντι των ιδιωτών επενδυτών.** Το κακό ιστορικό της Ελλάδας όσον αφορά την υλοποίηση δεσμεύσεων και υποσχέσεων, όπως και το ιστορικό αναξιόπιστων δημοσιονομικών και μακροοικονομικών στατιστικών στοιχείων αποτελούν σημαντικά πρόσθετα βάρη για το πρόγραμμα. Η Ελλάδα χρειάζεται να βελτιώσει το κύρος της μέσω ενός θετικού ιστορικού ως προς την υποβολή στοιχείων και την εφαρμογή των πολιτικών. Αυτό είναι κρίσιμης σημασίας για την επιτυχία του προγράμματος, διότι η Ελλάδα θα χρειαστεί να συγκεντρώσει περίπου 60 δισ. ευρώ από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, τόσο το 2014 όσο και το 2015 – μετά τη λήξη του προγράμματος – προκειμένου να χρηματοδοτήσει τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα, να αναχρηματοδοτήσει το χρέος της και να εξοφλήσει τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της έναντι των εταίρων της ζώνης του ευρώ και του ΔΝΤ.

Πλαίσιο 4: Κίνδυνοι εξάπλωσης της κρίσης στη νοτιοανατολική Ευρώπη και στη ζώνη του ευρώ

Οι διάλογοι μετάδοσης στις δύο περιοχές είναι διαφορετικοί. Οι δημοσιονομικές δυσχέρειες της Ελλάδας εξαπλώνονται σε άλλα μέλη της ζώνης του ευρώ (Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία) κυρίως λόγω της αύξησης, κατά την άποψη των επενδυτών, του κινδύνου χώρας. Ενδέχεται να εξαπλοθούν στη νοτιοανατολική Ευρώπη, κυρίως λόγω δυνητικών προβλημάτων στις θυγατρικές των ελληνικών τραπεζών, πράγμα το οποίο απαιτεί κατάλληλη προετοιμασία σε αυτές τις χώρες.

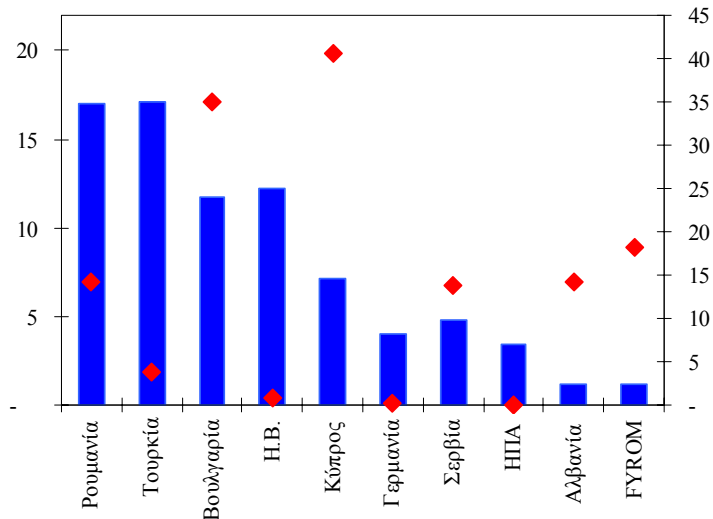
Υπήρξε εξάπλωση σε ορισμένα άλλα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Στην Ισπανία και την Ιρλανδία αφενός υπάρχουν δημόσια ελλείμματα και χρέη και, αφετέρου, υψηλός βαθμός χρέωσης του ιδιωτικού τομέα ως συνέπεια της εκρηκτικής ανάπτυξης της αγοράς ακινήτων. Η Πορτογαλία έχει μεγάλες δημοσιονομικές ανισορροπίες και το ιδιωτικό χρέος είναι υψηλό, αν και επλήγη λιγότερο από την «φούσκα» των ακινήτων. Οι χώρες αυτές, υπέστησαν επανεκτίμηση των κινδύνων από τους επενδυτές, οι οποίοι μείωσαν τα ανοίγματά τους και στις τέσσερις χώρες. Η Ιταλία απέφυγε την αναταραχή, δεδομένου ότι μεγαλύτερο μέρος του δημόσιου χρέους της ανήκει σε εγχώριους πιστωτές. Οι τράπεζες και οι ασφαλιστικές εταιρείες της Γαλλίας και της Γερμανίας έχουν μεγάλες απαιτήσεις έναντι της νότιας Ευρώπης και ως εκ τούτου είναι πιο ευάλωτες (διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 7: Έκθεση στις οικονομίες της περιφέρειας της ευρωζώνης, ανά χώρα προέλευσης (Q4-09)

Η εξάπλωση στη νοτιοανατολική Ευρώπη είναι περιορισμένη. Οι επενδύσεις στη νοτιοανατολική Ευρώπη και στην Τουρκία αντιπροσωπεύουν το 17% των περιουσιακών στοιχείων των ελληνικών τραπεζών (διάγραμμα 8). Οι θυγατρικές των τραπεζών εκτός της χώρας συνέβαλαν θετικά στα γενικά κέρδη των ομίλων. Η κυριότερη ανησυχία είναι ότι τα προβλήματα των μητρικών τραπεζών θα μπορούσαν να επεκταθούν στις θυγατρικές, με συνέπειες για χώρες στις οποίες οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντική παρουσία (Ρουμανία, Βουλγαρία, Σερβία, Αλβανία και FYROM). Οι μητρικές τράπεζες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στο να παρέχουν τα ανάλογα κεφάλαια για τις θυγατρικές τους ή ενδέχεται να επαναπατρίσουν ρευστότητα από αυτές. Επιπλέον, οι θυγατρικές ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τη μείωση της εμπιστοσύνης των καταθετών.

Διάγραμμα 8: Απαιτήσεις ελληνικών τραπεζών (δισ ευρώ)

III. ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

12. **Η Ελλάδα έχει ανάγκη από μια σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή και μια προσαρμογή του ισοζυγίου πληρωμών.** Σύμφωνα με τις παραδοχές του προγράμματος, η σταθεροποίηση του δείκτη δημόσιου χρέους στο τέλος της προγραμματικής περιόδου (2013-14) θα απαιτήσει βελτίωση του πρωτογενούς ισοζυγίου από έλλειμμα 8½ τοις εκατό του ΑΕΠ σε πλεόνασμα λίγο κάτω του 6% του ΑΕΠ. Ομοίως, η μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών σε επίπεδο που ανταποκρίνεται περισσότερο στα βασικά μεγέθη (έστω 2 έως 3% του ΑΕΠ) θα απαιτήσει, με δεδομένες τις μεγάλες εκροές εισοδήματος για την εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους, σε γενικές γραμμές ισοσκελισμένο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (έναντι ελλείμματος 10% του ΑΕΠ το 2009).
13. **Επιπλέον, η Ελλάδα θα πρέπει να «κολυμπά αντίθετα με το ρεύμα» στη διάρκεια της προσαρμογής.**
- **Η βραχυπρόθεσμη προοπτική για πραγματική μεγέθυνση είναι δυσμενής** (πίνακας 3). Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να συρρικνωθεί σημαντικά το 2010-2011 και να αρχίσει στη συνέχεια να ανακάμπτει με αργό ρυθμό. Το οικονομικό πρόγραμμα λαμβάνει ως βάση αρνητική αύξηση 4% το 2010 και 2½ % το 2011. Οι μεγάλες αβεβαιότητες, η δαπανηρή εξωτερική χρηματοδότηση, η πιστωτική στενότητα και η δημοσιονομική εξυγίανση θα επιβαρύνουν τον ιδιωτικό τομέα το 2010-11. Ανάκαμψη θα είναι δυνατή μόνον όταν επανέλθει η εμπιστοσύνη της αγοράς και του ιδιωτικού τομέα και αρχίσουν να φαίνονται τα αποτελέσματα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.
  - **Η προσαρμογή του επιπέδου των εγχώριων τιμών θα καταστήσει τη δημοσιονομική εξυγίανση δυσχερέστερη.** Η Ελλάδα πρέπει ταυτόχρονα να αποκαταστήσει την ανταγωνιστικότητα τιμών και να συγκρατήσει τους υψηλούς λόγους δημόσιου ελλείμματος και χρέους. Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι οι πολιτικές για την αποκατάσταση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των τιμών, οι οποίες, στο πλαίσιο μιας νομισματικής ένωσης, πρέπει να βασιστούν σε μείωση του εγχωρίου κόστους και των τιμών, βραχυπρόθεσμα τείνουν να επιβαρύνουν τη δυναμική του χρέους. Επιπλέον, ένα περιβάλλον χαμηλού ή αρνητικού πληθωρισμού δεν είναι ευνοϊκό για τη δημοσιονομική εξυγίανση λόγω ονομαστικών ακαμψιών – περικοπές των πραγματικών δαπανών είναι ευκολότερο να επιτευχθούν όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός.

Πίνακας 3. Μακροοικονομικό Πλαίσιο

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	(ετήσια μεταβολή)					
Πραγματική ανάπτυξη του ΑΕΠ	-2	-4.0	-2.6	1.1	2.1	2.1
Συμβολή εγχώριας ζήτησης	-2.5	-7.5	-5.9	-0.7	0.8	1.0
Καθαρή εμπορική συμβόλη	0.7	3.5	3.2	1.7	1.4	1.1
Ανεργία	9.5	11.9	14.8	15.3	14.9	14.6
HICP πληθωρισμός (μέσος όρος)	1.3	1.9	-0.4	1.2	0.7	0.9

Πηγή: Ελληνικές αρχές και οι υπηρεσίες της Ευρ. Επιτροπής

- 14. Οι συζητήσεις για τη χάραξη πολιτικής με τις αρχές ήταν ανοικτές και ειλικρινείς.** Η στάση των αρχών ήταν γενικά πολύ εποικοδομητική, ακόμη και όταν η συζήτηση έθιγε πολιτικώς ευαίσθητους τομείς. Συνέπιπτε η αντίληψη για τη γένεση της κρίσης, τον περιορισμένο αριθμό διαθέσιμων επιλογών πολιτικής, καθώς και την ανάγκη κατεπείγουσας δράσης – καθώς η κρίση εξαπλωνόταν στον χρηματοπιστωτικό και στον ευρύτερο ιδιωτικό τομέα.
- 15. Οι συζητήσεις σχετικά με τις επιλογές πολιτικής και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις δεν άρχισαν εκ του μηδενός.** Η απόφαση (σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος) και η σύσταση (σχετικά με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις) του Συμβουλίου της ΕΕ της 16ης Φεβρουαρίου 2010 αποτέλεσαν σημαντική βάση και την αφετηρία των συζητήσεων για το πρόγραμμα, ιδίως όσον αφορά τις δημοσιονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές. Ο διάλογος σχετικά με τα θέματα του χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν, από την άποψη αυτή, λιγότερο προχωρημένος όταν άρχισαν οι διαπραγματεύσεις.

Δημοσιονομική πολιτική

- 16. Το πρόγραμμα πολιτικής προβλέπει ευρύτατη μακροοικονομική προσαρμογή, ιδίως στον δημόσιο τομέα.** Το δημοσιονομικό έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί από σχεδόν 14% του ΑΕΠ το 2009 σε ποσοστό κάτω του 3% του ΑΕΠ το 2014 (πίνακας 4). Σε σχέση με μια κατάσταση αμετάβλητων πολιτικών, αυτό θα απαιτήσει δημοσιονομικά μέτρα που να αντιστοιχούν στο 13% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2010-2014, πέρα και πάνω από εκείνα που ήδη εφαρμόζονται το 2010 (τα οποία εκτιμώνται από τις υπηρεσίες της Επιτροπής σε 5½ τοις εκατό του ΑΕΠ). Ο δείκτης χρέους θα αρχίσει να μειώνεται το 2014, αλλά θα παραμείνει κατά περισσότερο από 30 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερος από το επίπεδο του 2009. Η δημοσιονομική και εισοδηματική πολιτική και οι διαρθρωτικές πολιτικές, σε συνδυασμό με αύξηση του δείκτη αποταμίευσης του ιδιωτικού τομέα οφειλόμενη στην κρίση και στην πιστωτική στενότητα, προβλέπεται ότι θα επιφέρουν μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε περίπου 5½ τοις εκατό του ΑΕΠ το 2013. Το καθαρό εξωτερικό χρέος θα αρχίσει να μειώνεται το 2013, αφού κορυφωθεί σε ποσοστό μόλις κάτω του 120% του ΑΕΠ.

Πίνακας 4. Μακρο-δημοσιονομική προσαρμογή

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
			(% ΑΕΠ)			
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (άνευ μέτρων)	n.a.	-10.5	-14.2	-15.6	-15.9	-15.6
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (μετά μέτρων)	-13.6	-8.0	-7.6	-6.5	-4.9	-2.6
Πρωτογενές πλεόνασμα	-8.6	-2.4	-1.0	0.9	3.2	5.9
Τόκοι	5.0	5.6	6.6	7.5	8.1	8.5
Ακαθάριστο δημόσιο χρέος	115.1	133.2	145.2	148.8	149.6	148.4
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-13.1	-10.8	-8.4	-6.9	-5.6	-4.3
Εμπορικό ισοζύγιο	-10.2	-7.3	-4.7	-3.2	-1.9	-0.6
Μη - εμπορικά ισοζύγιο	-2.9	-3.6	-3.8	-3.8	-3.7	-3.6

Πηγή: Ελληνικές αρχές και οι υπηρεσίες της Ευρ. Επιτροπής

17. **Το μέγεθος των απαιτούμενων μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης στη διάρκεια της περιόδου 2010-2013 υπερβαίνει κατά πολύ την απαιτούμενη μείωση του δημόσιου ελλείμματος.** Αυτό ήταν πηγή παρεξηγήσεων με τις αρχές. Σε ένα βασικό σενάριο με προβολή των δημοσιονομικών εξελίξεων χωρίς αλλαγή πολιτικής, το δημόσιο έλλειμμα θα αυξανόταν, αντικατοπτρίζοντας μεταξύ άλλων την αρνητική αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, την αύξηση των δαπανών για τόκους και για επιδόματα ανεργίας και υψηλότερα ποσά για τους μισθούς του Δημοσίου και τις συντάξεις. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης από το 2010 έως το 2014 – 18% του ΑΕΠ, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που είχαν εξαγγελθεί πριν από τον Μάιο του 2010 – υπερβαίνουν κατά πολύ την μείωση του ελλείμματος κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ την ίδια περίοδο.

Πλαίσιο 5: Μισθοί στο δημόσιο τομέα το 2010

Ο λογαριασμός μισθοδοσίας της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε σχεδόν κατά 100% κατά τη διάρκεια της περιόδου 2000-2008, σε 27.480 εκατομμύρια ευρώ (11,4% του ΑΕΠ). Κατά την ίδια περίοδο, το ονομαστικό ΑΕΠ αυξήθηκε μόνο κατά 74%. Ο λογαριασμός μισθοδοσίας του δημόσιου τομέα αυξήθηκε περαιτέρω κατά 7½ τοις εκατό το 2009, σε 29.460 εκατομμύρια ευρώ (12,4% του ΑΕΠ).

Το 2010 είναι το πρώτο έτος, από την αρχή τουλάχιστον της προηγούμενης δεκαετίας, κατά το οποίο πρόκειται να μειωθεί ο λογαριασμός μισθοδοσίας του δημόσιου τομέα. Λαμβανομένων υπόψη των μειώσεων στην προσωρινή απασχόληση στο δημόσιο τομέα και της κατά 10% περικοπής των επιδομάτων (σύμφωνα με την επικαιροποίηση του προγράμματος σταθερότητας τον Ιανουάριο 2010), του πλήρους παγώματος των αποδοχών (από 2 Φεβρουαρίου), της πρόσθετης περικοπής κατά 2% των επιδομάτων και των περικοπών στα δώρα Πάσχα, άδειας και Χριστουγέννων (από 3 Μαρτίου), καθώς και των περαιτέρω περικοπών που ανακοινώθηκαν τον Μάιο (μέσω της πλήρους κατάργησης των δώρων εορτών, γνωστών και ως 13ος και 14ος μισθός), ο λογαριασμός μισθοδοσίας της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί κατά 10½ τοις εκατό το 2010. Η υποχώρηση των ονομαστικών μισθών φθάνει στο 14¼ % συγκριτικά με το 2009, αν υπολογίσει κανείς ότι τα επιδόματα φορολογούνταν σε χαμηλότερη φορολογική κλίμακα, ενώ στο εξής θα περιλαμβάνονται στο κανονικό κλιμάκιο εισοδήματος και έτσι θα φορολογούνται με υψηλότερο συντελεστή.

18. **Οι συστάσεις για τη δημοσιονομική πολιτική που είχαν εκδοθεί από το Συμβούλιο της ΕΕ έπρεπε να προσαρμοστούν.** Το ελληνικό πρόγραμμα σταθερότητας του Ιανουαρίου 2010 και οι αποφάσεις του Συμβουλίου που εκδόθηκαν στα μέσα Φεβρουαρίου προέβλεπαν μείωση του δημόσιου ελλείμματος σε ποσοστό 8,7% του ΑΕΠ το 2010 και σε ποσοστό κάτω του 3% του ΑΕΠ το 2012. Από την αρχή της αποστολής φάνηκε ότι η αξιοπιστία των στόχων αυτών ήταν αμφίβολη για διάφορους λόγους:

- **Χειρότερη αρχική δημοσιονομική θέση.** Στις 22 Απριλίου του 2010 η Eurostat δημοσίευσε αναθεωρημένη εκτίμηση για το δημόσιο έλλειμμα του 2009 από 12,7% του ΑΕΠ σε 13,6% και ανακοίνωσε πιθανή περαιτέρω αναθεώρηση κατά ποσοστό μέχρι 0,5% του ΑΕΠ. Επομένως, ακόμη και αν εφαρμόζονταν πλήρως τα μέτρα που περιέχονται στις πράξεις του Συμβουλίου και ο λόγος του ελλείμματος μειωνόταν κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, όπως προγραμματιζόταν τον Ιανουάριο, η απόκλιση από τον στόχο του 2010 για το έλλειμμα θα ήταν αρκετά σημαντική.
- **Βαθύτερη ύφεση.** Η αυξανόμενη πίεση στις χρηματοπιστωτικές αγορές συνεπαγόταν αυξημένους κινδύνους για τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές εξελίξεις. Ενώ οι αρχές ανέμεναν ήπια ύφεση (-0,3% του ΑΕΠ τον Ιανουάριο), όλες οι ενδείξεις συνηγορούσαν ότι η ύφεση θα ήταν δριμύτερη και μεγαλύτερης διάρκειας. Αυτό θα εναντιωνόταν της προγραμματισμένης μείωσης του ελλείμματος, θα επιδείνωνε τη δυναμική του χρέους και θα σήμαινε μεγαλύτερες ενδεχόμενες υποχρεώσεις από τον τραπεζικό τομέα.
- **Έλλειψη συγκεκριμένων μέτρων για τα τελευταία έτη της περιόδου αναφοράς.** Παρά τις αποφάσεις για σημαντική δημοσιονομική εξυγίανση (που εξαγγέλθηκαν στο τέλος του 2009 με τον προϋπολογισμό του 2010 και στη συνέχεια τον Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2010), δεν υπήρχαν συγκεκριμένα σχέδια για τον τρόπο μείωσης του δημοσίου ελλείμματος το 2011 και 2012. Επιπλέον, η προθεσμία του 2012 για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος δεν ήταν πλέον αξιόπιστη λόγω της χειρότερης αρχικής θέσης και των οικονομικών προοπτικών.

19. **Η προγραμματισμένη προσαρμογή βασίζεται πρωτίστως σε περικοπές δαπανών** (πίνακας 5). Θα πραγματοποιηθούν περικοπές δαπανών που αντιστοιχούν στο 7% του ΑΕΠ. Η πείρα αποδεικνύει ότι η εξυγίανση που βασίζεται στις δαπάνες έχει μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας, ιδίως όταν πρόκειται για μεγάλες προσπάθειες εξυγίανσης. Οι περικοπές αυτές και η αντίστοιχη αποδέσμευση πόρων για τον ιδιωτικό τομέα αναμένεται επίσης να συμβάλουν στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας σε μια μεσοπρόθεσμη προοπτική. Οι αυξήσεις των εσόδων ήταν απαραίτητες με δεδομένη την κλίμακα των προσπαθειών εξυγίανσης. Τα φορολογικά μέτρα αντιστοιχούν στο 4% του ΑΕΠ, αλλά εξαιρούν τις αυξήσεις της άμεσης φορολογίας και του κόστους παραγωγής, καθώς αυτές θα ήταν επιζήμιες για την ανταγωνιστικότητα. Οι αρχές εφαρμόζουν μια σειρά μέτρων για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής: παρότι αποτελούν κρίσιμο συστατικό της δέσμης μέτρων για τη δημοσιονομική εξυγίανση, τα μέτρα αυτά δεν λαμβάνονται υπόψη στις δημοσιονομικές προβλέψεις του προγράμματος για λόγους σύνεσης· η απόδοση των μέτρων κατά της φοροδιαφυγής είναι δύσκολο να

προσδιοριστεί ποσοτικά και γίνεται εμφανής μόνο με την πάροδο του χρόνου. Γενικά, τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης προσδιορίστηκαν ποσοτικά με σύνεση, αφήνοντας περιθώριο για καλύτερη δημοσιονομική επίδοση. Σε περίπτωση καλύτερων από τα αναμενόμενα δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, οι αρχές δεσμεύτηκαν να επιταχύνουν τη μείωση του ελλείμματος σε σύγκριση με τους στόχους του προγράμματος.

20. Το δημοσιονομικό πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί με τρόπο που να μεγιστοποιεί την αξιοπιστία και τη δυνατότητα εκτέλεσης:

- **Η εξυγίανση είναι έντονα εμπροσθοβαρής.** Μετά την εφαρμογή μέτρων κατά το 2010 που αντιστοιχούν στο 8% του ΑΕΠ (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εξαγγέλθηκαν μέχρι τον Μάρτιο του 2010), το 2011 θα εφαρμοστούν μέτρα εξυγίανσης που αντιστοιχούν στο 4% του ΑΕΠ (συμπεριλαμβάνεται το αποτέλεσμα εκ μεταφοράς). Η προσαρμογή θα είναι μικρότερη – θα κυμαίνεται από 2 έως 2½ τοις εκατό του ΑΕΠ – το 2012, 2013 και 2014.
- **Τα δύσκολα μέτρα θα νομοθετηθούν και θα εφαρμοστούν στην αρχή.** Αυτό ισχύει για τις περικοπές των ονομαστικών μισθών και συντάξεων και για την αύξηση του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης. Από την άλλη πλευρά, τα μέτρα που είναι περισσότερο διοικητικής φύσεως (όπως η εξοικονόμηση πόρων από τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης) λαμβάνονται υπόψη στις προβλέψεις σε μεταγενέστερο στάδιο.
- **Τα μέτρα είναι διαρθρωτικής φύσεως.** Από τη συνολική δέσμη μέτρων, λίγα μόνο (που αντιστοιχούν σε περίπου 1½ τοις εκατό του ΑΕΠ) λαμβάνονται εφάπαξ ή έχουν προσωρινό χαρακτήρα. Τα μέτρα αυτά αφορούν προσωρινές εισφορές επί των κερδοφόρων επιχειρήσεων και την τακτοποίηση αυθαιρέτων κτισμάτων, καθώς και την πώληση αδειών τυχερών παιγνίων, και πρόκειται, στη συνέχεια, να υποκατασταθούν από μόνιμα μέτρα.
- **Τα μέτρα είναι πλήρως προσδιορισμένα.** Όλα τα μέτρα για το 2010 και το 2011 και σχεδόν όλα τα μέτρα που απαιτούνται για το 2012 έχουν προσδιοριστεί από κοινού με τις αρχές και έχουν ποσοτικοποιηθεί προσεκτικά. Η Βουλή έχει ήδη εγκρίνει τα μέτρα αυτά και έχει θεσπίσει όσα πρόκειται να εφαρμοστούν το 2010, δημιουργώντας έτσι βεβαιότητα όσον αφορά την ουσιαστική εφαρμογή τους.

21. Αναπόφευκτες είναι μεγάλες περικοπές των μισθών του δημοσίου τομέα και των συντάξεων. Το 2009, ο λογαριασμός μισθοδοσίας και συντάξεων ανήλθε στα τρία τέταρτα περίπου των συνολικών πρωτογενών δαπανών και αποτελούσε την πιο δυναμική συνιστώσα των δαπανών κατά την περασμένη δεκαετία (πλαίσιο 5). Επομένως, οι περικοπές των μέσων μισθών και συντάξεων είναι απαραίτητες για να επιτευχθεί η απαιτούμενη προσαρμογή, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη η δέσμευση των αρχών να μειώσουν την απασχόληση και να ελέγξουν τις αποκλίσεις μεταξύ ονομαστικών και πραγματικών μισθών ή να αναστείλουν την τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συντάξεων.

- **Οι περικοπές των μισθών** συνίστανται στην κατάργηση των δώρων Πάσχα, άδειας και Χριστουγέννων και την αντικατάστασή τους από ένα κατ' αποκοπή ποσό (1000 ευρώ) για όσους έχουν αποδοχές (ακαθάριστες) κάτω των 3000 ευρώ μηνιαίως. Επιπλέον, μειώνονται και τα επιδόματα (προσαυξήσεις του μισθού) που καταβάλλονται στους υψηλόμισθους υπαλλήλους.
- **Οι περικοπές των συντάξεων** συνίστανται επίσης στην κατάργηση των δώρων Πάσχα, άδειας και Χριστουγέννων και την αντικατάστασή τους από ένα κατ' αποκοπή ποσό (800 ευρώ) για τις μηνιαίες συντάξεις (ακαθάριστες) κάτω των 2.500 ευρώ. Οι υψηλότερες συντάξεις, των οποίων το ακαθάριστο ποσό υπερβαίνει τα 1400 ευρώ μηνιαίως, μειώνονται κατά 8% κατά μέσο όρο, με αρχή το 2010. Το μέτρο αυτό θίγει περίπου το 10% των συνταξιούχων.

Πίνακας 5: Μέτρα προσαρμογής εντός του προγράμματος

2010		2011		2012		2013	
	% ΑΕΠ		% ΑΕΠ		% ΑΕΠ		% ΑΕΠ
Εισπρακτικά μέτρα	0.5%	Εισπρακτικά μέτρα	2.9%	Εισπρακτικά μέτρα	0.7%	Εισπρακτικά μέτρα	-0.3%
Αύξηση του ΦΠΑ	0.3%	Μεταφορά από το προηγούμενο έτος	0.4%	Ειδικά σε μη αλκοολούχα ποτά	0.1%	Πιθανή φορολογία	0.0%
Αύξηση ειδικού φόρου στα καύσιμα	0.1%	Μεταφορά από το προηγούμενο έτος	0.1%	Άδειες παίγνιων	0.1%	Άδειες παίγνιων	-0.3%
Αύξηση ειδικού φόρου στα τσιγάρα	0.1%	Μεταφορά από το προηγούμενο έτος	0.1%	Δικαιώματα παίγνιων	0.2%		
Αύξηση ειδικού φόρου στα αλκοολούχα ποτά	0.0%	Μεταφορά από το προηγούμενο έτος	0.0%	ΦΠΑ - ευρύτερη βάση	0.1%		
		Φορολογία σε μη αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις	0.4%	Πιθανή φορολογία	0.0%		
		Φόρος σε αγαθά πολυτελείας	0.0%	Αυξήση της νομικής αξίας των ακινήτων	0.1%		
		Λογιστικός προσδιορισμός εισοδήματος	0.0%				
		Δικαιώματα παίγνιων	0.1%				
		Άδειες παίγνιων	0.2%				
		Ειδική εισφορά σε επικερδής εταιρείες	0.3%				
		Εισφορές σε παράνομα κτίρια	0.2%				
		ΦΠΑ - αλλαγές στις κατηγορίες, ευρύτερη βάση	0.4%				
		Πράσινο φόρος	0.1%				
		Πιθανή φορολογία	0.2%				
		Αυξήση της νομικής αξίας των ακινήτων	0.2%				
		Φορολογία μισθού ανά είδος (αυτοκίνητα)	0.1%				
Μέτρα Δαπανών	1.9%	Μέτρα Δαπανών	1.2%	Μέτρα Δαπανών	1.7%	Μέτρα Δαπανών	2.3%
Αποκοπή μισθών (13ου 14ου μισθός, επιδόματα)	0.5%	Μεταφορά από τον προηγούμενο έτος	0.2%	Μειώσεις δημοσίων επενδύσεων	0.2%	Μειώση Δημοσίων υπαλλήλων	0.2%
Ενδιάμεση κατανάλωση	0.3%	Ενδιάμεση κατανάλωση	0.1%	Μειώση Δημοσίων υπαλλήλων	0.3%	Πάγωμα συντάξεων	0.1%
Μειώση συντάξεων (υψηλότερες συντάξεις)	0.1%	Εισαγωγή νόμου ενιαίας δημοσίας μισθοδοσίας	0.0%	Δοκιμαστικό επίδομα ανεργίας	0.2%	Εξοικονομώσεις εκ του προγράμματος Καλλικράτης	0.2%
Καταργησή του επιδόματος αλληλεγγύης	0.2%	Πάγωμα συντάξεων	0.0%	Πάγωμα συντάξεων	0.1%	Άγνωστα μέτρα	1.8%
Αποκοπή συντάξεων (13ης 14ης μηνιαίας δόσης)	0.6%	Μεταφορά από το προηγούμενο έτος	0.2%	Εξοικονομώσεις εκ του προγράμματος Καλλικράτης	0.2%		
Μειώσεις δημοσίων επενδύσεων	0.2%	Εξοικονομώσεις εκ του προγράμματος Καλλικράτης	0.2%	Αποκοπή μεταβιβάσεων σε δημόσιες οντότητες	0.4%		
		Μειώση συντάξεων (υψηλότερες συντάξεις)	0.1%	Μειώση λειτουργικών εξόδων	0.4%		
		Μειώσεις δημοσίων επενδύσεων	0.2%				
ΟΛΙΚΟ ΕΤΗΣΙΟ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ	2.5%		4.1%		2.4%		2.0%

Πηγές: Ελληνικές Αρχές, Υπηρεσίες της Ευρ. Επιτροπής, και μέλη του ΔΝΤ

Διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις

22. Το πρόγραμμα προβλέπει την υλοποίηση μιας φιλόδοξης μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος.

- **Διάγνωση** -- Οι αρχές συμφώνησαν ότι το σημερινό σύστημα δεν ήταν βιώσιμο και θα οδηγούσε σε αδυναμία πληρωμών εάν δεν ληφθούν μέτρα προκειμένου να τεθεί σε υγιή βάση – σε περίπτωση απραξίας, το ταμείο των αυταπασχολούμενων θα αντιμετωπίσει προβλήματα ρευστότητας ήδη από το δεύτερο εξάμηνο του 2010. Σε βάση αμετάβλητης πολιτικής, η Ελλάδα εμφανίζει κενό διατηρησιμότητας ύψους 14,1% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με μέσο όρο της ΕΕ 6,5% του ΑΕΠ (πλαίσιο 6). Η δαπάνη για συντάξεις ως μερίδιο του ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί (με αμετάβλητη πολιτική και βάσει ανάλυσης μερικής ισορροπίας) κατά 12,5 ποσοστιαίες μονάδες έως το 2060 σε σχέση με το 2010, πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 2,4 μονάδες του ΑΕΠ.
- **Διαδικασία** -- Ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης πρότεινε στις 9 Φεβρουαρίου 2010 τη μεταρρύθμιση του συστήματος. Το σχέδιο μεταρρύθμισης προέβλεπε αύξηση της μέσης ηλικίας συνταξιοδότησης στα 63 έτη, διαχώριζε τη χρηματοδότηση των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και συνταξιοδότησης και αύξανε την ηλικία συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα. Θεωρώντας ότι το σχέδιο δεν ήταν αρκετά φιλόδοξο, η Επιτροπή και το ΔΝΤ εισηγήθηκαν στις αρχές ότι θα έπρεπε να ενισχύσουν την πρότασή τους. Οι αρχές αντέδρασαν θετικά στις περισσότερες εισηγήσεις, συμπεριλαμβανομένης της αυτόματης προσαρμογής της ηλικίας συνταξιοδότησης στις αυξήσεις του προσδόκιμου ζωής. Η Επιτροπή και το ΔΝΤ τόνισαν επίσης την ανάγκη να είναι εμπροσθοβαρής η εφαρμογή της μεταρρύθμισης.
- **Αποτέλεσμα** -- Τα υπάρχοντα ασφαλιστικά ταμεία θα συγχωνευθούν σε τρία και θα εισαχθεί ένα νέο σύστημα το οποίο θα βασίζεται στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών, με ενιαίους κανόνες που θα ισχύουν κατ' αναλογία σε όλους τους σημερινούς και μελλοντικούς εργαζόμενους. Η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης θα οριστεί στα 65 έτη, αυξανόμενη παράλληλα με το προσδόκιμο ζωής από το 2020 και μετά. Η αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα θα εφαρμοστεί σταδιακά αμέσως μετά την έγκριση της μεταρρύθμισης και θα ολοκληρωθεί έως τον Δεκέμβριο του 2013. Θα τροποποιηθεί ο τύπος απονομής σύνταξης στο ανταποδοτικό σχήμα ώστε να ενισχυθεί η σχέση μεταξύ των εισφορών που καταβάλλονται και των παροχών που λαμβάνονται, με το ποσοστό συσσώρευσης να περιορίζεται σε μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 1,2%, και τις συντάξεις να τιμαριθμοποιούνται. Η μεταρρύθμιση θα εξαλείψει τα κίνητρα για συνταξιοδότηση πριν από την νομοθετικώς καθορισμένη ηλικία. Ειδικότερα, οι συνταξιοδοτικές παροχές θα μειώνονται κατά 6% ετησίως για τα άτομα που συνταξιοδοτούνται μεταξύ των ηλικιών 60 και 65, με περίοδο συνεισφορών μικρότερη των 40 ετών.

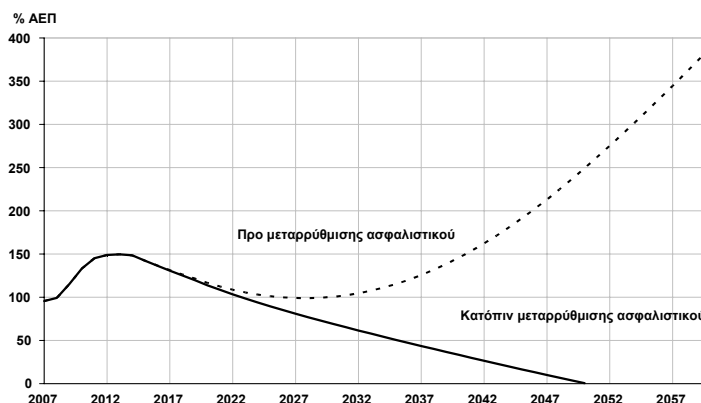

- **Συνέχεια** -- Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε νομοσχέδιο για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης και των συνταξιοδοτικών συστημάτων στις 10 Μαΐου 2010. Πριν από την υποβολή του νομοσχεδίου στη Βουλή, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή θα παρουσιάσει προβλέψεις σχετικά με τις συνταξιοδοτικές δαπάνες κατά την περίοδο 2010-2060. Με βάση τον υπολογισμό αυτό, η επιτροπή οικονομικής πολιτικής της ΕΕ θα προβεί σε προκαταρκτική εκτίμηση της μακροπρόθεσμης επίπτωσης της μεταρρύθμισης με διαδικασία εξέτασης από ομοτίμους. Τα αποτελέσματα της εξέτασης από ομοτίμους θα αποτελέσουν σημαντικό στοιχείο για να εκτιμηθεί κατά πόσον η μεταρρύθμιση θα επιτύχει τον προβλεπόμενο περιορισμό της αύξησης των συνταξιοδοτικών δαπανών. Εάν χρειαστεί, θα ζητηθούν από τις ελληνικές αρχές περαιτέρω μεταβολές στο νομοσχέδιο.

Πλαίσιο 6: Μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος

Η δημογραφική γήρανση μακροπρόθεσμα ενέχει κινδύνους για τα δημόσια οικονομικά. Η Ελλάδα έχει μια από τις μεγαλύτερες προβλεπόμενες αυξήσεις των συνταξιοδοτικών δαπανών στην ΕΕ, γεγονός που σημαίνει ότι η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος είναι αναπόφευκτη. Τα μέτρα που συμφωνήθηκαν για τη συγκράτηση της αύξησης των συνταξιοδοτικών δαπανών κάτω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά ήδη εντός των επόμενων δύο δεκαετιών. Το διάγραμμα 10 απεικονίζει προβλέψεις για το χρέος βασισμένες στις μεσοπρόθεσμες δημοσιονομικές εξελίξεις από το πρόγραμμα έως το 2014, οι οποίες στη συνέχεια επεκτείνονται με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο της έκθεσης για τη δημογραφική γήρανση του 2009. Το διάγραμμα δείχνει ότι το χρέος θα αρχίσει να αυξάνεται μετά από μια περίοδο σταθεροποίησης (σε επίπεδο περίπου 100% του ΑΕΠ), εάν εφαρμοστεί πρόγραμμα μεσοπρόθεσμης εξυγίανσης χωρίς να επέλθουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα. Εάν, επιπλέον, η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος εφαρμοστεί πλήρως, το δημόσιο χρέος θα μειώνεται σταθερά.

Διάγραμμα 9: Σενάρια μακροχρόνιας εξέλιξης δημοσίου χρέους

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

23. Το πρόγραμμα προβλέπει επίσης την εφαρμογή σημαντικών μεταρρυθμίσεων για την ενδυνάμωση του συστήματος διαχείρισης του προϋπολογισμού και του δημοσιονομικού πλαισίου. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα αντιμετωπίσουν τα βαθιά αίτια των διαρκών υπερβάσεων δαπανών και θα υποστηρίξουν τη στρατηγική εξυγίανσης για τα προσεχή έτη. Τα κάτωθι βασικά στοιχεία συμφωνήθηκαν με τις αρχές: i) εισαγωγή ενός μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου για τη γενική κυβέρνηση βάσει ενός τριετούς κυλιόμενου ανώτατου ορίου δαπανών για το κράτος, τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και την τοπική αυτοδιοίκηση· ii) ενισχυμένες διαδικασίες προϋπολογισμού

με την εισαγωγή δεσμευτικών ανώτατων ορίων δαπανών για κάθε υπουργείο, σύμφωνα με τον στόχο για το έλλειμμα· iii) ενδυνάμωση της θέσης του Υπουργείου Οικονομικών σε σχέση με τα υπόλοιπα υπουργεία, τόσο κατά την φάση προετοιμασίας όσο και εκτέλεσης του προϋπολογισμού, και εισαγωγή υποχρεωτικού αποθεματικού έκτακτων αναγκών στον προϋπολογισμό· iv) μεταρρύθμιση του Γ.Λ.Κ., με στόχο την ενδυνάμωση του ρόλου του στη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής και στον σχεδιασμό και τον έλεγχο του προϋπολογισμού· και v) δημιουργία ανεξάρτητης δημοσιονομικής υπηρεσίας για τη διενέργεια ανεξάρτητου και εξειδικευμένου ελέγχου στα δημόσια οικονομικά. Η αντίδραση των αρχών στις προτάσεις αυτές ήταν θετική.

24. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις του φορολογικού συστήματος και της φορολογικής διοίκησης. Πρόσφατα ψηφίστηκε φορολογικό νομοσχέδιο το οποίο θα καταστήσει το φορολογικό σύστημα πιο αποτελεσματικό και δίκαιο, καθιστώντας το σύστημα φορολογίας εισοδήματος πιο προοδευτικό. Η κυβέρνηση θα αναθεωρήσει περαιτέρω το φορολογικό σύστημα προκειμένου να απλοποιηθεί και να αυξηθεί η αποδοτικότητά του, εφόσον χρειάζεται. Παράλληλα, οι αρχές θα εισαγάγουν μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της φορολογικής διοίκησης. Θα διασφαλίσουν τα έσοδα από τους φορολογούμενους με τα μεγαλύτερα εισοδήματα, θα καθιερώσουν αυστηρότερη εφαρμογή του νόμου και έλεγχο των ατόμων με μεγάλη περιουσία, θα ενισχύσουν την τήρηση της νομοθεσίας ως προς τη δήλωση και πληρωμή του ΦΠΑ και θα μειώσουν τις ανείσπρακτες ληξιπρόθεσμες φορολογικές οφειλές. Μεσοπρόθεσμα, η κυβέρνηση θα σχεδιάσει ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων σε βασικούς τομείς συμμόρφωσης με το φορολογικό σύστημα που περιλαμβάνουν: βελτίωση των ενεργειών επιβολής του νόμου, ειδικά στα επίπεδα του ελέγχου, μέσω της χρήσης μεθόδων βασισμένων στην ιεράρχηση των κινδύνων και δημιουργία υποδομών κεντρικού στρατηγικού σχεδιασμού και διαχείρισης της φορολογικής και τελωνειακής διοίκησης. Οι αρχές θα βασιστούν στην τεχνική βοήθεια από το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα θέματα αυτά.

25. Καθώς ο δημόσιος τομέας είναι υπεύθυνος για πολλά από τα προβλήματα της Ελλάδας, η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης επείγει και αποτελεί βασικό στοιχείο του προγράμματος. Στο πλαίσιο της δημοσιονομικής προσαρμογής, η κυβέρνηση έχει ήδη εισαγάγει μέτρα για τη συγκράτηση των μισθών του Δημοσίου μέσω τιμών και ποσοτήτων. Η κυβέρνηση σχεδιάζει επίσης μεγάλη εξοικονόμηση πόρων από τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ωστόσο, το πρόγραμμα έθεσε πρόσθετες προϋποθέσεις όσον αφορά τους μισθούς του δημόσιου τομέα, ζητώντας συγκεκριμένα την κατάρτιση ενιαίου και διαφανούς μισθολογίου, το οποίο θα οδηγήσει στον εξορθολογισμό του συστήματος, θα αποτρέψει τις απάτες και τις ανισότητες και τελικά θα οδηγήσει σε εξοικονόμηση πόρων. Επιπλέον, το πρόγραμμα περιέχει προϋποθέσεις σχετικά με τη λειτουργική αξιολόγηση της δημόσιας διοίκησης, ώστε να γίνει απολογισμός σχετικά με τη χρήση πόρων για την εκτέλεση κυβερνητικών λειτουργιών, να καθοριστούν δράσεις εξορθολογισμού της δημόσιας διοίκησης και να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και καταλληλότητα των υπάρχοντων κοινωνικών προγραμμάτων. Θα δρομολογηθεί η απογραφή των δημοσίων υπαλλήλων και θα ζητηθεί από την ελληνική κυβέρνηση να ενεργήσει με βάση τα πορίσματά της έως τον Ιούνιο του 2011 και στο πλαίσιο της κατάρτισης του προϋπολογισμού για το 2012.

Άλλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

26. **Το πρόγραμμα πολιτικής περιλαμβάνει φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις των αγορών εργασίας και προϊόντων.** Η επίδοση της Ελλάδας υστερεί σε πολλούς τομείς (Πλαίσιο 7). Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα συμβάλουν στην υλοποίηση του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής με την τόνωση της ανάπτυξης και τη στήριξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Οι μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας θα διευρύνουν την επίσημη οικονομία, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τους εισπραττόμενους φόρους. Οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας θα επιταχύνουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και θα αυξήσουν τη μισθολογική ευελιξία. Οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς προϊόντων, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών, θα διευκολύνουν την είσοδο στην αγορά, θα μειώσουν το κέρδος συγκεκριμένων ομάδων κεκτημένων συμφερόντων και θα συμβάλουν στη χαλιναγώγηση των πιέσεων στις τιμές. Εκτός από τις πτυχές της αποδοτικότητας, μεταρρυθμίσεις χρειάζονται επίσης για τη βελτίωση της ισότητας, που θα αυξήσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους και τους μακροπρόθεσμα ανέργους και θα βελτιώσουν την πρόσβαση στις υπηρεσίες.
27. **Ειδικότερα, το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων είναι καίριας σημασίας για να επιλύσει η Ελλάδα τα προβλήματα ανταγωνιστικότητας.** Ως παράδειγμα, ο πληθωρισμός τιμών σταθερά υπερέβαινε τον πληθωρισμό τιμών των άλλων κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, εν μέρει εξαιτίας της κακής λειτουργίας των αγορών που οδηγεί σε άνοδο των τιμών. Κατά δεύτερο λόγο, οι μισθολογικές εξελίξεις δεν προνοούν για τις ιδιαίτερες περιστάσεις συγκεκριμένων επιχειρήσεων και περιφερειών. Τρίτον, ένας αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας καταπνίγει την επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω υπερβολικών κανονιστικών ρυθμίσεων και παράγει ακριβές και κακής ποιότητας δημόσιες υπηρεσίες. Τέλος, οι δημόσιες πολιτικές, από την εκπαίδευση έως την Ε&Α και την καινοτομία, δεν κατορθώνουν να παράσχουν επαρκή στήριξη στους παράγοντες που συντελούν στην αύξηση της παραγωγικότητας.

28. **Το πρόγραμμα δίνει προτεραιότητα στις μεταρρυθμίσεις εκείνες που έχουν μεγάλη μακροοικονομική επίπτωση βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα και τις ιεραρχεί ανάλογα.** Διάφορες μεταρρυθμίσεις είχαν συζητηθεί μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και προηγούμενων κυβερνήσεων. Οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις είναι φιλόδοξες στον κατάλληλο βαθμό, καθώς η επίδοση της χώρας υπολείπεται σε όλους τους τομείς πολιτικής – αγορά εργασίας και προϊόντων, δημόσια διοίκηση – του μέσου όρου της ΕΕ. Για να διευκολυνθεί η εφαρμογή τους, το εύρος και το χρονοδιάγραμμα των απαιτήσεων του προγράμματος έχουν επιλεγεί προσεκτικά, δίνοντας προτεραιότητα σε εκείνες που μπορούν να τονώσουν την ανάπτυξη και την απασχόληση τα προσεχή έτη, καθώς η οικονομία θα διέρχεται μια επίπονη διαδικασία προσαρμογής και, στο μέτρο του δυνατού, ευθυγραμμίζοντας τις μεταρρυθμίσεις με το χρονοδιάγραμμα μεταρρυθμίσεων των ελληνικών αρχών.

Μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας

29. **Το πρόγραμμα δεν περιλαμβάνει όρους και προϋποθέσεις σχετικά με τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα.** Το θέμα της επιβολής ή μη παρόμοιων όρων και προϋποθέσεων συζητήθηκε μεταξύ των αρχών και του προσωπικού της Επιτροπής, του ΔΝΤ και της ΕΚΤ. Από τεχνική άποψη, οι αρχές θα μπορούσαν να επιβάλουν μείωση των μισθών του ιδιωτικού τομέα, μεταξύ άλλων μέσω κατάργησης των δώρων, αλλαγών στην αμοιβή της υπερωριακής εργασίας και περικοπής των ελάχιστων μισθών. Η ιδέα να επιβληθεί γενική περικοπή στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα τελικά δεν έγινε δεκτή, για διάφορους λόγους:

- Η επιβολή περικοπής στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα πιθανότατα θα συνεπαγόταν ακόμη μεγαλύτερη διατάραξη της οικονομικής δραστηριότητας το 2010-11. Αυτό θα καθιστούσε τη δημοσιονομική εξυγίανση ακόμη δυσχερέστερη και ενδεχομένως θα διακινδύνευε τη διατηρησιμότητα σε σχέση με το χρέος.
- Η ολιγοπωλιακή φύση πολλών τομέων της ελληνικής οικονομίας σημαίνει ότι περικοπές του κόστους εργασίας θα είχαν απορροφηθεί από αυξήσεις των τιμών, με μειωμένη επίπτωση στην εξωτερική ανταγωνιστικότητα.
- Η διάρθρωση των εξαγωγών της Ελλάδας συγκεντρώνεται σε εξαγωγές υπηρεσιών, οι οποίες δεν είναι ελαστικές ως προς τις τιμές, και σε προϊόντα έντασης κεφαλαίου (όπως χημικά και φαρμακευτικά), για τα οποία το κόστος της εργασίας είναι δευτερεύουσα συνιστώσα.
- Η περικοπή των μισθών του ιδιωτικού τομέα θα συνέβαλε σε περισσότερο άνιση κατανομή του εισοδήματος στην κοινωνία.

30. **Αντίθετα, το πρόγραμμα προβλέπει ενίσχυση των μηχανισμών καθορισμού των μισθών η οποία θα υποστηρίξει την προσαρμογή μέσω των δυνάμεων της αγοράς.** Με τη στρατηγική αυτή συμφώνησαν οι αρχές, τα συνδικάτα και οι εκπρόσωποι της βιομηχανίας. Αν και αναγνώρισαν την ανάγκη να θεσπιστούν ορισμένες αλλαγές στο σύστημα μισθολογικών διαπραγματεύσεων, οι εκπρόσωποι της βιομηχανίας τόνισαν ότι

τα εμπόδια για την εξωτερική ανταγωνιστικότητα είχαν περισσότερη σχέση με το μη φιλικό επιχειρηματικό περιβάλλον, την υπερβολική γραφειοκρατία και τις ανεπάρκειες των δημοσίων θεσμών παρά με το υπερβολικό κόστος εργασίας. Παράλληλα με τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, αναμένεται ότι οι περικοπές των μισθών του δημόσιου τομέα και η μείωση της δημόσιας απασχόλησης θα έχουν αντίκτυπο στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα μέσω του ότι μπορούν να αποτελέσουν «παράδειγμα προς μίμηση» (demonstration effect).

31. **Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και τους μισθούς θα συμβάλουν στη συγκράτηση αδικαιολόγητων πιέσεων επί των μισθών, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά την ελληνική ανταγωνιστικότητα.** Οι μεταρρυθμίσεις θα διευκολύνουν την είσοδο στην επίσημη αγορά εργασίας ομάδων, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, καθώς και τη μετατροπή των προσωρινών σε μόνιμες συμβάσεις. Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και τους μισθούς θα δώσουν επίσης τη δυνατότητα στις μεταρρυθμίσεις του δημόσιου τομέα να πιέσουν σύντομα προς τα κάτω τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα. Δεδομένης της ευαισθησίας του θέματος των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας και στους μισθούς, αποφασίστηκε να τηρηθεί μια προσέγγιση δύο φάσεων μετά από διαβούλευση με τις αρχές (ιδίως με το Υπουργείο Εργασίας) και με τους κοινωνικούς εταίρους. Πρώτα, η κυβέρνηση θα δρομολογήσει ένα κοινωνικό συμβόλαιο με τους κοινωνικούς εταίρους για να διαμορφωθεί ομοφωνία σχετικά με την αποκέντρωση των μισθολογικών διαπραγματεύσεων (ώστε να επιτρέπεται σε τοπικό επίπεδο εξαίρεση από αυξήσεις των μισθών που συμφωνούνται σε κλαδικό επίπεδο), την εισαγωγή μισθών κατώτερων του ελάχιστου για τους νέους και τους μακροχρόνια ανέργους, την αναθεώρηση σημαντικών πτυχών των κανόνων για τις απολύσεις και τις σχετικές αποζημιώσεις και την αναθεώρηση των κανονισμών για τη μερική και προσωρινή απασχόληση. Δεύτερον, η κυβέρνηση θα θέσει σε ισχύ τις απαιτούμενες αλλαγές στους μηχανισμούς καθορισμού των μισθών και στους θεσμούς της αγοράς εργασίας.

Μεταρρυθμίσεις των αγορών προϊόντων

32. **Η δέσμη μέτρων πολιτικής καλύπτει ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων των αγορών προϊόντων, οι οποίες θα οδηγήσουν σε βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.**
- Η κυβέρνηση σχεδιάζει να θεσπίσει τους επόμενους μήνες την οριζόντια νομοθεσία για την εφαρμογή της οδηγίας για τις υπηρεσίες, καθώς και ορισμένες ειδικές νομοθετικές διατάξεις κατά τομείς. Ωστόσο, το πρόγραμμα ζητεί περισσότερο φιλόδοξη εφαρμογή, ώστε οι βασικές αρχές να εφαρμοστούν γρήγορα σε τομείς όπως ο τουρισμός, η εκπαίδευση και το λιανικό εμπόριο και, σε επόμενο στάδιο, στα κλειστά επαγγέλματα για τα οποία δεν υπήρχαν σχέδια ελευθέρωσης (ελεγκτές, δικηγόροι, φαρμακοποιοί, μηχανικοί, αρχιτέκτονες).
  - Έχουν προχωρήσει οι εργασίες σχετικά με την απλοποίηση των απαιτήσεων για την έναρξη νέων επιχειρήσεων, την ελάττωση των επιβαρύνσεων αδειοδότησης, τη μείωση των διοικητικών βαρών που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις και τη

δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τις δημόσιες προμήθειες στο σύνολό τους.

- Στον τομέα της ενέργειας, οι προϋποθέσεις του προγράμματος περιλαμβάνουν την ουσιαστική εφαρμογή των βασικών οδηγιών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο και ορίζουν προθεσμίες, οι οποίες προτάθηκαν από τις αρχές, για την εφαρμογή των σχεδίων να αυξηθεί η ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής ενέργειας, να ελευθερωθούν οι διάφοροι κλάδοι της ενέργειας και να εξορθολογιστούν τα καταναλωτικά τιμολόγια.
- Στον τομέα των μεταφορών, οι προϋποθέσεις του προγράμματος αντανακλούν την ανάγκη να δοθεί τέλος στις σταθερά μεγάλες ζημίες του σιδηροδρομικού τομέα, πρώτα με την υποβολή σχεδίου και στη συνέχεια με τη λήψη των σχετικών μέτρων. Επιπλέον, η εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ για τους σιδηροδρόμους αναμένεται επίσης να ανοίξει την αγορά σε ανταγωνιστές.

Πλαίσιο 7: Συγκριτική αξιολόγηση της επίδοσης της Ελλάδας ως προς τις διαρθρωτικές πολιτικές

Οι όροι του προγράμματος όσον αφορά τις διαρθρωτικές πολιτικές στην Ελλάδα στηρίζονται σε ανάλυση βάσει στοιχείων. Η συγκριτική αξιολόγηση των διαρθρωτικών πολιτικών με βάση μεθοδολογίες που έχουν αναπτυχθεί από την επιτροπή οικονομικής πολιτικής της ΕΕ αποκαλύπτει ότι η επίδοση της Ελλάδας υστερεί σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ-15 σε πολλούς τομείς πολιτικής, οι οποίοι καλύπτουν τους θεσμούς της αγοράς εργασίας, της αγοράς προϊόντων και τις πολιτικές σχετιζόμενες με τη καινοτομία και την Ε&Α.

Στην **αγορά εργασίας** ξεχωρίζουν τρία χαρακτηριστικά. Πρώτον, ο υψηλός δείκτης ΝΠΑ (EPL) της Ελλάδας για τους προσωρινά εργαζομένους σε συνδυασμό με υψηλότερα επίπεδα προστασίας για τους μόνιμους υπαλλήλους εμποδίζει την είσοδο και την επανείσοδο στην αγορά εργασίας των νέων, των γυναικών και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και τη μετατροπή των συμβάσεών τους σε μόνιμες. Δεύτερον, ορισμένα χαρακτηριστικά του συστήματος μισθολογικών διαπραγματεύσεων (όπως η επέκταση των συλλογικών συμβάσεων σε όλες τις επιχειρήσεις, ακόμη και σε εκείνες που δεν συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις) αποκλείουν τη συγκράτηση των μισθών και δημιουργούν πιέσεις στον πληθωρισμό. Επιπλέον, οι διαδικασίες των μισθολογικών διαπραγματεύσεων είχαν επίσης ως αποτέλεσμα τον καθορισμό σχετικά υψηλών ελάχιστων μισθών, εμποδίζοντας έτσι τη ζήτηση για νέους, οι οποίοι πλήττονται επίσης από την έλλειψη κατάλληλων δεσμών μεταξύ της επίσημης εκπαίδευσης και κατάρτισης και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Τρίτον, η Ελλάδα έχει σημαντικά υψηλότερο ποσοστό κινδύνου φτώχειας εργαζομένων σε σύγκριση με την ΕΕ, αν και τα σχετικά στοιχεία πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφύλαξη λόγω του υψηλού μεριδίου της αδήλωτης εργασίας.

Στον τομέα της **αγοράς προϊόντων**, ένα από τα πιο εξέχοντα χαρακτηριστικά είναι η κακή επίδοση της Ελλάδας σε δείκτες σχετικούς με τη σύσταση επιχειρήσεων, τη λειτουργία τους και τις δραστηριότητες αδειοδότησης, όπως αποδεικνύουν εκτενώς οι δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας για την επιχειρηματική δραστηριότητα (Doing Business). Επιπλέον, η Ελλάδα καθυστερεί όσον αφορά την εφαρμογή βασικών οδηγιών στους τομείς των υπηρεσιών, της ενέργειας και των μεταφορών. Από την άποψη αυτή, η Ελλάδα θα πρέπει να θεωρήσει την ενσωμάτωση στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας της ΕΕ για τις υπηρεσίες ως ευκαιρία για την απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου για την εγκατάσταση και τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών.

Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει επίσης να πιέσουν για την ουσιαστική εφαρμογή των βασικών οδηγιών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, ώστε να προωθηθεί ο ανταγωνισμός στον τομέα. Επιπλέον, απουσιάζει η ουσιαστική εφαρμογή βασικών οδηγιών στον τομέα των μεταφορών, ιδίως όσον αφορά τις οδικές εμπορευματικές μεταφορές και τους σιδηροδρόμους. Εκτός από την ανάγκη να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον και να εφαρμοστεί η νομοθεσία της ΕΕ, η Ελλάδα πρέπει να επανεξετάσει τη λειτουργία του δημόσιου τομέα της. Η δημόσια διοίκηση έχει πλεονάζον προσωπικό, χαρακτηρίζεται από πολύπλοκες, επαχθείς και χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες, δεν παρέχει ασφάλεια δικαίου στις επιχειρήσεις και δεν διασφαλίζει πάντοτε την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών μετά τη θέσπιση της νομοθεσίας.

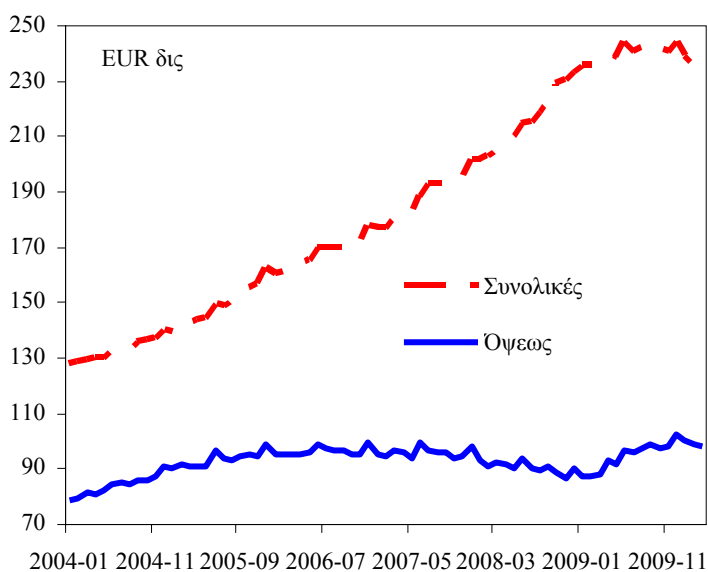
Τέλος, οι περισσότεροι **δείκτες για την Ε&Α και την καινοτομία** υποδηλώνουν ότι η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με άλλες χώρες στον τομέα αυτό. Αυτό αποδεικνύεται από τη σχετικά χαμηλή ακαθάριστη εγχώρια δαπάνη για Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ, η οποία αντανάκλα την τομεακή εξειδίκευση της οικονομίας στις υπηρεσίες, το υψηλό μερίδιο των μικρών επιχειρήσεων και τη χαμηλή συμμετοχή των επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας στη συνολική παραγωγή.

Θα μπορούσε να υποτεθεί με βεβαιότητα ότι οι διαρθρωτικές ακαμψίες αποτελούν τροχοπέδη στη σύγκλιση της Ελλάδας όσον αφορά το κατά κεφαλήν εισόδημα με τον μέσο όρο της ΕΕ. Το σχετικά χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας οφείλεται στα σχετικά χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης, παρά τον υψηλό αριθμό ωρών εργασίας, και πάνω απ' όλα οφείλεται στη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας. Η σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας αντανάκλα τη χαμηλότερη ένταση κεφαλαίου, τη χαμηλότερη εξειδίκευση των εργαζομένων και τη χαμηλότερη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής. Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια χειρισμού της πολιτικής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με τρόπο που θα βελτιώσει την παραγωγικότητα και την αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού.

33. Η άμεση πρόκληση είναι η αντιμετώπιση των συνθηκών στενότητας ως προς τη ρευστότητα των τραπεζών. Οι τράπεζες έχασαν την πρόσβασή τους στη διατραπεζική αγορά από τα τέλη του 2009 και έκτοτε αντιμετωπίζουν εκροές καταθέσεων και εξαρτώνται από την αναχρηματοδότηση της ΕΚΤ (διάγραμμα 10). Επιπλέον, οι τράπεζες αντιμετώπισαν την απειλή να υποβαθμίσουν όλοι οι οργανισμοί πιστοληπτικής αξιολόγησης τη χώρα σε επίπεδο κατώτερο του BBB-, καθιστώντας τα χρεόγραφα της ελληνικής κυβέρνησης μη επιλέξιμα για ενέχυρο προς την ΕΚΤ. Για την χαλάρωση των πιέσεων συμφωνήθηκαν δύο μέτρα.

- Πρώτον, δυνατότητα παράτασης και διεύρυνσης της ισχύουσας δέσμης μέτρων στήριξης των τραπεζών από την κυβέρνηση ύψους 28 δισ. ευρώ, υπό την αίρεση έγκρισης από την Επιτροπή των κρατικών εγγυήσεων για το χρέος που εκδίδουν οι τράπεζες. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα μπορούν τότε να χρησιμοποιούν τους τίτλους αυτούς ως ενέχυρο.
- Δεύτερον, θα επιτραπεί στην Τράπεζα της Ελλάδος να παρέχει επείγουσα δανειοδοτική συνδρομή (ELA) με εγγύηση του κράτους, τηρώντας τις απαιτήσεις ανταγωνισμού της ΕΕ και τους κανόνες της ΕΚΤ.
- Επιπλέον (αν και δεν συμφωνήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής), η απειλή οξείας κρίσης ρευστότητας αποτράπηκε όταν η ΕΚΤ αποφάσισε στις 3 Μαΐου 2010 να δέχεται τα ελληνικά κρατικά ομόλογα (ή άλλες υποχρεώσεις με την εγγύηση του ελληνικού κράτους) ως ενέχυρο, ανεξάρτητα από την αξιολόγησή τους.

Διάγραμμα 10: Τραπεζικές καταθέσεις

34. **Το πρόγραμμα προβλέπει τη δημιουργία Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.** Προβλέποντας περαιτέρω επιδείνωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων και εν συνεχεία ζημίες, οι οποίες ενδεχομένως θα έχουν συνέπειες για την κεφαλαιακή θέση των τραπεζών, το Ταμείο θα παρέχει κεφάλαια (όχι ρευστότητα – η δημιουργία ενός φορέα για την παροχή ρευστότητας θα ερχόταν ενδεχομένως σε σύγκρουση με τους στόχους της ΕΚΤ) στις ελληνικές τράπεζες. Οι αρχές και οι τρεις εμπλεκόμενοι οργανισμοί συμφώνησαν για το μέγεθος του ταμείου και για την τεχνική που θα χρησιμοποιηθεί. Το κεφάλαιο του Ταμείου θα ανέρχεται σε 10 δισεκατομμύρια ευρώ, που θα προέλθουν από τη διεθνή χρηματοδοτική δέσμη. Το Ταμείο θα διαθέτει ισχυρή δομή διακυβέρνησης και θα είναι όσο το δυνατό ανεξάρτητο από πολιτικές παρεμβάσεις. Σε παράρτημα του Μνημονίου Συνεννόησης προβλέπονται αναλυτικά τα σχετικά με τη σύσταση του Ταμείου, συμπεριλαμβανομένου του νομικού καθεστώτος του και της σύνθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τα διάφορα γεγονότα που ενεργοποιούν την παροχή κεφαλαίου στις τράπεζες και η ανάγκη έγκρισης των σχεδίων αναδιάρθρωσης τραπεζών από την Επιτροπή.
35. **Θα ενισχυθεί η τραπεζική εποπτεία και θα καθιερωθεί στενός συντονισμός με τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής.** Οι αρχές και το προσωπικό της Επιτροπής, του ΔΝΤ και της ΕΚΤ συμφώνησαν σχετικά με την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της εποπτείας, μεταξύ άλλων και μέσω τριμηνιαίων ελέγχων φερεγγυότητας σε ακραίες συνθήκες (stress tests), ταχύτερης υποβολής στοιχείων και αύξησης του προσωπικού της Τράπεζας της Ελλάδος, με σκοπό επίσης την ανάληψη της εποπτείας του ασφαλιστικού κλάδου. Παράλληλα, δεδομένου της σημαντικής παρουσίας ελληνικών τραπεζών στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, πρέπει να διατηρηθεί στενός συντονισμός με τις εποπτικές αρχές των χωρών προέλευσης και υποδοχής όσον αφορά τις εκτιμήσεις κινδύνου και τα σχέδια έκτακτης ανάγκης για παροχή ρευστότητας. Συμφωνήθηκε με τις αρχές ότι αυτό θα μπορούσε να γίνει εντός του υφιστάμενου πλαισίου της ΕΕ για τη διασυνοριακή εποπτεία.

Στατιστικά στοιχεία

36. **Η βελτίωση της υποβολής δημοσιονομικών και άλλων στοιχείων για τον δημόσιο τομέα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του προγράμματος.** Με την έναρξη της θητείας της τον Οκτώβριο του 2009, η νέα κυβέρνηση αμέσως ανακοίνωσε ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2008 ήταν μεγαλύτερο από αυτό που είχε υποβληθεί και έπρεπε να επαναυπολογιστεί, ενώ και οι προβλέψεις για το 2009 είχαν επίσης σοβαρά υποεκτιμηθεί. Σε στενή συνεργασία με τη Eurostat, η κυβέρνηση έχει αρχίσει να λαμβάνει μέτρα για να αποτραπεί η επανεμφάνιση παρόμοιων προβλημάτων και έχει καταρτίσει από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σχέδιο δράσης για να αντιμετωπίσει τα εκκρεμή ζητήματα σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία. Σε αυτά τα μέτρα συμπεριλαμβάνεται η πλήρης ανεξαρτησία της Ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας, ενώ επαρκείς πόροι θα διατεθούν μέσα στα επόμενα χρόνια για τη βελτίωση των στατιστικών συστημάτων και για την αναζήτηση εγχώριας τεχνικής βοήθειας ώστε να υπάρξει ταχεία πρόοδος. Για τον σκοπό αυτό, θα εφαρμοστούν πλήρως τα μέτρα στο κοινό Σχέδιο Δράσης για τα στατιστικά στοιχεία της ελληνικής κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από τον Ιανουάριο του 2010, δημοσιεύονται έγκαιρες μηνιαίες

εκθέσεις για τον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης σε ταμειακή βάση. Το ΓΛΚ θα αρχίσει επίσης να δημοσιεύει μηνιαία στοιχεία για τις δαπάνες των οποίων οι πληρωμές εκκρεμούν, συμπεριλαμβανομένων των καθυστερούμενων, από τον Ιούλιο του 2010. Επίσης θα εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες προς την βελτίωση της συλλογής και επεξεργασίας των στοιχείων της γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών και Περιφερειακών Λογαριασμών (ESA), όπως και για τη συγκέντρωση λεπτομερών στοιχείων για την απασχόληση στη γενική κυβέρνηση.

Χρηματοδότηση του προγράμματος

37. Παρά τη σημαντική προσαρμογή που έχουν προγραμματίσει οι αρχές, η επίσημη χρηματοδοτική συνδρομή θα πρέπει να καλύψει πολύ μεγάλα ελλείμματα χρηματοδότησης.

- Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του προσωπικού της Επιτροπής και του ΔΝΤ, το έλλειμμα εξωτερικής χρηματοδότησης μεταξύ Μαΐου 2000 και Ιουνίου 2013 θα ανέλθει περίπου σε 110 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης του τραπεζικού τομέα (πίνακας 6). Η επίσημη χρηματοδοτική συνδρομή σχεδιάζεται να ανέλθει σε περίπου 38 δισ. ευρώ το 2010, 40 δισ. ευρώ το 2011, 24 δισ. ευρώ το 2012 και 8 δισ. ευρώ το 2013. Εκτός από τα 10 δισ. ευρώ που θα διατεθούν για το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (βλ. παρακάτω), το σύνολο του ποσού προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη των αναγκών χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα.
- Καθώς οι ακαθάριστες ανάγκες χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα εκτιμώνται σε περίπου 193 δισ. ευρώ μεταξύ Μαΐου 2010 και Ιουνίου 2013, η χρηματοδότηση από τη ζώνη του ευρώ και το ΔΝΤ καλύπτει περίπου το 57% των ακαθάριστων αναγκών χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα για την εν λόγω περίοδο. Η ανανέωση του μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου χρέους από τον ιδιωτικό τομέα αναμένεται να αποκατασταθεί σταδιακά. Το πρόγραμμα υποθέτει ποσοστό ανανέωσης του ληξιπρόθεσμου μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου δημόσιου χρέους 0% μεταξύ Μαΐου 2010 και Δεκεμβρίου 2011, 75% το 2012 και 100% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2013.

38. **Οι χώρες εταίροι της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ παρέχουν άνω του 70% της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος, κατ' αναλογία προς τα μερίδιά τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ.** Η χρηματοδότηση του προγράμματος θα προέλθει από διμερή δάνεια από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ (80 δισ. ευρώ) και από στήριξη του ΔΝΤ (30 δισ. ευρώ). Τα δάνεια από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ θα διέπονται από ενιαία δανειακή συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και των χωρών της ζώνης του ευρώ, η οποία θα υπογραφεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για λογαριασμό τους και θα καλύπτει ολόκληρη την τριετία του προγράμματος (πλαίσιο 8).

Πλαίσιο 8. Στήριξη οικονομικής σταθερότητας για την Ελλάδα από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ

Η χρηματοδότηση οργανώνεται μέσω διμερών δανείων των συμμετεχόντων κρατών μελών. Τα δάνεια συγκεντρώνονται από την Επιτροπή, η οποία θα «μετατρέψει» τα διμερή δάνεια σε ενιαίο δάνειο προς την Ελλάδα, εννοιολογικά όμοιο με κοινοπρακτικό δάνειο. Τα μερίδια στο συνολικό δάνειο των συμμετεχόντων κρατών μελών θα υπολογιστούν με βάση την αναπροσαρμοσμένη αναλογία συμμετοχής τους στο καταβεβλημένο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Το δάνειο θα εκταμιεύεται σε τριμηνιαίες δόσεις. Ο τόκος υπολογίζεται με βάση κυμαινόμενο επιτόκιο (Euribor τριών μηνών) με περιθώριο 300 μονάδων βάσης για τα πρώτα τρία έτη (400 μονάδων βάσης μετέπειτα). Τα κράτη μέλη θα χρεώσουν επίσης προκαταβαλλόμενη προμήθεια ίση με 50 μονάδες βάσης.

Το πρόγραμμα συντονίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όπως αντανακλάται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου και στη συμφωνία μεταξύ πιστωτών - των 15 κρατών μελών της ζώνης του ευρώ που παρέχουν το δάνειο, η οποία υπεγράφη στις 9 Μαΐου 2010, η Επιτροπή θα συντονίζει και θα εφαρμόζει το πρόγραμμα για λογαριασμό και σύμφωνα με τις οδηγίες των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και θα παρέχει τη στήριξη, συμπεριλαμβανομένης της διαπραγμάτευσης και της υπογραφής με την Ελλάδα, συμφωνίας δανειακής διευκόλυνσης και μνημονίου συνεννόησης σχετικά με όρους και προϋποθέσεις πολιτικής. Η Επιτροπή θα ανοίξει λογαριασμό στην ΕΚΤ στο όνομα των δανειστών. Ο λογαριασμός θα χρησιμοποιείται για τη διεκπεραίωση όλων των πληρωμών για λογαριασμό των δανειστών και από μέρος του δανειολήπτη. Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει τον συντονισμό της διαδικασίας όσον αφορά τις εκταμιεύσεις, την κατανομή των πληρωμών μεταξύ των δανειστών και την παροχή πληροφοριών στους δανειστές σχετικά με παραβιάσεις της συμφωνίας δανειακής διευκόλυνσης ή αιτήματα για παρεκκλίσεις ή τροποποιήσεις της συμφωνίας. Η Επιτροπή θα υπολογίζει το επιτοκιακό περιθώριο πέραν του κόστους χρηματοδότησης για την αποζημίωση των κρατών μελών που έχουν υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης από το επιτόκιο που λαμβάνουν από τον δανειολήπτη. Στο τέλος των εκταμιεύσεων θα πραγματοποιηθεί αναπροσαρμογή, ώστε να εξασφαλιστεί ότι όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη όχι μόνο συνεισφέρουν κατ' αναλογία προς το ποσοστό συμμετοχής τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, αλλά και έχουν τον ίδιο βαθμό ανοίγματος.

39. **Το πρόγραμμα συνεπάγεται ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν θα χρειαστεί να αντλήσει πόρους από τις διεθνείς αγορές ομολόγων για τους επόμενους 18 μήνες.** Αναμένεται να επιστρέψει σταδιακά στις αγορές για μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση στις αρχές του 2012. Η στρατηγική αυτή προσφέρει ισχυρά πλεονεκτήματα:

- Η Ελλάδα χρειάζεται χρόνο για να αποκτήσει θετικό ιστορικό, να συσσωρεύσει μεγάλο πρωτογενές πλεόνασμα και να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των αγορών στην ικανότητά της να εξυπηρετεί τα χρέη της μεσοπρόθεσμα. Η ιδιαίτερα εμπροσθοβαρής προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης που προβλέπεται στο πρόγραμμα πολιτικής είναι άλλο ένα βασικό στοιχείο της στρατηγικής αυτής.
- Σε περίπτωση πρόωρης επιστροφής στη χρηματοδότηση από τις αγορές, αδυναμία προσέλκυσης μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης με αποδεκτό κόστος θα έβλαπτε

περαιτέρω το κλίμα στις αγορές και έτσι θα παρέτεινε χωρίς λόγο την εξάρτηση της χώρας από επίσημη διεθνή χρηματοδότηση.

- Η απόδειξη της ικανότητας των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ να παρέχουν αποτελεσματική χρηματοδοτική συνδρομή σε άλλα κράτη μέλη, εκτός από την επιβεβαίωση της προθυμίας τους να διασφαλίσουν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση καθ' όλη την περίοδο του προγράμματος, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την αντιστροφή του κλίματος στις αγορές.

Πίνακας 6: Ελλάδα: Δημοσιονομικό χρηματοδοτικό έλλειμμα και πρόγραμμα εκταμιεύσεων, 2010-2013, δις ευρώ 1/

	ΠΟΣΑ 2ο Τρ. 10 -2ο Τρ 13	2010		2011				2012				2013				
		Ιαν.-Απρ	Μάιος-Ιούν	3 ^ο Τρ	4 ^ο Τρ	1 ^ο Τρ	2 ^ο Τρ	3 ^ο Τρ	4 ^ο Τρ	1 ^ο Τρ	2 ^ο Τρ	3 ^ο Τρ	4 ^ο Τρ	1ο Τρ	2 ^ο Τρ	
A.	Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης	48.5	6.1	3.1	4.6	4.6	4.1	4.1	4.1	4.1	3.6	3.6	3.6	3.6	2.7	2.7
B.	Έλλειμμα ΓΤ + Δανειακές ανάγκες ΚΕ	53.0	6.8	3.4	4.9	4.9	4.5	4.5	4.5	4.5	4.0	4.0	4.0	4.0	3.0	3.0
Γ.	Απόσβεση χρέους (υφιστάμενων ομολόγων)	138.3	20.1	9.5	5.4	4.4	13.8	13.1	10.8	5.4	19.1	13.2	12.6	5.5	9.8	15.6
Δ.	από τα οποία βραχυπρόθεσμο χρέος	50.0	...	0.0	4.6	4.3	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.5	4.5	4.0	4.0
Ε.	από τα οποία μακροπρόθεσμο χρέος	88.3	...	9.5	0.8	0.1	9.8	9.1	6.8	1.4	15.1	9.2	8.1	1.0	5.8	11.6
ΣΤ.	Προσαρμογή αποθεμάτων-ροών	1.5	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Z.	Ανάγκες χρηματοδότησης Δημοσίου Τομέα (B+Γ+Z)	192.8	27.0	13.0	10.4	9.4	18.4	17.7	15.5	10.0	23.2	17.3	16.7	9.6	12.9	18.7
H.	Κόστος ανανέωσης του βραχυπρόθεσμου χρέους	...	0%	87%	93%	100%	100%	113%	113%	100%	100%	111%	111%	100%	100%	
Θ.	Κόστος ανανέωσης του μακροπρόθεσμου χρέους	...	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	75%	75%	75%	75%	100%	100%	
I.	Νέος Δανεισμός της ΓΚ	77.9	28.9	0.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.5	4.5	15.3	10.9	11.1	5.8	9.8	15.6
K.	από τα οποία βραχυπρόθεσμος δανεισμός (Δ*Θ)	47.0	...	0.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.5	4.5	4.0	4.0	5.0	5.0	4.0	4.0
Λ.	από τα οποία μακροπρόθεσμος δανεισμός (Ε*Ι)	30.9	...	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11.3	6.9	6.1	0.8	5.8	11.6	
M.	Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
N.	Δανειακές ανάγκες ΚΕ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ξ.	Σχέδιο στήριξης τραπεζών	10.0	0.0	5.0	5.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
O.	χρηματοδοτικό έλλειμμα (E-Z-H-Θ+I+Ξ)	109.2	-1.9	18.0	11.4	5.4	14.4	13.7	11.0	5.5	7.9	6.4	5.6	3.8	3.1	3.1
Π.	Εκταμιεύσεις δανείων	110.0	0.0	20.0	9.0	9.0	15.0	12.0	8.0	5.0	10.0	6.0	6.0	2.0	6.0	2.0
P.	από ΔΝΤ	30.0	0.0	5.5	2.5	2.5	4.1	3.3	2.2	1.4	2.7	1.6	1.6	0.5	1.6	0.5
Σ.	από ΕΕ	80.0	0.0	14.5	6.5	6.5	10.9	8.7	5.8	3.6	7.3	4.4	4.4	1.5	4.4	1.5

IV. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

40. **Το ελληνικό πρόγραμμα στηρίζεται σε πολύ ισχυρά θεμέλια.** Η μεγάλη αποφασιστικότητα των αρχών να εφαρμόσουν τις πολιτικές που έχουν συμφωνηθεί, η εμπροσθοβαρής και πλήρως εξειδικευμένη δέσμη μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, η κοινωνικά ισορροπημένη προσέγγιση, το άνευ προηγουμένου ποσό χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμο και η ευρεία υποστήριξη του προγράμματος από τη διεθνή κοινότητα είναι ιδιαίτερα θετικά στοιχεία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η πειθαρχημένη εφαρμογή του προγράμματος θα εξασφαλίσει τη διατηρησιμότητα του εξωτερικού και του δημόσιου χρέους και θα συμβάλει σημαντικά στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας της Ελλάδας έναντι των ξένων επενδυτών, αλλά και θα βοηθήσει τη χώρα να ανακτήσει με επιτυχία την πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές.
41. **Η δημοσιονομική προσαρμογή κατανέμεται δίκαια στα διάφορα στρώματα της κοινωνίας και προστατεύει τους πιο ευάλωτους.** Αυτές είναι σημαντικές προϋποθέσεις για την εξασφάλιση ευρείας υποστήριξης για το πρόγραμμα. Η επιλογή των μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων έχει λάβει υπόψη την κοινωνική διάσταση και η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να τα εφαρμόσει με δικαιοσύνη. Οι χαμηλόμισθοι και οι δικαιούχοι των ελάχιστων συντάξεων, καθώς και οι πιο ευάλωτοι και όσοι λαμβάνουν οικογενειακά επιδόματα θα προστατευθούν και θα αποζημιωθούν για τις αρνητικές συνέπειες των πολιτικών προσαρμογής. Με τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση θα καθιερωθεί κοινωνική σύνταξη με εισοδηματικά κριτήρια για όλους τους συνταξιούχους άνω των 65 ετών. Η απόφαση να μην επιβληθεί ταχεία μείωση των ονομαστικών μισθών του ιδιωτικού τομέα ελήφθη επίσης με κοινωνικά κριτήρια. Επιπλέον, οι αρχές έχουν δεσμευθεί να επιτύχουν πνεύμα συναίνεσης στις πολιτικές για την αντιμετώπιση της κρίσης και να καλέσουν εκπροσώπους επιχειρήσεων και εργαζομένων να υπογράψουν ένα κοινωνικό συμβόλαιο που θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος.
42. **Είναι σημαντικό ότι οι αρχές έχουν πλήρη επίγνωση των προκλήσεων, συμμερίζονται και υποστηρίζουν ισχυρά τις πολιτικές και τους στόχους του προγράμματος.** Αντιλαμβάνονται τη σοβαρότητα της κατάστασης και την ανάγκη λήψης τολμηρών μέτρων που θα βοηθήσουν να εξέλθει η Ελλάδα από την τρέχουσα κατάσταση. Η αποφασιστικότητά τους για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών μέσω ευρείας κλίμακας, εμπροσθοβαρών μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης είναι μεγάλη, όπως επιβεβαιώθηκε από την ψήφιση της δέσμης μέτρων εξυγίανσης από τη Βουλή δύο μόλις ημέρες μετά το τέλος των συζητήσεων για το πρόγραμμα.
43. **Επιπλέον, ο σχεδιασμός του προγράμματος το καθιστά ανθεκτικό σε μια σειρά δυσμενών εξελίξεων:**
- **Το δημοσιονομικό πρόγραμμα βασίζεται σε συντηρητικές υποθέσεις.** Τα μέτρα προσδιορίστηκαν ποσοτικά με σύνεση και εφαρμόστηκαν σε ένα μάλλον επιφυλακτικό βασικό σενάριο. Το πρόγραμμα δεν αποβλέπει σε κέρδη από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης θα

μπορούσε να αποφέρει συντομότερα μεγαλύτερη εξοικονόμηση πόρων από ό,τι έχει υποτεθεί, δεδομένων των δυνατοτήτων βελτίωσης στον τομέα αυτό. Συνολικά, η εικόνα που έχει το προσωπικό της Επιτροπής είναι ότι, εφόσον δεν υπάρξουν αρνητικές εκπλήξεις ως προς την ανάπτυξη, είναι δυνατόν να σημειωθεί καλύτερη επίδοση σχετικά με το δημοσιονομικό έλλειμμα, ακόμη και βραχυπρόθεσμα.

- **Το πρόγραμμα υποθέτει ότι το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης των εξωτερικών ανισορροπιών θα προέλθει από τη συρρίκνωση των εισαγωγών.** Οι προβλέψεις για τις εξαγωγές και τις άμεσες ξένες επενδύσεις είναι πολύ προσεκτικές. Καλύτερα αποτελέσματα στις εξαγωγές και στις ΑΞΕ, τα οποία εξαρτώνται από την επιτυχία των πολιτικών προσαρμογής και την αξιοπιστία του προγράμματος, θα ενίσχυαν την ανάπτυξη και θα συνεπάγονταν χαμηλότερες εξωτερικές και δημοσιονομικές ανάγκες χρηματοδότησης, καθιστώντας το πρόγραμμα ισχυρότερο.

44. Αλλά υπάρχουν και προφανείς κίνδυνοι.

- **Ανάπτυξη** -- Η αντίδραση της οικονομίας στη συνεχή δημοσιονομική πίεση είναι εξαιρετικά αβέβαιη και μια παρατεταμένη κοινωνική αναταραχή θα μπορούσε να οδηγήσει σε εντονότερη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας σε αντίθεση με τις προβλέψεις του προγράμματος. Αυτό θα έχει άμεσες επιπτώσεις στους δημοσιονομικούς λογαριασμούς, τόσο μέσω των χαμηλότερων εσόδων, όσο και μέσω της ταχύτερης αύξησης του δείκτη χρέους, θέτοντας σε περαιτέρω κίνδυνο τη δημοσιονομική διατηρησιμότητα.
- **Πληθωρισμός** -- Είναι δυνατή μεγαλύτερη πτώση του πληθωρισμού, δεδομένων των μεγάλων περικοπών στους μισθούς του δημοσίου τομέα και στις συντάξεις. Ο χαμηλότερος πληθωρισμός - ή μεγαλύτερος αποπληθωρισμός - θα είναι θετικό στοιχείο για την ανταγωνιστικότητα, δεδομένου ότι η REER θα κινηθεί ταχύτερα προς την ισορροπία. Ωστόσο, θα μπορούσε να έχει αρνητική επίπτωση στη δυναμική του δημόσιου χρέους.
- **Αντίδραση της αγοράς** – Οι διαφορές επιτοκίων ενδέχεται να παραμείνουν υψηλές ακόμη και σε περίπτωση πλήρους εφαρμογής της πολιτικής. Το δημοσιονομικό πρόγραμμα είναι ανθεκτικό σε μια αργή βελτίωση του κλίματος στην αγορά - η Ελλάδα προφυλάσσεται από την αγορά για 18 μήνες - αλλά η σταθεροποίηση των διαφορών επιτοκίων σε υψηλό επίπεδο θα έχει αρνητική επίπτωση στον ιδιωτικό τομέα και στην οικονομική ανάπτυξη, με αντίκτυπο στους δημοσιονομικούς λογαριασμούς.
- **Κίνδυνος υλοποίησης** -- Οι πολιτικές που υποστηρίζουν τη συμφωνία είναι πολύ φιλόδοξες και το συναφές κοινωνικό κόστος σημαντικό. Η σχετικά αδύναμη διοικητική ικανότητα και οι κίνδυνοι κοινωνικής αναταραχής και οξείων πολιτικών εντάσεων αποτελούν σημαντικές απειλές για το πρόγραμμα. Ο εμπροσθοβαρής χαρακτήρας της δημοσιονομικής προσαρμογής και η ταχεία ψήφισή της από τη Βουλή αποτελούν παράγοντες μετριασμού του κινδύνου.

- **Εκπλήξεις όσον αφορά τα δεδομένα** -- Νέες αρνητικές εκπλήξεις σχετικά με τις δημοσιονομικές εκτιμήσεις (πέραν των επιφυλάξεων που έχει ήδη εκφράσει η Eurostat) θα έχουν αρνητική επίπτωση στο κλίμα των αγορών. Εάν υπάρξουν, οι εκπλήξεις αυτές θα πρέπει να ανακοινώνονται ανοιχτά και ταυτόχρονα με αξιόπιστα αντισταθμιστικά μέτρα, κατά προτίμηση στη διάρκεια των επανεξετάσεων του προγράμματος.
  - **Τραπεζικός τομέας** -- Παρά τα σημαντικά μέτρα που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα, δεν μπορούν να αποκλειστούν περαιτέρω διαστήματα κρίσης στο τραπεζικό σύστημα. Αυτό θα εξασθενίσει την οικονομική και χρηματοδοτική κατάσταση (και προβλήματα φερεγγυότητας θα οδηγούσαν δυνητικά σε μεγαλύτερο χρηματοδοτικό έλλειμμα), με συνέπειες στα δημόσια οικονομικά και στην αξιοπιστία του όλου προγράμματος.
  - **Μετάδοση προβλημάτων από το εξωτερικό** -- Η Ελλάδα μέχρι στιγμής ήταν στο επίκεντρο της προσοχής των χρηματοπιστωτικών αγορών. Ωστόσο, καθώς η Ελλάδα ανακτά την αξιοπιστία της και χαλαρώνει η πίεση, δεν μπορούν να αποκλειστούν εντάσεις σε άλλα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, οι οποίες πιθανότατα θα επηρεάσουν αρνητικά το κλίμα στις αγορές σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, και την Ελλάδα ειδικότερα.
45. **Το πρόγραμμα αφήνει περιθώρια για επαρκή ευελιξία.** Οι αρχές δεσμεύθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος να αντιδρούν με ευελιξία στις οικονομικές εξελίξεις. Σε περίπτωση καλύτερων οικονομικών και δημοσιονομικών αποτελεσμάτων από αυτά που λαμβάνει ως βάση το πρόγραμμα, θα επιταχυνθεί η δημοσιονομική εξυγίανση και, στο μέτρο του δυνατού, δεν θα αντληθούν πόροι από τις προγραμματισμένες εκταμιεύσεις. Αντίστοιχα, οι αρχές επισήμαναν την προθυμία τους να λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων και για την επιτάχυνση της προσαρμογής ως προς την εξωτερική ανταγωνιστικότητα, εάν χρειαστεί.
46. **Οι αρχές δεσμεύτηκαν να διατηρούν μεγάλο πρωτογενές πλεόνασμα μετά τη λήξη του προγράμματος.** Στο τέλος του 2013, ο λόγος του δημόσιου χρέους θα παραμένει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Για να διασφαλιστεί η συνέχεια της ιδιωτικής χρηματοδότησης με αποδεκτούς όρους μετά τη λήξη του προγράμματος, σημαντική είναι η διατήρηση μεγάλου πρωτογενούς πλεονάσματος και να εξασφαλίζεται η μείωση του χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ. Στο πλαίσιο του προγράμματος, οι αρχές δεσμεύτηκαν να διατηρούν σημαντικό πρωτογενές πλεόνασμα (τουλάχιστον 5% του ΑΕΠ) μέχρι το 2020. Αυτό θα εξασφαλίσει, με βάση σχεδόν όλα τα σενάρια, μείωση του λόγου του δημόσιου χρέους.
47. **Η πρόοδος της υλοποίησης του προγράμματος θα παρακολουθείται από κλιμάκιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ και του ΔΝΤ με τριμηνιαίες επανεξετάσεις του προγράμματος.** Η δημοσιονομική επίδοση θα αξιολογείται μέσω αναθεωρημένων

προβλέψεων και τήρησης ποσοτικών κριτηρίων επίδοσης (ιδίως σε σχέση με τη δημοσιονομική εξυγίανση). Η τήρηση των άλλων μακροοικονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών θα αξιολογείται με βάση τις προϋποθέσεις του προγράμματος και το χρονοδιάγραμμα που περιλαμβάνεται στο Μνημόνιο Συνεννόησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

1. ΕΓΧΩΡΙΑ ΛΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΑΚΑΘ. ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ (vol)

<i>% ετήσια μεταβολή</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.Ιδιωτική Εθνική Κατανάλωση	5.3	3.3	2.3	-1.8	-3.8	-4.5	1.0	1.1
2. Δημόσια Κατανάλωση	-0.1	8.4	0.6	9.6	-8.2	-8.0	-6.0	-1.0
3.Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	9.8	4.6	-7.4	-13.1	-7.3	-7.0	-2.6	1.1
4.Τελική εγχώρια ζήτηση	5.8	5.0	1.0	-2.4	-5.1	-5.5	-0.7	0.8
5.Μεταβολή στα Αποθέματα								
6.Εγχώρια ζήτηση	5.7	5.0	1.1	-2.3	-6.8	-5.4	-0.7	0.7
7.Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	5.3	5.8	4.0	-18.1	1.5	6.1	5.7	7.3
7a. - εκ των οποίων αγαθά	11.7	1.5	3.7	-11.6	4.2	6.0	6.0	6.5
7b. - εκ των οποίων υπηρεσίες	1.0	9.0	4.1	-22.6	-0.9	6.3	5.5	8.0
8. Τελική ζήτηση	5.6	5.1	1.6	-5.0	-5.5	-3.5	0.5	2.0
9. Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	9.0	7.1	0.2	-14.1	-10.3	-6.6	-1.5	1.5
9a. - εκ των οποίων αγαθά	9.6	6.6	-3.1	-14.4	-10.7	-6.9	-1.5	1.5
9b. - εκ των οποίων υπηρεσίες	6.8	9.0	13.6	-13.0	-9.0	-5.7	-1.5	1.3
10. Ακαθαριστό εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς	4.5	4.5	2.0	-2.0	-4.0	-2.6	1.1	2.1
<i>Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ</i>								
11. Τελική Εγχώρια ζήτηση	5.9	4.8	0.1	-2.5	-5.6	-5.9	-0.7	0.8
12. Μεταβολή στα αποθέματα	0.4	0.8	1.0	-0.1	-1.9	0.1	0.0	-0.1
13. Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών.	-1.7	-1.1	0.8	0.7	3.5	3.2	1.7	1.4

2. ΕΓΧΩΡΙΑ ΛΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΑΚΑΘ. ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ (αξία)

<i>% ετήσια μεταβολή</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.Ιδιωτική Εθνική Κατανάλωση	8.8	6.4	6.5	-0.5	-2.0	-4.9	2.2	1.9
2. Δημόσια Κατανάλωση	4.8	13.0	5.2	9.8	-11.9	-9.4	-4.7	0.0
3.Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	12.8	6.8	-4.2	-13.8	-5.4	-6.5	-1.0	2.1
5.Μεταβολή στα Αποθέματα								
6. Εγχώρια ζήτηση	9.3	8.2	4.9	-1.5	-5.1	-5.5	0.6	1.6
7.Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	8.8	8.2	7.9	-19.5	3.3	6.9	6.8	9.2
8. Τελική ζήτηση	9.2	8.2	5.4	-4.6	-3.8	-3.5	1.7	3.0
9. Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	13.2	9.6	4.5	-15.3	-7.1	-5.0	0.3	3.5
10. Ακαθάριστο εθνικό κέρδος σε τιμή αγοράς	7.5	6.9	5.3	-0.5	-3.1	-3.3	2.1	2.8
11. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε βασικές τιμές	6.2	7.4	5.5	1.1	-4.7	-3.7	2.2	3.1
10. Ακαθαριστό εγχώριο προϊόν σε τιμή αγοράς	7.7	7.6	5.6	-0.7	-2.9	-3.1	2.1	2.9

3. ΚΟΣΤΟΙ ΚΑΙ ΤΙΜΕΣ

<i>% μεταβολή αποπληθωριστόν</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.Ιδιωτική Εθνική Κατανάλωση	3.4	3.0	4.1	1.3	1.9	-0.4	1.2	0.8
2. Δημόσια Κατανάλωση	4.9	4.3	4.6	0.2	-4.1	-1.5	1.4	1.0
3.Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	2.7	2.0	3.4	-0.8	2.0	0.5	1.6	1.0
6. Εγχώρια ζήτηση	3.4	3.0	3.8	1.0	1.8	0.0	1.3	0.9
7.Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	4.3	3.0	2.7	-4.7	1.8	0.8	1.0	1.8
8. Τελική ζήτηση	3.4	2.9	3.8	0.6	1.8	0.0	1.2	1.0
9. Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3.9	2.1	5.1	-1.9	3.6	1.7	1.8	2.0
10. Ακαθαριστό εγχώριο προϊόν σε τιμή αγοράς	3.1	3.0	3.5	1.3	1.2	-0.5	1.0	0.7
Εναρμονισμένος ΔΤΚ	3.3	3.0	4.2	1.3	1.9	-0.4	1.2	0.7

4. ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

<i>% ετήσια μεταβολή</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Εργασιακή Παραγωγικότητα	2.4	3.1	1.9	-0.8	-0.4	0.5	0.1	0.5
2. Κτα κεφαλή αμοιβές εξηρτ. Εργασίας	3.1	6.6	5.9	5.5	-1.0	0.1	0.1	0.1
3. Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (1995=100)	0.7	3.5	3.9	6.3	-0.6	-0.4	0.0	-0.4
4. Ολικός πληθυσμός	0.4	0.4	0.4	0.5	0.3	0.2	0.2	0.2
5. Πληθυσμός εργαζομένων ηλικίας (15-64 years)	0.2	0.3	0.3	0.9	0.5	0.4	0.4	0.4
6. Ολική απασχόληση	2.0	1.4	0.1	-1.2	-2.6	-3.0	-0.4	0.8
7. Υπολογισμένο ποσοστό εργασίας - EUROSTAT Ορισμός (%)	8.9	8.3	7.7	9.5	12.0	14.7	15.2	14.8

5. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ

<i>επίπεδα</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Εξαγωγές αγαθών (fob)	20.5	21.5	22.8	19.2	20.6	22.1	23.6	25.5
2. Εισαγωγές αγαθών (fob)	56.4	61.4	62.6	52.5	48.7	46.1	46.2	47.9
3. Εμπορικό Ισοζύγιο (αγαθά, fob/fob) (1-2)	-35.9	-40.0	-39.7	-33.3	-28.0	-24.0	-22.6	-22.4
<i>3a. ως % του ΑΕΠ</i>	<i>-17.1</i>	<i>-17.7</i>	<i>-16.6</i>	<i>-14.0</i>	<i>-12.1</i>	<i>-10.7</i>	<i>-9.9</i>	<i>-9.5</i>
4. Εξαγωγές υπηρεσιών (a)	27.0	30.0	32.7	25.5	25.6	27.4	29.2	32.2
5. Εισαγωγές υπηρεσιών (a)	13.4	15.1	17.5	15.3	14.3	13.8	13.8	14.3
6. Ισοζύγιο υπηρεσιών (a) (4-5)	13.6	14.9	15.2	10.2	11.3	13.6	15.4	17.9
<i>6a. ως % του ΑΕΠ</i>	<i>6.5</i>	<i>6.6</i>	<i>6.4</i>	<i>4.3</i>	<i>4.9</i>	<i>6.1</i>	<i>6.7</i>	<i>7.6</i>
7. Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (3+6)	-22.3	-25.1	-24.5	-23.1	-16.8	-10.4	-7.2	-4.5
<i>7a. ως % του ΑΕΠ</i>	<i>-10.6</i>	<i>-11.1</i>	<i>-10.2</i>	<i>-9.7</i>	<i>-7.3</i>	<i>-4.7</i>	<i>-3.2</i>	<i>-1.9</i>
8. Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων και τρέχουσες μεταβιβάσεις	-4.6	-8.1	-8.5	-8.1	-8.2	-8.4	-8.6	-8.8
<i>8a. - εκ των οποίων, ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων</i>	<i>-4.5</i>	<i>-6.6</i>	<i>-7.9</i>	<i>-6.6</i>	<i>-6.7</i>	<i>-6.9</i>	<i>-7.1</i>	<i>-7.3</i>
<i>8b. - εκ των οποίων, τρέχουσες μεταβιβάσεις</i>	<i>0.0</i>	<i>-1.5</i>	<i>-0.7</i>	<i>-1.6</i>	<i>-1.6</i>	<i>-1.5</i>	<i>-1.5</i>	<i>-1.5</i>
<i>8c. ως % του ΑΕΠ</i>	<i>-2.2</i>	<i>-3.6</i>	<i>-3.6</i>	<i>-3.4</i>	<i>-3.6</i>	<i>-3.8</i>	<i>-3.8</i>	<i>-3.7</i>
9. Τρέχων Ισοζύγιο (7+8)	-26.9	-33.2	-33.0	-31.2	-25.0	-18.8	-15.8	-13.3
<i>9a. ως % του ΑΕΠ</i>	<i>-12.8</i>	<i>-14.7</i>	<i>-13.8</i>	<i>-13.1</i>	<i>-10.8</i>	<i>-8.4</i>	<i>-6.9</i>	<i>-5.6</i>
10. Καθαρές κεφαλαιακές συναλλαγές	4.8	5.0	3.4	2.0	2.1	2.3	2.6	2.8
11. Καθαρός Δανεισμός Αλλοδαπή (9+10)	-22.1	-28.2	-29.6	-29.2	-22.9	-16.5	-13.2	-10.4
<i>11a. ως % του ΑΕΠ</i>	<i>-10.5</i>	<i>-12.5</i>	<i>-12.4</i>	<i>-12.3</i>	<i>-9.9</i>	<i>-7.4</i>	<i>-5.8</i>	<i>-4.4</i>

6. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

<i>% ΑΕΠ</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Σύνολο Εσόδων	39.10	39.51	38.95	36.81	39.62	42.60	42.79	43.01	42.43
Έμμεσοι φόροι	12.43	12.46	12.05	11.11	13.44	15.03	15.15	15.18	14.55
Άμεσοι φόροι	7.82	7.85	7.60	7.92	7.70	8.81	8.87	8.79	8.05
Κοινωνικές παροχές	12.87	13.37	13.34	12.75	12.44	12.52	12.22	11.96	11.31
Λοιποί τρέχοντες πόροι	1.98	1.98	2.44	2.30	2.10	2.29	2.54	3.17	4.85
Εισερχόμενες μεταβιβάσεις κεφαλαίου	2.44	2.39	2.03	1.33	2.10	2.10	2.19	2.13	2.00
Πωλήσεις	1.56	1.45	1.49	1.41	1.84	1.86	1.82	1.77	1.66
Σύνολο Δαπανών	43.04	44.86	46.58	50.32	47.64	50.22	49.32	47.86	44.99
Ενδίαμεση κατανάλωση	5.16	5.66	5.36	6.12	4.70	4.12	4.07	4.10	3.83
Αποζημίωση εργαζομένων	11.04	11.16	11.44	12.39	11.42	11.68	10.95	10.23	9.55
Κοινωνικές μεταβιβάσεις αυτών σε είδος	16.79	17.51	18.69	20.53	20.33	22.00	21.83	21.57	20.23
Τόκοι	4.40	4.43	4.56	4.97	5.58	6.64	7.48	8.05	8.23
Επιδότησεις	0.13	0.13	0.12	0.13	0.10	0.13	0.13	0.13	0.12
Λοιπές τρέχουσες δαπάνες	1.61	1.78	1.95	1.61	1.55	1.70	1.47	0.53	0.00
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	2.96	2.92	2.74	2.87	2.56	2.66	2.45	2.36	2.20
Λοιπές κεφαλαιακές δαπάνες	0.95	1.28	1.71	1.71	1.40	1.28	0.95	0.88	0.82
Καθαρές δανειακές ανάγκες (EDP)	-3.55	-5.05	-7.62	-13.60	-8.02	-7.63	-6.53	-4.85	-2.56
<i>εκ. ευρώ</i>					<i>levels</i>				
Σύνολο Εσόδων	82.495	89.81	93.583	87.537	91.464	95.279	97.719	101.008	102.767
Έμμεσοι φόροι	26.232	28.328	28.959	26.421	31.029	33.611	34.603	35.660	35.237
Άμεσοι φόροι	16.499	17.855	18.247	18.829	17.775	19.700	20.261	20.654	19.503
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	27.158	30.388	32.053	30.328	28.717	28.000	27.900	28.100	27.395
Λοιποί τρέχοντες πόροι	4.169	4.507	5.856	5.46	4.848	5.120	5.805	7.444	11.758
Κεφαλαιακές Μεταβιβάσεις εισπραττόμενες	5.154	5.433	4.884	3.154	4.848	4.697	5.000	5.000	4.849
Πωλήσεις	3.283	3.299	3.584	3.345	4.248	4.150	4.150	4.150	4.024
Σύνολο Δαπανών	90.816	101.968	111.9	119.654	109.972	112.344	112.636	112.407	108.958
Ενδίαμεση κατανάλωση	10.881	12.855	12.874	14.548	10.842	9.222	9.291	9.634	9.264
Αποζημίωση εργαζομένων	23.287	25.373	27.475	29.458	26.370	26.134	25.001	24.039	23.131
Κοινωνικές μεταβιβάσεις αυτών σε είδος	35.415	39.795	44.9	48.815	46.920	49.220	49.859	50.652	48.997
Τόκοι	9.293	10.064	10.963	11.811	12.881	14.850	17.070	18.917	19.942
Επιδότησεις	0.277	0.286	0.299	0.306	0.231	0.300	0.300	0.300	0.291
Λοιπές τρέχουσες δαπάνες	3.407	4.047	4.691	3.819	3.578	3.800	3.350	1.237	0.007
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	6.243	6.633	6.58	6.821	5.917	5.949	5.595	5.552	5.337
Λοιπές κεφαλαιακές δαπάνες	2.013	2.915	4.118	4.076	3.232	2.870	2.170	2.077	1.989
Καθαρές Δανειακές Ανάγκες (EDP)	-7.496	-11.478	-18.303	-32.342	-18.508	-17.065	-14.916	-11.399	-6.191
<i>Ονομαστικό ΑΕΠ</i>	<i>211.0</i>	<i>227.3</i>	<i>240.2</i>	<i>237.8</i>	<i>230.8</i>	<i>223.7</i>	<i>228.4</i>	<i>234.9</i>	<i>242.2</i>

7. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EDP Έλλειμα (% ΑΕΠ)	-3.55	-5.05	-7.62	-13.60	-8.02	-7.63	-6.62	-4.85	-2.55
EDP Καθαρό Έλλειμα (% ΑΕΠ)	97.51	95.34	98.75	114.97	133.19	145.22	148.91	149.72	148.36
<i>levels</i>									
EDP έλλειμα	-7.50	-11.48	-18.30	-32.34	-18.51	-17.07	-15.12	-11.40	-6.18
Καθαρό έλλειμα	205.74	216.73	237.25	273.41	307.46	324.83	340.05	351.65	359.33
Μεταβολή στο καθαρό έλλειμα	10.32	10.99	20.52	36.16	34.06	17.37	15.22	11.60	7.68
ονομαστικό ΑΕΠ	210.99	227.32	240.25	237.80	230.84	223.68	228.36	234.87	242.20
πραγματικό ΑΕΠ	173.99	181.77	185.43	181.79	174.44	169.83	171.62	175.26	178.92
πραγματική ανάπτυξη του ΑΕΠ (% μεταβολή)	4.5	4.5	2.0	-2.0	-4.0	-2.6	1.1	2.1	2.1
Μεταβολή στο καθαρό έλλειμα (% ΑΕΠ)	4.9	4.8	8.5	15.2	14.8	7.8	6.7	4.9	3.2
SFAs	1.3	-0.2	0.9	1.6	6.7	0.1	0.0	0.1	0.6
<i>% GDP</i>									
Αναλογία καθαρού ελλείματος	97.5	95.3	98.8	115.0	133.2	145.2	148.9	149.7	148.4
Μεταβολή της αναλογίας ελλείματος	-2.5	-2.2	3.4	16.2	18.2	12.0	3.7	0.8	-1.4
<i>Συναρτητές 2</i>									
Πρωτογενές ισοζύγιο	-0.9	0.6	3.1	8.6	2.4	1.0	-0.9	-3.2	-5.7
“Snow-ball” επίδραση	2.0	1.8	-7.4	-26.5	-27.4	-13.2	-2.9	2.3	6.4
Εκ των οποίων:									
Δαπάνες τόκων	4.4	4.4	4.6	5.0	5.6	6.6	7.5	8.1	8.2
Αναπτυξιακή επίδραση	-4.2	-4.0	-1.8	2.0	4.8	3.6	-1.5	-3.1	-3.0
Επίδραση στον πληθωρισμό	1.8	1.4	-10.1	-33.4	-37.8	-23.4	-8.9	-2.7	1.2
Αποθέματα ροών	1.3	-0.2	0.9	1.6	6.7	0.1	0.0	0.1	0.6

8. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ (% ΑΕΠ)

% ΑΕΠ	2010			2011			2012			2013			2014		
	Πρόβλεψη	Μέτρα	Βασικό σενάριο	Πρόβλεψη	Μέτρα	Βασικό σενάριο	Πρόβλεψη	Μέτρα	Βασικό σενάριο	Πρόβλεψη	Μέτρα	Βασικό σενάριο	Πρόβλεψη	Μέτρα	Βασικό σενάριο
Σύνολο Εσόδων	39.6		39.1	42.6	3.3	39.1	42.8	4.4	38.4	43.0	5.0	38.0	43.8	6.5	37.3
Εμμεσοί φόροι	13.4		12.9	15.0	2.0	13.1	15.2	2.4	12.7	15.2	2.4	12.8	15.0	2.4	12.6
Άμεσοι φόροι	7.7		7.7	8.8	1.3	7.5	8.9	1.4	7.4	8.8	1.5	7.3	8.3	1.0	7.3
Κοινωνικές παροχές	12.4		12.4	12.5		12.5	12.2		12.2	12.0		12.0	11.7		11.7
Λοιποί τρέχοντες πόροι	2.1		2.1	2.3		2.1	2.5	0.5	2.0	3.2	1.1	2.1	5.0	3.0	2.0
Εισερχόμενες μεταβιβάσεις κεφαλαίου	2.1		2.1	2.1		2.1	2.2		2.2	2.1		2.1	2.1		2.1
Πωλήσεις	1.8		1.8	1.9		1.9	1.8		1.8	1.8		1.8	1.7		1.7
	0.0		0.0	0.0		0.0	0.0		0.0	0.0		0.0	0.0		0.0
Σύνολο Δαπανών	47.6	-1.8	49.6	50.2	-3.1	53.3	49.3	-4.5	54.0	47.9	-6.1	54.0	46.4	-6.6	52.9
Ενδιάμεση κατανάλωση	4.7	-0.3	5.0	4.1	-0.7	4.8	4.1	-0.9	4.9	4.1	-1.1	5.2	3.9	-1.1	5.0
Αποζημίωση εργαζομένων	11.4	-0.5	11.9	11.7	-0.7	12.4	10.9	-1.0	11.9	10.2	-1.2	11.4	9.8	-1.2	11.0
Κοινωνικές μεταβιβάσεις αυτών σε είδος	20.3	-1.0	21.3	22.0	-1.3	23.3	21.8	-1.6	23.5	21.6	-1.7	23.3	20.9	-1.7	22.6
Τόκοι	5.6		5.6	6.6		6.6	7.5		7.5	8.1		8.1	8.5		8.4
Επιδότησεις	0.1		0.1	0.1		0.1	0.1		0.1	0.1		0.1	0.1		0.1
Λοιπές τρέχουσες δαπάνες	1.6		1.6	1.7		1.7	1.5		1.7	0.5	-1.1	1.6	0.0	-1.6	1.6
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	2.6		2.8	2.7	-0.4	3.1	2.5	-0.7	3.1	2.4	-0.7	3.0	2.3	-0.7	2.9
Λοιπές κεφαλαιακές δαπάνες	1.4		1.4	1.3		1.3	1.0	-0.4	1.3	0.9	-0.4	1.2	0.8	-0.4	1.2
Καθαρές δανειακές ανάγκες (EDP)	-8.0		-10.5	-7.6		-14.2	-6.5		-15.6	-4.9		-15.9	-2.6		-15.6

Σημείωση: Η επίπτωση των μη καθορισμένων μέτρων για το 2012, 2013 και 2014 καταγράφεται στον ανωτέρω πίνακα ως "Λοιποί πόροι" και αντιστοίχως, "Λοιπές τρέχουσες δαπάνες"

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Αθήνα 3 Μαΐου 2010

Mr. Jean-Claude Juncker
Πρόεδρο
Eurogroup

Mr. Olli Rehn
Επίτροπο
Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Mr Trichet
Πρόεδρο
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Αξιότιμοι κύριοι Juncker, Rehn and Trichet,

Το συνημμένο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ) περιγράφει την οικονομική και χρηματοπιστωτική πολιτική την οποία η Ελληνική κυβέρνηση και η Τράπεζα της Ελλάδος αντιστοίχως θα εφαρμόσουν κατά την διάρκεια του υπολοίπου μέρους του 2010 και κατά την περίοδο 2011-2013 για να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη της αγοράς και την δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική θέση της Ελλάδος κατά την διάρκεια μίας δύσκολης μεταβατικής περιόδου προς μία περισσότερο ανοικτή και ανταγωνιστική οικονομία. Η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί πλήρως απέναντι στις πολιτικές που ορίζονται στο παρόν κείμενο και στα συνημμένα αυτού, για την κατάρτιση αυστηρών προϋπολογισμών κατά τα προσεχή έτη με στόχο τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε επίπεδο κάτω του 3% το 2014 και για να επιτύχει μία φθίνουσα πορεία στο λόγο δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ από το 2013, για να διαφυλάξει την σταθερότητα του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και να εφαρμόσει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ικανότητας της οικονομίας να παράγει, να αποταμιεύει και να εξάγει. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η κυβέρνηση έχει επίσης δεσμευθεί πλήρως και ισομερώς απέναντι στις πολιτικές οι οποίες ορίζονται στην Απόφαση και Σύσταση που εκδόθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 16η Φεβρουαρίου 2010.

Η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα, συμπεριλαμβανομένης της επίτευξης υψηλότερων και περισσότερο δίκαιων φορολογικών εσόδων και του περιορισμού της δαπάνης στο λογαριασμό μισθοδοσίας και επιδομάτων, μεταξύ άλλων στοιχείων του προϋπολογισμού.

Εν όψει αυτών των προσπαθειών και για να σηματοδοτήσει τη δέσμευση για μια αποτελεσματική μακροοικονομική πολιτική, η Ελληνική κυβέρνηση ζητά από το Ταμείο να υποστηρίξει το παρόν πολυετές πρόγραμμα στο πλαίσιο ενός Διακανονισμού Χρηματοδότησης Άμεσης Ετοιμότητας (ΔΧΑΕ ή Stand-by Arrangment/SBA) για χρονική περίοδο 36 μηνών με ποσό ίσο προς 26,4 δισεκατομμύρια

ΕΤΔ (3.212% της ποσόστωση, 30 δισεκατομμύρια Ευρώ). Παράλληλο αίτημα για οικονομική βοήθεια συνολικού ύψους 80 δισεκατομμυρίων Ευρώ έχει αποσταλεί στις χώρες της ζώνης του Ευρώ.

Η εφαρμογή του προγράμματος θα ελέγχεται μέσω ποσοτικών κριτηρίων απόδοσης και διαρθρωτικών δεικτών σύγκρισης όπως περιγράφεται στο Συνημμένο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ) και στο Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (ΤΜΣ). Στο πλαίσιο του ΔΧΑΕ του Ταμείου θα υπάρξουν δώδεκα τριμηνιαίοι απολογισμοί του προγράμματος, σε συντονισμό με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ, ξεκινώντας με τον πρώτο απολογισμό, ο οποίος αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά το τρίτο ημερολογιακό τρίμηνο του 2010, και στη συνέχεια σε κάθε επόμενο τρίμηνο μέχρι τον τελευταίο τριμηνιαίο απολογισμό, ο οποίος προβλέπεται να ολοκληρωθεί κατά την διάρκεια του δευτέρου ημερολογιακού τριμήνου του 2013, με στόχο την αξιολόγηση της προόδου εφαρμογής του προγράμματος και την επίτευξη συνεννόησης για τυχόν πρόσθετα μέτρα τα οποία μπορεί να χρειασθούν για την υλοποίηση των στόχων. Κάθε απολογισμός θα περιλαμβάνει την σε βάθος αξιολόγηση του προγράμματος εν όψει της από κοινού χρηματοδότησης αυτού του προγράμματος από την διμερή διευθέτηση χρηματοδότησης των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ για την Ελλάδα.

Οι Ελληνικές αρχές πιστεύουν ότι οι πολιτικές που παρατίθενται στο συνημμένο μνημόνιο είναι επαρκείς για την επίτευξη των στόχων του οικονομικού προγράμματος και παραμένουν σε ετοιμότητα ώστε να λάβουν τυχόν επιπλέον μέτρα που μπορεί να κριθούν κατάλληλα για τον σκοπό αυτό. Οι αρχές θα συνεννοούνται με το Ταμείο, σύμφωνα με την ακολουθητέα πολιτική του επί αυτών των συνεννοήσεων, καθώς και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ για την υιοθέτηση αυτών των μέτρων και πριν από κάθε αναθεώρηση των πολιτικών που περιέχονται στο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ). Κάθε πληροφορία που ζητείται από το Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ για την αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος θα παρέχεται.

Η παρούσα επιστολή κοινοποιείται στον κύριο Strauss-Kahn, εκτελεστικό διευθυντή του ΔΝΤ.

//

//

Γεώργιος Παπακωνσταντίνου
Υπουργός Οικονομικών

Γεώργιος Προβόπουλος
Διοικητής της Τραπέζης της Ελλάδος

ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

3 Μαΐου 2010

Ι. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

- 1. Η οικονομική ύφεση εντάθηκε το 2010.** Το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας μειώθηκε κατά 2% το 2009 και οι δείκτες υποδεικνύουν ότι η οικονομική δραστηριότητα θα αποδυναμωθεί περαιτέρω το 2010. Μετά τις εκλογές στην Ελλάδα τον Οκτώβριο, η συνειδητοποίηση ότι το αποτέλεσμα για το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος για το 2008 και το 2009 ήταν σημαντικά χειρότερο από αυτό που είχε ανακοινώσει η προηγούμενη κυβέρνηση οδήγησε σε απώλεια εμπιστοσύνης, σε αύξηση του κόστους χρηματοδότησης και μείωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.
- 2. Η κρίση αποκάλυψε την αδύναμη δημοσιονομική κατάσταση.** Το έλλειμμα του 5,1 % του ΑΕΠ το 2007, στην κορυφή του οικονομικού κύκλου, φανερώνει ότι η Ελλάδα εισήλθε στην ύφεση με μεγάλο δημόσιο έλλειμμα. Λόγω της υιοθέτησης αδύναμων πολιτικών εσόδων και χαλαρής φορολογικής διαχείρισης, ιδιαίτερα την περίοδο πριν τις εκλογές του 2009 και έχοντας ως πρόσθετο παράγοντα την ύφεση, τα έσοδα μειώθηκαν αισθητά. Οι δαπάνες, εντωμεταξύ, αυξήθηκαν σημαντικά, ιδιαίτερα για μισθούς και επιδόματα, ενδεικτικό της χαλαρής πειθαρχίας, παρακολούθησης και ελέγχου των δαπανών, γεγονός που επίσης οδήγησε σε νέες εκπρόθεσμες οφειλές. Το έλλειμμα εκτινάχθηκε στο εκτιμώμενο 13.6 % του ΑΕΠ ενώ το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σε πάνω από 115% του ΑΕΠ το 2009. Οι ανεπάρκειες στην παρακολούθηση και στον έλεγχο καθυστέρησαν την εφαρμογή διορθωτικών δημοσιονομικών πολιτικών.
- 3. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει επηρεαστεί αρνητικά.** Η επιδεινούμενη δημοσιονομική κατάσταση συνοδεύτηκε από υποβαθμίσεις των κυβερνητικών ομολόγων από τους οίκους αξιολόγησης και οι επενδυτές άρχισαν να υπαναχωρούν από τα ελληνικά ομόλογα, πιέζοντας έτσι τις αποδόσεις τους. Επιπλέον, τα βαθιά μακροοικονομικά και διαρθρωτικά προβλήματα σε συνδυασμό με την αναπόφευκτα μεσοπρόθεσμα έντονη δημοσιονομική προσαρμογή είναι πιθανό να επιβαρύνουν την οικονομική δραστηριότητα για κάποιο διάστημα. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων επηρεάζει αρνητικά το τραπεζικό σύστημα. Τα επισφαλή δάνεια αυξάνονται ενώ το κόστος δανεισμού στη διατραπεζική αγορά έχει αυξηθεί πιέζοντας την κερδοφορία των τραπεζών.
- 4. Παρόλη την ύφεση, το εξωτερικό έλλειμμα μειώνεται μόνο οριακά.** Ο πληθωρισμός και το εγχώριο κόστος έχουν αυξηθεί περισσότερο απ' ό,τι στους εταίρους της Ελλάδας στην Ευρωζώνη την τελευταία δεκαετία και η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με απώλεια ανταγωνιστικότητας. Ως αποτέλεσμα, το εξωτερικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών στο τέλος του 2009 εξακολουθούσε να είναι πάνω από 11% του ΑΕΠ και η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση να υπερβαίνει το αρνητικό 83% του ΑΕΠ. Το σύνολο των δαπανών για τόκους για το εξωτερικό χρέος αυξήθηκε σε πάνω από 5% του ΑΕΠ, γεγονός που σημαίνει ότι θα χρειαστεί ένα πλεόνασμα στο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών για να οδηγηθεί το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε μία πιο βιώσιμη κατάσταση. Αυτό απαιτεί την ενίσχυση των οικονομικών πολιτικών και της

ανταγωνιστικότητας ώστε να μπουν τα θεμέλια για ένα μοντέλο ανάπτυξης το οποίο θα βασίζεται περισσότερο στις επενδύσεις και τις εξαγωγές.

II. ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

5. **Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος είναι η διόρθωση των δημοσιονομικών και εξωτερικών ανισορροπιών και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης.** Χωρίς την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στη βιωσιμότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, το κόστος χρηματοδότησης της οικονομίας είναι αναπόφευκτο ότι θα παραμείνει υψηλό αν όχι να αυξηθεί περαιτέρω. Οι δημοσιονομικές και εξωτερικές ανισορροπίες πρέπει να διορθωθούν. Η ταυτόχρονη αντιμετώπιση των δύο αυτών προβλημάτων αποτελεί μία πρόκληση η οποία απαιτεί ριζικό επαναπροσανατολισμό της οικονομίας. Η ανάπτυξη δεν είναι πιθανό να είναι δυναμική άμεσα μετά την εφαρμογή των αρχικών διορθωτικών δημοσιονομικών μέτρων, αλλά με την εφαρμογή μίας χρηματοπιστωτικής πολιτικής για τη διατήρηση της ευρωστίας του τραπεζικού τομέα και δυναμικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών, η οικονομία θα αναδυθεί από αυτή την εμπειρία σε καλύτερη κατάσταση από ότι σήμερα, με μεγαλύτερη ανάπτυξη και απασχόληση.

6. **Η κυβέρνηση προβλέπει μία εκτεταμένη περίοδο προσαρμογής:**

- **Ο ρυθμός ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ** προβλέπεται ότι θα περιοριστεί σημαντικά το 2010-2011, αλλά αναμένεται να ανακάμψει σταδιακά στη συνέχεια. Το οικονομικό πρόγραμμα βασίζεται στην υπόθεση αρνητικής ανάπτυξης 4% το 2010 και 2 ½% το 2011. Ενώ η δημοσιονομική εξυγίανση θα επιβαρύνει αναπόφευκτα την οικονομική δραστηριότητα αρχικά, αναμένεται ότι η ανάκτηση της εμπιστοσύνης από τα εμπροσθοβαρή δημοσιονομικά μέτρα και το ισχυρό μεσοπρόθεσμο οικονομικό πρόγραμμα σε συνδυασμό με διεξοδικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα δημιουργήσουν τις συνθήκες για την επιστροφή σε θετική ανάπτυξη το 2012 και έπειτα.
- **Ο πληθωρισμός** πρέπει να μειωθεί σημαντικά κάτω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης ώστε η Ελλάδα να ανακτήσει γρήγορα ανταγωνιστικότητα τιμών. Ο περιορισμός της εγχώριας ζήτησης, τόσο μέσω της δημοσιονομικής προσαρμογής όσο και μέσω προσπαθειών για τη συγκράτηση των μισθών και των συντάξεων, καθώς και μέτρων για περιορισμού του κόστους στην οικονομία, θα είναι απαραίτητος για την ουσιαστική κάμψη του πληθωρισμού. Επιπλέον, ο περιορισμός ολιγοπωλιακών δομών θα είναι επίσης σημαντικός για τη μείωση των υψηλών περιθωρίων κέρδους σε ορισμένους κλάδους.
- **Το εξωτερικό έλλειμμα** αναμένεται να μειωθεί σταδιακά στο μεσοπρόθεσμο διάστημα καθώς η εγχώρια ζήτηση και ο πληθωρισμός θα μειώνονται και η οικονομία θα ανταποκρίνεται στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με στόχο τη βελτίωση των εξαγωγών και τη μείωση της εξάρτησής της από τις εισαγωγές. Αυτή η διαδικασία είναι φυσικό να διαρκέσει για αρκετά χρόνια ενώ τα έξοδα για τους τόκους στο σημαντικό εξωτερικό χρέος θα ασκούν πίεση στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών για ένα διάστημα.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

7. **Για την υλοποίηση των στόχων του προγράμματος θα γίνει χρήση όλων των διαθέσιμων δημοσιονομικών, χρηματοπιστωτικών και διαρθρωτικών πολιτικών.** Η οικονομία έχει ανάγκη από ένα ισχυρό και βιώσιμο πρόγραμμα προσαρμογής για τη διόρθωση των δημοσιονομικών ανισορροπιών και τη στροφή του χρέους σε καθοδική πορεία στο μεσοπρόθεσμο διάστημα, τη διατήρηση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας:

- **Η δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει να γίνει η ακρογωνιαίος λίθος του προγράμματος.** Η κυβέρνηση δεσμεύεται να θέσει σε εφαρμογή ισχυρά μέτρα προσαρμογής, πέραν των όσων ανακοινώθηκαν το Μάρτιο αυτού του έτους, ύψους 11% του ΑΕΠ συνολικά έως το 2013, με πρόσθετα διορθωτικά μέτρα το 2014 για τη μείωση του ελλείμματος αρκετά κάτω από το 3% του ΑΕΠ. Αυτή η μεγάλη προσαρμογή είναι αναγκαία για να τεθεί ο λόγος του χρέους προς ΑΕΠ σε καθοδική πορεία από το 2013 και έπειτα, η οποία θα διατηρηθεί μετά το πρόγραμμα μέσω της επίτευξης σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων (τουλάχιστον 5% του ΑΕΠ) μέχρι το 2020. Για τη διατήρηση της δημοσιονομικής εξυγίανσης στο μεσοπρόθεσμο διάστημα, η κυβέρνηση δεσμεύεται να ενδυναμώσει το πλαίσιο δημοσιονομικής πολιτικής και τους θεσμούς που διέπουν τη δημοσιονομική διαχείριση.
- **Η εισοδηματική πολιτική και η πολιτική κοινωνικής προστασίας πρέπει να στηρίζουν την προσπάθεια για δημοσιονομική προσαρμογή και την επανάκτηση της ανταγωνιστικότητας.** Η προσαρμογή των εισοδημάτων σε βιώσιμα επίπεδα είναι αναγκαία για τη στήριξη της δημοσιονομικής διόρθωσης και της μείωσης του πληθωρισμού σε επίπεδα κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, καθώς και για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους και τιμών σε μόνιμη βάση. Τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να ενδυναμωθούν για να αντιμετωπίσουν υποβόσκουσες διαρθρωτικές ανισορροπίες που οφείλονται στη γήρανση του πληθυσμού, καθώς τα κόστη ασφαλιστικών παροχών στην Ελλάδα προβλέπεται να είναι από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τις τρέχουσες πολιτικές. Καθώς οι μεγαλύτερες υπερβάσεις ετησίως στον προϋπολογισμό προέρχονται συστηματικά από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης, οι μεταρρυθμίσεις για την περιφρούρηση της βιωσιμότητας του συστήματος δεν μπορούν πλέον να αναβληθούν.
- **Οι πολιτικές στον χρηματοπιστωτικό τομέα πρέπει να διατηρήσουν τη σταθερότητα.** Ενώ στη παρούσα φάση, τα κεφαλαιακά αποθέματα στο τραπεζικό σύστημα είναι επαρκή, η εποπτεία των τραπεζών θα πρέπει να παρακολουθεί στενά τη ρευστότητα και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά τράπεζα. Η Τράπεζα της Ελλάδος και η κυβέρνηση θα ενισχύσουν και θα ξεκαθαρίσουν περαιτέρω τα κύρια στοιχεία του ελληνικού εποπτικού πλαισίου και του πλαισίου διαχείρισης χρηματοπιστωτικών κρίσεων ώστε να βοηθήσουν το τραπεζικό σύστημα στη διάρκεια αυτής της περιόδου χαμηλής ανάπτυξης.
- **Οι διαρθρωτικές αλλαγές που θα προάγουν την ικανότητα της οικονομίας να παράγει, να αποταμιεύει και να εξάγει θα είναι κριτικής σημασίας για τη μεσοπρόθεσμη ανάκαμψη.** Η εξωστρέφεια της Ελλάδας υπολείπεται αυτής των εταίρων της στην Ευρωζώνη. Η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να εφαρμόσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα και για την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της

ευελιξίας των αγορών προϊόντων και εργασίας, για τη δημιουργία ενός περισσότερο ανοιχτού και προσβάσιμου περιβάλλοντος για τους εγχώριους και τους ξένους επενδυτές και για τη μείωση της άμεσης συμμετοχής του δημοσίου στις εγχώριες βιομηχανίες.

8. **Η κυβέρνηση δεσμεύεται σε δίκαιη κατανομή του κόστους προσαρμογής.** Η δέσμευση για την προστασία των πιο ευάλωτων από τις συνέπειες της οικονομικής ύφεσης λαμβάνεται υπόψη στο σχεδιασμό των πολιτικών προσαρμογής. Στην εξυγίανση των δημοσιονομικών, μεγαλύτερη θα είναι η συνεισφορά από όσους δεν έχουν κατά παράδοση συμβάλλει με το μερίδιο που τους αναλογεί στη φορολογική επιβάρυνση. Όσον αφορά τη μείωση σε μισθούς και συντάξεις στο δημόσιο, οι χαμηλόμισθοι έχουν προστατευτεί:

- Μειώσεις στις συντάξεις: η απάλειψη της 13^{ης} και της 14^{ης} σύνταξης αντισταθμίζεται για όσους λαμβάνουν λιγότερο από €2500 μηνιαίως με την υιοθέτηση ενός νέου ενιαίου επιδόματος €800 ετησίως. Η μείωση βαραίνει περισσότερο όσους λαμβάνουν υψηλότερες συντάξεις.
- Μειώσεις στους μισθούς: Η πληρωμή του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού θα απαλειφθεί για όλους τους εργαζομένους. Για την προστασία των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων, για όσους λαμβάνουν λιγότερο από €3000 μηνιαίως θα υιοθετηθεί ένα ενιαίο επίδομα €1000 ετησίως ανά εργαζόμενο το οποίο θα χρηματοδοτηθεί μέσω μείωσης επιδομάτων για τους υψηλόμισθους.

Επιπλέον, οι ελάχιστες συντάξεις και τα οικογενειακά επιδόματα δε θα περικοπούν και τα πιο ευάλωτα στρώματα θα αποζημιωθούν από τις πιθανές αρνητικές συνέπειες των πολιτικών. Για την επίτευξη πνεύματος συναίνεσης στις πολιτικές για την αντιμετώπιση της κρίσης, η κυβέρνηση θα καλέσει εκπροσώπους επιχειρήσεων και εργαζομένων να υπογράψουν ένα κοινωνικό συμβόλαιο για όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Τα παραπάνω προωθούνται στο πνεύμα της διατήρησης της κοινωνικής συνοχής, της αντιμετώπισης της φτώχειας και της προστασίας της απασχόλησης.

A. Δημοσιονομικές Πολιτικές

9. **Η ελληνική κυβέρνηση αναγνωρίζει την ανάγκη εφαρμογής μιας πολυετούς εμπροσθοβαρούς προσπάθειας προσαρμογής, δοθέντων των πολύ υψηλών και διαρκώς διογκούμενων λόγων χρέους και δημοσιονομικού ελλείμματος.** Θα ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην αγορά καθώς και για την εμπέδωση εμπιστοσύνης στους πιστωτές ότι η Ελλάδα θα ανακτήσει τον έλεγχο της δυναμικής του χρέους της. Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι οι πολιτικές για την αποκατάσταση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των τιμών, οι οποίες, στο πλαίσιο μιας νομισματικής ένωσης, πρέπει να βασιστούν σε μείωση του εγχωρίου κόστους και των τιμών, βραχυπρόθεσμα θα επιβαρύνουν την οικονομική δραστηριότητα, τα έσοδα της κυβέρνησης και τη δυναμική του χρέους. Ως εκ τούτου, η προσπάθεια πρέπει να λάβει χώρα σε μια περίοδο συρρικνωμένης οικονομικής δραστηριότητας, φυσικά επακόλουθης επιβράδυνσης των εσόδων και συγκυριακά υψηλών δαπανών. Ωστόσο, αποτελεί αδήριτη ανάγκη να δρομολογηθούν οι κατάλληλες δημοσιονομικές πολιτικές και η οικονομία να εισέλθει σε μια σταθερή πορεία μελλοντικής ανάπτυξης. Είναι σαφές ότι ο δημόσιος τομέας έχει καταστεί υπερβολικά μεγάλος και πολυδάπανος

και πρέπει να γίνει μικρότερος, πιο αποτελεσματικός και ευέλικτος και να προσανατολιστεί στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών προς τους πολίτες.

10. Η δημοσιονομική στρατηγική έχει ως κεντρικό άξονα την τοποθέτηση του λόγου δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ σε πτωτική τροχιά από το 2013 και μετά καθώς και τη μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης αισθητά κάτω από το 3% του ΑΕΠ έως το 2014.

Προκειμένου να αποφευχθεί το αίσθημα κόπωσης λόγω των μεταρρυθμίσεων και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη της αγοράς, η στρατηγική της κυβέρνησης όσον αφορά τη δημοσιονομική προσαρμογή είναι έντονα εμπροσθοβαρής. Όλα τα δημοσιονομικά μέτρα για το υπόλοιπο του 2010 και έως το 2012 έχουν προσδιοριστεί, και τα περισσότερα εξ αυτών θα ληφθούν εντός των προσεχών εβδομάδων. Δημοσιονομικά μέτρα για το 2013 έχουν επίσης προσδιοριστεί, με ένα μικρό υπόλοιπο το οποίο πρέπει να προσδιοριστεί σε επόμενους ελέγχους.

11. Ένα πολύ καλό ξεκίνημα έχει ήδη γίνει, με το έλλειμμα του πρώτου τριμήνου του 2010 να περιορίζεται σημαντικά. Όσο για το υπόλοιπο του 2010, επιπλέον μέτρα θα εφαρμοστούν πέρα από εκείνα που αναφέρονται στην Απόφαση και Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Φεβρουαρίου 2010 καθώς και εκείνων που ανακοινώθηκαν το Μάρτιο του 2010 (Πίνακας 1). Τα τρία σημαντικότερα άμεσα μέτρα είναι η άμεση μείωση του λογαριασμού μισθοδοσίας του δημοσίου τομέα και των δαπανών για πληρωμές συντάξεων, καθώς και η περαιτέρω αύξηση του ΦΠΑ και κάποιων συγκεκριμένων ειδικών φόρων κατανάλωσης (μέτρα που συνδυασμένα με άλλα, αποδίδουν περαιτέρω εξοικονόμηση της τάξεως του 2½% του ΑΕΠ, ήδη από το 2010). Αυτό θα εξασφαλίσει ότι, παρά την ύφεση, το δημοσιονομικό έλλειμμα θα περιοριστεί από περίπου 13,6 % του ΑΕΠ το 2009 σε 8,1 % του ΑΕΠ το 2010. Αυτές οι άμεσες, πολύ σημαντικές προσπάθειες καταδεικνύουν την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης αναφορικά με την αντιμετώπιση της πρόσφατης επιδείνωσης της ψυχολογίας της αγοράς και των μεγάλων δημοσιονομικών προκλήσεων και θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των δυσμενών κυκλικών εξελίξεων στα έσοδα αλλά και στην υποστήριξη ενδεχομένως αυξημένων κονδυλίων για την πληρωμή επιδομάτων ανεργίας. Αυτά τα μέτρα λαμβάνονται επιπλέον εκείνων που έχουν ήδη ληφθεί, τα οποία περιλαμβάνουν την πρώτη δόση της μείωσης των μισθολογικών δαπανών της κυβέρνησης και των δαπανών επιλεγμένων παροχών κοινωνικής ασφάλισης (με παράλληλη διασφάλιση των ελαχίστων ορίων), τη σημαντική μείωση των λειτουργικών δαπανών σε όλα τα υπουργεία, σημαντικά μέτρα που εξασφαλίζουν μόνιμα έσοδα, τους ειδικούς φόρους επί εξαιρετικά κερδοφόρων επιχειρήσεων και επί της ιδιοκτησίας μεγάλης ακίνητης περιουσίας, καθώς και επί των αγαθών πολυτελείας. Επομένως, η αποφασιστικότητα της κυβέρνησης είναι αταλάντευτη και θα καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για τη δίκαιη κατανομή των βαρών.

12. Για το 2011 και μετά έχουν προσδιοριστεί επιπλέον μέτρα αύξησης των εσόδων και μείωσης των δαπανών προκειμένου να εξασφαλιστούν οι δημοσιονομικοί στόχοι. Μαζί με την επίπτωση στο σύνολο του έτους των εμπροσθοβαρών μέτρων που παίρνονται στα μέσα του 2010, αυτά θα καλύπτουν τις ανάγκες προσαρμογής για το 2011 και προβλέπεται να ανέλθουν σε 4% του ΑΕΠ. Τα μέτρα προσαρμογής το 2012 θα συνεχιστούν ανερχόμενα σε 2 ½ % του ΑΕΠ ενώ το 2013 αναμένεται ότι θα είναι 2% του ΑΕΠ. Με δεδομένη την αναμενόμενη υποχώρηση του ΑΕΠ, το ονομαστικό

έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί στο 7½% το 2011, με ενδεχομένως πιο σημαντικές ονομαστικές μειώσεις στα επόμενα χρόνια καθώς θα ξεκινάει η οικονομική ανάπτυξη.

- **Οι δαπάνες θα μειωθούν κατά ένα ισοδύναμο γύρω στο 7% του ΑΕΠ μέχρι το 2013.** Από την υιοθέτηση του ευρώ, η Ελλάδα έχει αυξήσει τις δαπάνες χωρίς τόκους κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, συμπεριλαμβανομένων των μισθολογικών δαπανών, της κατανάλωσης του δημοσίου και των κοινωνικού χαρακτήρα μεταβιβαστικών πληρωμών, δημιουργώντας ένα πολύ μεγάλος βάρος για το κράτος. Αυτό πρέπει να αντιστραφεί. Ως εκ τούτου, οι δαπάνες από μισθούς και επιδόματα θα πρέπει να περιοριστούν δεδομένου ότι αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των πρωτογενών δαπανών του προϋπολογισμού και στη συνέχεια οι μισθοί και οι συντάξεις να παγώσουν σε ονομαστικούς όρους κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Η κυβέρνηση έχει επίσης προγραμματίσει και άλλες μειώσεις δημοσίων δαπανών, μεταξύ άλλων μέσω της πρόθεσης αντικατάστασης μόνο του 20% των συνταξιοδοτούμενων δημοσίων υπαλλήλων και μέσω της ενοποίησης των δήμων και τοπικών συμβουλίων. Είναι ζωτικής σημασίας το βάρος της προσαρμογής στο σκέλος των δαπανών να είναι κατανοημένο σε πολλά προγράμματα, ώστε ακόμη και οι επενδυτικές δαπάνες να πρέπει να εξορθολογιστούν και να στραφούν σε μια πιο εντατική και αποτελεσματική χρήση των πόρων των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής, στο βαθμό που είναι εφικτό. Ανεξάρτητες αξιολογήσεις θα ξεκινήσουν και θα πραγματοποιούνται από διεθνούς φήμης εμπειρογνώμονες της δημόσιας διοίκησης και των υφιστάμενων κοινωνικών προγραμμάτων προκειμένου να εντοπιστούν οι κατάλληλες δράσεις για την ορθολογική οργάνωση της δημόσιας διοίκησης και η ορθότερη στόχευση των κοινωνικών προγραμμάτων έτσι ώστε οι πόροι να διοχετεύονται στις πλέον ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
- **Τα έσοδα θα αυξηθούν κατά περίπου 4% του ΑΕΠ έως το 2013.** Έσοδα που προέρχονται από πολίτες υψηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων θα περιλαμβάνουν την αύξηση (μέσω των κριτηρίων διαβίωσης) της φορολογίας των ελευθέρων επαγγελματιών, την αύξηση της φορολογίας των ειδών πολυτελείας, και (προσωρινά) πρόσθετους φόρους σε εξαιρετικά κερδοφόρες εταιρείες και υψηλής αξίας ακίνητα, όπως και άλλα μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής που περιλαμβάνονται στην προσφάτως εγκριθείσα φορολογική μεταρρύθμιση. Άλλες αυξήσεις των εσόδων θα περιλαμβάνουν τη διεύρυνση της βάσης του ΦΠΑ, την αύξηση των συντελεστών και την αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης σε κατηγορίες όπου η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης και όπου η αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού είναι χαμηλή. Πράσινοι φόροι και φόροι «υπέρ της υγείας» (όπως φόρος στην κατανάλωση του αλκοόλ και των τσιγάρων) θα διαδραματίσουν επίσης κάποιο ρόλο στην προσπάθεια για την αύξηση των εσόδων.

13. Εκτός από αυτά τα άμεσα δημοσιονομικά μέτρα για τον προϋπολογισμό, η κυβέρνηση έχει επίσης δρομολογήσει μια σειρά σημαντικών διαρθρωτικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων.

Αυτές θα ενισχύσουν τη βιωσιμότητα, συμβάλλοντας στην ενίσχυση του ελέγχου επί των εσόδων και των δαπανών:

- Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση:** Το σημερινό συνταξιοδοτικό σύστημα δεν είναι βιώσιμο και θα περιέλθει σε αδυναμία πληρωμών εάν δεν ληφθούν υπεύθυνα μέτρα προκειμένου να τεθεί σε μια υγιή βάση. Η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει μια μεταρρύθμιση η οποία θα πρέπει να εγκριθεί πριν από τα τέλη Ιουνίου 2010. Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή θα εκπονήσει μια μελέτη προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι παράμετροι του νέου συστήματος διασφαλίζουν μακροπρόθεσμη αναλογιστική ισορροπία. Τα υπάρχοντα ασφαλιστικά ταμεία θα συγχωνευθούν σε τρία. Η μεταρρύθμιση θα εισάγει ένα νέο σύστημα το οποίο θα βασίζεται στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών, με ενιαίους κανόνες που θα ισχύουν κατ' αναλογία σε όλους τους σημερινούς και μελλοντικούς εργαζόμενους. Η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης θα οριστεί στα 65 έτη, αυξανόμενη παράλληλα με το προσδόκιμο ζωής. Οι παροχές θα πρέπει να τιμαριθμοποιούνται. Η μεταρρύθμιση επίσης θα περιορίσει την πρόωγη συνταξιοδότηση, ακόμα και για τους ασφαλισμένους προ του 1993, και θα περιορίσει τον κατάλογο των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών. Το νέο σύστημα θα προβλέπει επίσης μια σύνταξη κοινωνικού χαρακτήρα με εισοδηματικά κριτήρια για όλους τους πολίτες που βρίσκονται πάνω από την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης, ώστε να παρέχεται ένα σημαντικό δίκτυο ασφαλείας, συμβατό με τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών.
- Μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας:** Η κυβέρνηση θα εφαρμόσει σύστημα διπλογραφικού λογιστικού ελέγχου των χρήσεων σε νοσοκομεία, την περιοδική δημοσίευση των ελεγμένων ισολογισμών, καθώς και βελτιώσεις στους μηχανισμούς τιμολόγησης και κοστολόγησης. Η κυβέρνηση προγραμματίζει επίσης να διαχωρίσει τον κλάδο υγείας από τον κλάδο συνταξιοδότησης, να συγχωνεύσει τα κονδύλια για την απλοποίηση του υπερβολικά κατακερματισμένου συστήματος, καθώς και να συγκεντρώσει όλες τις σχετικές με την υγεία δραστηριότητες υπό την αρμοδιότητα ενός μόνο υπουργείου.
- Φορολογική μεταρρύθμιση.** Η κυβέρνηση έχει νομοθετήσει ένα φορολογικό πλαίσιο που περιλαμβάνει σημαντικά στοιχεία προκειμένου να καταστεί το φορολογικό σύστημα πιο αποτελεσματικό και δίκαιο. Το σύστημα φορολογίας εισοδήματος έχει γίνει πιο προοδευτικό. Οι απαλλαγές και μειώσεις έχουν μειωθεί προκειμένου να διευρυνθεί η φορολογική βάση. Και μια σειρά από μεταρρυθμίσεις που έχουν εισαχθεί για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που περιλαμβάνουν την υιοθέτηση αυστηρότερων υποχρεώσεων για την έκδοση αποδείξεων για τον ΦΠΑ, την καθιέρωση τεκμηρίων διαβίωσης, και την εισαγωγή της τεκμηρίων φορολογίας. Η Κυβέρνηση θα αναθεωρήσει περαιτέρω το φορολογικό σύστημα προκειμένου να απλοποιηθεί και να αυξηθεί η αποδοτικότητά του.
- Φορολογική Διοίκηση:** Βελτιώσεις στη φορολογική διοίκηση ήδη εφαρμόζονται ενώ τεχνική βοήθεια έχει ήδη ληφθεί από το ΔΝΤ. Βραχυπρόθεσμα, η στρατηγική της κυβέρνησης θα επικεντρωθεί στην εξασφάλιση των εσόδων από τους φορολογούμενους με τα μεγαλύτερα εισοδήματα, στην αποτελεσματικότερη και αυστηρότερη εφαρμογή του νόμου, τον έλεγχο των ατόμων με υψηλό πλούτο καθώς και των αυτοαπασχολούμενων (όπου ο κίνδυνος φοροδιαφυγής είναι μεγαλύτερος), τη δίωξη των μεγαλύτερων παραβατών, την ενίσχυση της δήλωσης και πληρωμής του ΦΠΑ, καθώς και τη συλλογή του μεγαλύτερου ποσού των ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών. Μεσοπρόθεσμα, η Κυβέρνηση θα σχεδιάσει ένα

πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε βασικούς τομείς συμμόρφωσης και διοίκησης στο φορολογικό σύστημα που περιλαμβάνουν: δημιουργία και τήρηση ενός συνεκτικού πλαισίου διαχείρισης κινδύνου στη συμμόρφωση (ειδικότερα, προετοιμασία μιας στρατηγικής συμμόρφωσης για το 2012), ανάπτυξη των υποδομών παροχής υπηρεσιών προς τους φορολογούμενους προκειμένου να υποστηριχθούν οι προσπάθειες βελτίωσης της συμμόρφωσης, ουσιαστική βελτίωση των ενεργειών επιβολής του νόμου, ειδικά στα επίπεδα του ελέγχου, μέσω της χρήσης μεθόδων βασισμένων στην ιεράρχηση των κινδύνων και δημιουργία υποδομών κεντρικού στρατηγικού σχεδιασμού και διαχείρισης της φορολογικής και τελωνειακής διοίκησης.

- **Διαχείριση των δημοσίων οικονομικών και δημοσιονομικό πλαίσιο.** Στην τεχνική βοήθεια από το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την διαχείριση των δημοσίων οικονομικών και των μακροπρόθεσμων μεταρρυθμίσεων του προϋπολογισμού θα υπάρξει αναδιάταξη προτεραιοτήτων προκειμένου για την αντιμετώπιση των βραχυπρόθεσμων προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε. Στο πλαίσιο αυτό: το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους θα είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων για τα στοιχεία της γενικής κυβέρνησης, η Κυβέρνηση θα εισάγει τυποποιημένες διαδικασίες ελέγχου για όλους τους δημόσιους φορείς με στόχο την αποτροπή της επανεμφάνισης χρεών, θα εξασφαλιστεί ότι όλοι οι προϋπολογισμοί για τη γενική κυβέρνηση θα ετοιμάζονται με μεσοπρόθεσμο ορίζοντα δημοσιονομικής στρατηγικής και ότι θα κατατίθενται πριν από την έναρξη του δημοσιονομικού έτους, θα εισαχθεί μια προσέγγιση «από πάνω προς τα κάτω» στην κατάρτιση των προϋπολογισμών, οι οποίοι θα προβλέπουν ανώτατα όρια δαπανών, επαρκές αποθεματικό κινδύνου και μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δαπανών για τον Κρατικό Προϋπολογισμό, θα απαιτείται η σύνταξη συμπληρωματικού προϋπολογισμού για κάθε ενδεχόμενη υπέρβαση πέρα των προβλεπόμενων, θα τροποποιηθεί ο νόμος του 1995 για τη διαχείριση του προϋπολογισμού προκειμένου να ισχύσουν τα παραπάνω. Η κυβέρνηση θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τις ομάδες του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που παρέχουν τεχνική βοήθεια προκειμένου να εφαρμόσει τις συστάσεις που έχει ήδη γίνει και να υπάρξουν περαιτέρω βελτιώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης και της δημιουργίας μιας ανεξάρτητης αρχής παρακολούθησης των δημοσιονομικών που θα εντάσσεται στο Κοινοβούλιο.
- **Πλαίσιο Διαχείρισης Χρέους:** Η Κυβέρνηση θα επικαιροποιήσει τη στρατηγική και τα εργαλεία διαχείρισης του χρέους προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα πλαίσιο επαρκούς διαχείρισης του κινδύνου. Προκειμένου να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των αγορών και η επικοινωνία, η Κυβέρνηση σχεδιάζει να επανεξετάσει το πλαίσιο λειτουργίας καθώς και το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνου που αφορά στη διαχείριση του χρέους με σκοπό την διασφάλιση της διαφάνειας και της ικανότητας πρόβλεψης στις ενέργειες μας. Η κυβέρνηση έχει ήδη ζητήσει τεχνική βοήθεια στον τομέα αυτό από το ΔΝΤ.
- **Παροχή πληροφοριών για τα μεγέθη του δημοσίου τομέα συμπεριλαμβανομένων και στατιστικών θεμάτων:** Με την έναρξη της θητείας της τον Οκτώβριο του 2009, η νέα κυβέρνηση αμέσως ανακοίνωσε ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2008 ήταν μεγαλύτερο από αυτό που είχε υποβληθεί και έπρεπε να επαναυπολογιστεί. Σε στενή συνεργασία με τη

Eurostat για την επεξεργασία και δημοσιοποίηση των στοιχείων, η Κυβέρνηση έχει ήδη λάβει διορθωτικά μέτρα για να αποτραπεί η επανεμφάνιση παρόμοιων προβλημάτων και έχει σχεδιάσει από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σχέδιο δράσης για να αντιμετωπίσει τα εκκρεμή ζητήματα σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία. Σε αυτά τα μέτρα συμπεριλαμβάνεται η πλήρης ανεξαρτησία της Ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας, ενώ επαρκείς πόροι θα διατεθούν μέσα στα επόμενα χρόνια για τη βελτίωση των στατιστικών συστημάτων και για την αναζήτηση εγχώριας τεχνικής βοήθειας ώστε να υπάρξει ταχεία πρόοδος. Για αυτό το λόγο, τα μέτρα στο κοινό Σχέδιο Δράσης για τα στατιστικά στοιχεία της ελληνικής κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα εφαρμοστούν πλήρως. Στο μέλλον, οι Ελληνικές αρχές εγγυώνται ότι θα παρέχονται ακριβή δημοσιονομικά στοιχεία στο Ταμείο και τους Ευρωπαίους εταίρους. Επιπλέον, από τον Ιανουάριο του 2010, δημοσιεύονται έγκαιρες μηνιαίες εκθέσεις για τον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης σε ταμειακή βάση. Το ΓΛΚ θα αρχίσει να δημοσιεύει μηνιαία στοιχεία για τις δαπάνες των οποίων οι πληρωμές εκκρεμούν, συμπεριλαμβανομένων των καθυστερούμενων, από τον Ιούλιο του 2010. Επίσης θα εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για την βελτίωση της συλλογής και επεξεργασίας των στοιχείων της Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών και Περιφερειακών Λογαριασμών (ESA), που απαιτείται με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ όπως και για τη συγκέντρωση λεπτομερών στοιχείων για την απασχόληση στη Γενική Κυβέρνηση. Λεπτομερείς πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ για τους λειτουργικούς λογαριασμούς και τους ισολογισμούς των κυριότερων δημοσίων επιχειρήσεων.

14. Το πρόγραμμα θα παρακολουθείται στενά και εφόσον χρειαστεί, θα λαμβάνονται μέτρα. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει κινδύνους που προέρχονται από χαμηλότερα έσοδα, υψηλότερες κοινωνικές μεταβιβάσεις, περαιτέρω αρνητικές αναθεωρήσεις για το ρυθμό ανάπτυξης, πρόσθετα δημοσιονομικά βάρη από το δημόσιο και το χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς και υψηλότερες δαπάνες τόκων. Ωστόσο, αυτά είναι διαχειρίσιμα και η κυβέρνηση είναι έτοιμη να λάβει κατάλληλες δράσεις για τη διατήρηση των στόχων του προγράμματος, μεταξύ άλλων μέσω της έκτακτης μείωσης δαπανών, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο. Ταυτόχρονα, υπάρχει και ενδεχόμενο για θετικότερες εξελίξεις. Οι προβλέψεις για το 2010-2011 βασίζονται σε επιφυλακτικές εκτιμήσεις για τα ληφθέντα μέτρα, καθώς μια θετική επίδραση στην εμπιστοσύνη μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ και μείωση των ασφαλιστρών κινδύνου της αγοράς, ενώ οι προσπάθειες διαχείρισης των εσόδων μπορεί να αποφέρουν περισσότερα έσοδα απ' ό, τι έχει ήδη προβλεφθεί στο πρόγραμμα. Εάν ανακάμψει η εμπιστοσύνη και η αγορά στηρίζει την Ελλάδα να ωριμάσει από το αναμενόμενο ή η «ανταπόκριση της προσφοράς» στις μεταρρυθμίσεις είναι πιο δυναμική, τα οφέλη αυτά θα συμβάλλουν στη γρηγορότερη διόρθωση προς το επιθυμητό επίπεδο του ελλείμματος έτσι ώστε να επιτευχθεί ταχύτερα η επιστροφή σε τροχιά δημοσιονομικής βιωσιμότητας.

B. Πολιτικές για τον χρηματοπιστωτικό τομέα

15. Παρά την παρούσα ισχυρή φερεγγυότητα των ελληνικών τραπεζών, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αντιμετωπίζει προκλήσεις. Η κεφαλαιακή βάση του συστήματος ενισχύθηκε σημαντικά το 2009, αυξανόμενη από 24 δις ευρώ σε 33 δις ευρώ, συμπεριλαμβανομένων κεφαλαιακών ενισχύσεων από το κράτος ύψους 3,8 δις ευρώ, κεφαλαιακών ενισχύσεων από τους μετόχους και παρακρατηθέντα κέρδη. Όλες οι τράπεζες ικανοποιούν το όριο κεφαλαιακής επάρκειας του 8% και η μέση κεφαλαιακή επάρκεια του συστήματος αυξήθηκε σε 11,7% στο τέλος του 2009. Παρόλα αυτά η δημοσιονομική κρίση και η αποδυνάμωση του οικονομικού περιβάλλοντος οδήγησαν σε αναστροφή του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης και σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία έφτασαν το 7,7% στο τέλος του 2009, ενώ η κερδοφορία μειώθηκε και μπορεί για φέτος να γίνει αρνητική.

16. Η άμεση πρόκληση για τις τράπεζες είναι η διαχείριση των δύσκολων τρεχουσών συνθηκών ρευστότητας. Στο γενικότερο πλαίσιο της αναταραχής που επηρεάζει τις αγορές χρέους της ελληνικής κυβέρνησης, οι ελληνικές τράπεζες έχασαν την πρόσβασή τους στη διατραπεζική αγορά για τη χρηματοδότηση των λειτουργιών τους από το τέλος του 2009. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους στη διατραπεζική αγορά δεν ανανεώθηκαν, ή ανανεώθηκαν με υψηλό κόστος, ενώ παρατηρήθηκε και μια μετρίου μεγέθους εκροή καταθέσεων τους πρώτους μήνες του 2010, γεγονός που έθεσε τη ρευστότητα πολλών ελληνικών τραπεζών υπό πίεση. Ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες βασίστηκαν όλο και περισσότερο στις πηγές αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος. Για να βοηθήσει τις τράπεζες να αντιμετωπίσουν αυτές τις δύσκολες συνθήκες η κυβέρνηση παρέτεινε τη διάρκεια του πακέτου ενίσχυσης του τραπεζικού συστήματος από τις αρχές του 2009 (€28 δις, από τα οποία €11 δις είχαν χρησιμοποιηθεί μέχρι τα τέλη του 2009), με στόχο την παροχή ποσού ύψους 17 δις ευρώ σε επιπλέον ρευστότητα ενώ θέτει σε εφαρμογή και περαιτέρω επέκταση του πακέτου ενίσχυσης, υπό την επιφύλαξη της έγκρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εντός του υφιστάμενου πλαισίου του Ευρωσυστήματος, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να παρέχουν στήριξη σε πιστωτικά ιδρύματα που αντιμετωπίζουν προσωρινά προβλήματα ρευστότητας, αλλά παραμένουν φερέγγυα. Σε περίπτωση που δοθεί τέτοια στήριξη από την Τράπεζα της Ελλάδας, θα είναι πλήρως εγγυημένη από το Ελληνικό Δημόσιο κατά τρόπο που να συνάδει με τις σχετικές απαιτήσεις της ΕΚΤ και της ΕΕ.

17. Η κυβέρνηση και η Τράπεζα της Ελλάδος θέτουν επίσης σε εφαρμογή ένα νέο δίκτυο ασφαλείας με στόχο τη διασφάλιση ενός υγιούς επιπέδου κεφαλαίου για τις τράπεζες και κατά συνέπεια τη βελτίωση των συνθηκών ώστε να στηριχθεί η πραγματική οικονομία. Προβλέποντας ότι οι τράπεζες μπορεί να υποστούν περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις στην κερδοφορία τους, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την κεφαλαιακή τους θέση, η κυβέρνηση θα θεσπίσει (μέχρι τις 30 Ιουνίου 2010, ως σημείο αναφοράς) μέσω συγκεκριμένης νομοθεσίας και μετά από διαβούλευση με το ΔΝΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ, ένα πλήρως ανεξάρτητο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Οι υπεύθυνοι για τις αποφάσεις του ΤΧΣ θα είναι ανεξάρτητα άτομα με αναγνωρισμένο κύρος στα χρηματοπιστωτικά θέματα, οι οποίοι θα διορίζονται από την κυβέρνηση και το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ο οποίος θα έχει την ευθύνη των περισσότερων διορισμών).

18. Ο πρωταρχικός σκοπός του ΤΧΣ είναι η διαφύλαξη της φερεγγυότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα και κατά συνέπεια της δυνατότητάς του να στηρίζει την ελληνική

οικονομία, παρέχοντας κεφάλαιο στις τράπεζες εφόσον χρειαστεί. Σε κάθε περίπτωση που οι εποπτικές αρχές αξιολογούν ότι υπάρχει πιθανότητα το κεφάλαιο μιας τράπεζας να πέσει κάτω από το επαρκές επίπεδο, οι μέτοχοι θα πρέπει να συνεισφέρουν άμεσα νέο κεφάλαιο, ή να λάβουν προσωρινό κεφάλαιο από το ΤΧΣ. Αν στη συνέχεια οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να αντλήσουν από μόνες τους άμεσα επιπλέον κεφάλαιο και να αποπληρώσουν το ΤΧΣ, θα πρέπει να γίνει αναδιάρθρωσή τους υπό την αιγίδα του ΤΧΣ και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ για τον ανταγωνισμό και τις κρατικές ενισχύσεις.

19. Επίσης, θα ενισχυθούν και άλλα στοιχεία του δικτύου ασφαλείας για το χρηματοπιστωτικό τομέα. Η νομοθεσία για την αναδιάρθρωση των χρεών των επιχειρήσεων και η παρούσα νομοθετική πρόταση για την αναδιάρθρωση των χρεών των νοικοκυριών θα συνάδουν με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές με στόχο τη διασφάλιση της πιστωτικής πειθαρχίας, την προστασία των δικαιωμάτων των πιστωτών και των δανειοληπτών και τη διαφύλαξη των πληροφοριών σχετικά το ιστορικό φερεγγυότητας των δανειοληπτών.

20. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα εντείνει την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και θα αυξήσει τους διαθέσιμους πόρους για την εποπτεία. Αυτό περιλαμβάνει και αύξηση της συχνότητας και της ταχύτητας υποβολής στοιχείων και την περαιτέρω ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για συχνούς ελέγχους ακραίων συνθηκών (stress tests). Θα αυξηθεί το προσωπικό τόσο για επιτόπιους ελέγχους όσο και για ελέγχους εξ αποστάσεως, λαμβάνοντας επίσης υπόψη και τις νέες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με την εποπτεία των ασφαλιστικών οργανισμών. Θα εισαχθεί επιπλέον ευελιξία στη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και θα χορηγηθεί σε όλο το προσωπικό της Τράπεζας της Ελλάδος ισχυρή νομική προστασία για τις ενέργειες που εκτελούνται με καλή πίστη.

21. Θα διατηρηθεί η στενή συνεργασία με τις εποπτικές αρχές των κρατών προέλευσης και των κρατών υποδοχής σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διασυνοριακή εποπτεία. Στο πλαίσιο αυτό, οι αρχές έχουν πλήρη επίγνωση της σημαντικής παρουσίας των ελληνικών τραπεζών σε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ΝΑΕ), έχουν υπογραφεί μια σειρά από μνημόνια συνεννόησης με τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής (τόσο με χώρες της ΕΕ όσο και με μη κράτη-μέλη). Επίσης, θα εντατικοποιηθεί η επικοινωνία με τις ρυθμιστικές αρχές στις χώρες της ΝΑΕ αναφορικά με τις εκτιμήσεις του κινδύνου και τα σχέδια έκτακτης ανάγκης για παροχή ρευστότητας.

Γ. Διαρθρωτικές Πολιτικές

22. Οι διαρθρωτικές πολιτικές ενισχύονται προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και να εξέλθουμε γρήγορα από την κρίση. Οι πολιτικές αυτές θα ενισχύσουν την ευελιξία και την παραγωγική ικανότητα της οικονομίας, θα διασφαλίσουν ότι οι εξελίξεις στους μισθούς και τις τιμές θα αποκαταστήσουν και στη συνέχεια θα διατηρήσουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα και, σταδιακά, θα αλλάξουν τη διάρθρωση της οικονομίας προς ένα μοντέλο ανάπτυξης περισσότερο βασισμένο στις επενδύσεις και στις εξαγωγές. Η ελληνική κυβέρνηση θα συνεργαστεί στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ με στόχο την προώθηση των μεταρρυθμίσεων, όπως καθορίζονται στο μνημόνιο συνεννόησης που επισυνάπτεται στο παρόν Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ). Ειδικότερα:

- Ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης.** Κατακερματισμένες πρακτικές απασχόλησης θα αλλάξουν μέσω της αναδιοργάνωσης των διαδικασιών πρόσληψης και της ολοκλήρωσης της ενιαίας αρχής πληρωμών για τους μισθούς. Θα εισαχθεί ένα απλουστευμένο σύστημα αποδοχών, με στόχο την εξοικονόμηση πόρων, που θα καλύπτει τους βασικούς μισθούς και όλα τα επιδόματα και θα ισχύει για όλους τους εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα. Οι πρακτικές προμηθειών θα βελτιωθούν με στόχο τη ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας. Το σύστημα υγείας, όπου σημειώθηκαν σημαντικές υπερβάσεις δαπανών, θα αναμορφωθεί μέσω μεταρρυθμίσεων στους τομείς της διαχείρισης, των λογιστικών πρακτικών και της χρηματοδότησης. Η αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης θα εφαρμοστεί με στόχο τη μείωση του αριθμού των τοπικών διοικήσεων και των αιρετών στελεχών. Η κυβέρνηση θα συνεργαστεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να ξεκινήσει μια ανεξάρτητη εξωτερική λειτουργική αξιολόγηση της δημόσιας διοίκησης σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα συμβάλουν στην καθορισμό προτεραιοτήτων για τις κυβερνητικές δράσεις και θα ενισχύσουν τον αγώνα κατά της σπατάλης και της διαφθοράς σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση.
- Ενίσχυση της αγοράς εργασίας και της εισοδηματικής πολιτικής.** Σε εναρμόνιση με τη μείωση των μισθών του δημόσιου τομέα, οι μισθοί του ιδιωτικού τομέα πρέπει να γίνουν πιο ευέλικτοι ώστε να καταστεί δυνατή η συγκράτηση του κόστους για μια εκτεταμένη χρονική περίοδο. Μετά από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους εντός του πλαισίου της κοινοτικής νομοθεσίας, η κυβέρνηση θα μεταρρυθμίσει το νομικό πλαίσιο για τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης και της εξάλειψης της ασυμμετρίας στη διαίτησία. Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία για τη θέσπιση ελάχιστων μισθών για νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία θέσεων απασχόλησης για ειδικές ομάδες που βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο, όπως οι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι. Παράλληλα, η κυβέρνηση θα εφαρμόσει το νέο σύστημα ελέγχου για την αδήλωτη εργασία και θα εκσυγχρονίσει τους θεσμούς της αγοράς εργασίας. Η νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης θα αναθεωρηθεί, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων περί παράτασης της περιόδου μαθητείας, των κανόνων που διέπουν τις ομαδικές απολύσεις και της διευκόλυνσης της ευρύτερης χρήσης της μερικής απασχόλησης. Τα περιθώρια βελτίωσης της στόχευσης των κοινωνικών δαπανών θα αναθεωρηθούν προκειμένου να ενισχυθεί το κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας για τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.
- Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές.** Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει σύντομα νομοθεσία για τη θέσπιση σημείων εξυπηρέτησης μιας στάσης (one-stop shops) για την έναρξη νέων επιχειρήσεων με στόχο τη μείωση των διαδικασιών, του κόστους και των καθυστερήσεων. Θα εισαχθεί νομοθεσία για τη μείωση των αδειών και άλλων δαπανών για τη βιομηχανία. Η κυβέρνηση θα εφαρμόσει πλήρως τα βασικά βήματα της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τις υπηρεσίες το 2010, κυρίως σε τομείς προτεραιότητας, όπως ο τουρισμός, η εκπαίδευση και το λιανικό εμπόριο. Κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους, θα απελευθερωθούν κλειστά επαγγέλματα με την μείωση των καθορισμένων αμοιβών και άλλων περιορισμών για τους δικηγόρους, τα φαρμακεία, τους συμβολαιογράφους, τους μηχανικούς, τους αρχιτέκτονες, τις οδικές μεταφορές και τους λογιστές. Επίσης, ο ρόλος της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού θα ενισχυθεί. Οι αγορές

δικτύων θα απελευθερωθούν σταδιακά, ιδίως στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, ενισχύοντας παράλληλα τις ρυθμιστικές αρχές σε αυτούς τους τομείς σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές πολιτικές.

- **Διαχείριση και αποκρατικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων.** Οι κρατικές επιχειρήσεις πρέπει να υπόκεινται σε μεγαλύτερη διαφάνεια με στόχο την αύξηση της αποδοτικότητά τους και τη μείωση των ζημιών τους. Ως πρώτο βήμα, οι οικονομικές καταστάσεις για το 2009 των δέκα κρατικών επιχειρήσεων με τις μεγαλύτερες ζημιές, αφού ελεγχθούν από ορκωτούς λογιστές, θα δημοσιευθούν στο διαδίκτυο. Θα συνταχθεί ένα χρονοδιάγραμμα και σχέδιο δράσης για τη βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων των μεγαλύτερων ζημιολόγων επιχειρήσεων, κυρίως στον τομέα των σιδηροδρόμων και των μέσων μαζικής μεταφοράς. Το εν λόγω σχέδιο δράσης θα περιλαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για τη μείωση του κόστους, μεταξύ των οποίων είναι ο εξορθολογισμός των εξυπηρετούμενων δικτύων και η αύξηση των τιμολογίων. Η κυβέρνηση θα επανεξετάσει την εκποίηση δημόσιας περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων των εκτάσεων που ανήκουν σε δημόσιες επιχειρήσεις ή στην κυβέρνηση. Η κυβέρνηση θα εξετάσει περαιτέρω τη δυνατότητα βελτίωσης της εταιρικής διακυβέρνησης και ενίσχυσης της εποπτείας της κρατικής ιδιοκτησίας.
- **Η βελτίωση της απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής.** Η κυβέρνηση θα συνεργαστεί στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να αυξήσει το ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, μεταξύ άλλων με τη θέσπιση εξαμηνιαίων στόχων για τις αιτήσεις πληρωμών βασισμένων στο Σύστημα Διαχείρισης Πληροφοριών και μετρήσιμων με πιστοποιημένα στοιχεία και με την υιοθέτηση ενός συστήματος «γρήγορης παραγωγής έργων» το οποίο θα περιλαμβάνει προθεσμίες για κάθε στάδιο της έγκρισης και εφαρμογής των έργων. Θα υποβάλλονται τουλάχιστον δέκα μεγάλα έργα ανά έτος. Στο πλαίσιο του συνολικού κονδυλίου δημοσίων επενδύσεων που συμφωνήθηκαν στο παρόν πρόγραμμα, θα δημιουργηθεί ένας κεντρικός λογαριασμός που θα χρησιμοποιείται για πιστώσεις του προϋπολογισμού για το κομμάτι της εθνικής συγχρηματοδότησης των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής. Μια ειδική ομάδα κρούσης θα δημιουργηθεί μέσα στην Επιτροπή με στόχο την εξασφάλιση της ταχύτερης παράδοσης έργων υψηλής ποιότητας.

IV. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

23. **Οι ανάγκες χρηματοδότησης του προγράμματος αναμένεται να καλυφθούν με τη χρηματοδοτική στήριξη από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του Ευρώ και το ΔΝΤ, ενισχύοντας παράλληλα την πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων.** Παρά τη σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή, προβλέπουμε ένα χρηματοδοτικό έλλειμμα της τάξεως των 110 δις ευρώ για την περίοδο του προγράμματος, το οποίο προβλέπεται να καλυφθεί με αντίστοιχα διμερή δάνεια στήριξης από τους εταίρους στην Ευρωζώνη (80 δις ευρώ) και μέσω της στήριξης του ΔΝΤ (30 δις ευρώ). Η Ελλάδα θα αξιοποιήσει τους πόρους αυτούς παράλληλα, καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, αντλώντας χρηματοδότηση από τα διμερή δάνεια και το ΔΝΤ σε αναλογία 8 προς 3 για κάθε έμβασμα (που μετράται με τη συναλλαγματική ισοτιμία του προγράμματος). Η αποφασιστική εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος θα συμβάλει στην οικονομική ανάκαμψη και θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των αγορών. Αν η δημοσιονομική προσαρμογή προχωρήσει ταχύτερα από το

αναμενόμενο ή αν οι συνθήκες της αγοράς βελτιωθούν σημαντικά κατά τη διάρκεια του προγράμματος, η κυβέρνηση αντίστοιχα δεν θα χρειαστεί να αντλήσει το σύνολο των κεφαλαίων από το μηχανισμό στήριξης της ΕΕ και ΔΝΤ.

V. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

24. Η πρόοδος εφαρμογής των πολιτικών στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος θα παρακολουθείται μέσω τριμηνιαίων (και συνεχών) ποσοτικών κριτηρίων απόδοσης (Κ.Α.), καθώς και ενδεικτικών στόχων, διαρθρωτικών σημείων αναφοράς, αναθεωρήσεων του προγράμματος και ρητρών. Τα κριτήρια αυτά αναφέρονται λεπτομερώς στους πίνακες 2 και 3. Οι ποσοτικοί στόχοι μέχρι το Δεκέμβριο του 2010 είναι κριτήρια απόδοσης (Κ.Α.). Οι στόχοι για την περίοδο 2011-2013 είναι ενδεικτικοί και θα μετατραπούν σε Κ.Α. για το 2011 κατά τη δεύτερη αναθεώρηση του προγράμματος πριν από το τέλος του 2010. Ένα κοινό Μνημόνιο Συνεννόησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ ορίζει, κυρίως, τις διαρθρωτικές πολιτικές που προτείνονται στο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και θέτει ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο για την εφαρμογή τους.

25. Στο πλαίσιο της συμφωνίας, η Τράπεζα της Ελλάδος θα εκτελέσει μία αξιολόγηση των διασφαλίσεων σύμφωνα με την πολιτική διασφαλίσεων του ΔΝΤ. Σε αυτό το πλαίσιο και για να διευκολυνθεί η έγκαιρη ολοκλήρωση της αξιολόγησης, οι αρχές έχουν παραχωρήσει τις απαιτούμενες πληροφορίες ώστε η αξιολόγηση να ξεκινήσει και έχουν ήδη εξουσιοδοτήσει εξωτερικούς ελεγκτές για να παράσχουν πληροφορίες και να προβούν σε συζητήσεις με το προσωπικό του ΔΝΤ. Σχετικά με αυτό, και δεδομένου ότι οι πληρωμές από το ΔΝΤ θα χρησιμοποιηθούν για άμεση στήριξη του προϋπολογισμού, ένα μνημόνιο συνεννόησης μεταξύ της κυβέρνησης και της Τράπεζας της Ελλάδος θα καθιερώσει ένα ξεκάθαρο πλαίσιο για τη μορφή που θα πάρει η αποπληρωμή της χρηματοδότησης από το ΔΝΤ και η εξυπηρέτηση των τόκων και άλλων χρεώσεων. Ως μέρος αυτών των ρυθμίσεων, οι εκταμιεύσεις του Ταμείου θα κατατίθενται σε έναν ενιαίο δημόσιο λογαριασμό της κυβέρνησης στην Τράπεζα της Ελλάδος προς χρήση.

Πίνακας 1. Ελλάδα: Δημοσιονομικά μέτρα που περιλαμβάνει το πρόγραμμα

2010

<i>σε εκ. Ευρώ</i>		% του ΑΕΠ
	Έσοδα	0,5
Αύξηση του ΦΠΑ	800	0,3
Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα	200	0,1
Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα τσιγάρα	200	0,1
Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα ποτά	50	0,0
	Έξοδα	1,9
Μείωση του μισθολογικού κόστους μέσω μείωσης 13 ^{ου} και 14 ^{ου} μισθού και των επιδομάτων	1100	0,5
Ενδιάμεση κατανάλωση	700	0,3
Μειώσεις στις συντάξεις (στις υψηλότερες συντάξεις)	350	0,1
Κατάργηση της β' δόσης του επιδόματος αλληλεγγύης	400	0,2
Μείωση των συντάξεων μέσω της μείωσης της 13 ^{ης} και 14 ^{ης} σύνταξης	1500	0,6
Μείωση των δημόσιων επενδύσεων	500	0,2
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΤΩΣΗ	2,5

2011

σε εκ. Ευρώ		% του ΑΕΠ
<i>Μεταφορά επίπτωσης από το προηγούμενο έτος</i>		1,1
Αύξηση του ΦΠΑ	1000	0,4
Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα	250	0,1
Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα τσιγάρα	300	0,1
Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα ποτά	50	0,0
Μείωση του μισθολογικού κόστους μέσω μείωσης 13 ^{ου} και 14 ^{ου} μισθού και επιδομάτων	400	0,2
Μείωση των συντάξεων μέσω της μείωσης της 13 ^{ης} και 14 ^{ης} σύνταξης	500	0,2
<i>Έσοδα</i>		2,2
Φορολόγηση των αυθαιρέτων κτισμάτων	800	0,4
Φόρος πολυτελείας	100	0,0
Λογιστικός προσδιορισμός εισοδήματος	50	0,0
Δικαιώματα τυχερών παιγνίων	200	0,1
Άδειες τυχερών παιγνίων	500	0,2
Ειδική εισφορά σε κερδοφόρες επιχειρήσεις	600	0,3
Τέλος διατήρησης ημιυπαίθριων	500	0,2
ΦΠΑ – αλλαγές στις υποκατηγορίες και διεύρυνση της βάσης	1000	0,4
Πράσινα τέλη	300	0,1
Τεκμήρια φορολόγησης	400	0,2
Αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων	400	0,2
Φορολογία των αμοιβών σε είδος (αυτοκίνητα)	150	0,1
<i>Έξοδα</i>		1,0
Ενδιάμεση κατανάλωση	300	0,1
Εξοικονόμηση από την εισαγωγή ενοποιημένου συστήματος πληρωμής μισθών Δημοσίου	100	0,0
Πάγωμα συντάξεων	100	0,0
Εξοικονόμηση πόρων από τον «Καλλικράτη»	500	0,2
Μειώσεις στις συντάξεις (στις υψηλότερες συντάξεις)	150	0,1
Μείωση των δημόσιων επενδύσεων	500	0,2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ		4.1

2012

<i>σε εκ. Ευρώ</i>		% του ΑΕΠ
	<i>Έσοδα</i>	0,7
Ειδικοί φόροι κατανάλωσης μη-αλκοολούχων ποτών	300	0,1
Άδειες τυχερών παιγνίων	225	0,1
Δικαιώματα τυχερών παιγνίων	400	0,2
ΦΠΑ – διεύρυνση βάσης	300	0,1
Τεκμήρια φορολόγησης	100	0,0
Αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων	200	0,1
	<i>Έξοδα</i>	1,2
Μείωση προσλήψεων δημοσίων υπαλλήλων πέραν του 5:1	600	0,3
Επιδόματα ανεργίας (με βάση ελάχιστα μέσα διαβίωσης)	500	0,2
Πάγωμα συντάξεων	250	0,1
Εξοικονόμηση πόρων από τον «Καλλικράτη»	500	0,2
Μείωση πληρωμών προς τις δημόσιες επιχειρήσεις	800	0,4
Μείωση των δημοσίων επενδύσεων	500	0,2
	<i>Μη-καθορισμένα μέτρα για λειτουργικά έξοδα</i>	900
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ	5575
		2,4

2013

<i>σε εκ. Ευρώ</i>		% του ΑΕΠ
	Έσοδα	-0,3
Τεκμήρια φορολόγησης	100	0,0
Άδειες τυχερών παιγνίων	-725	-0,3
	Έξοδα	0,5
Μείωση των προσλήψεων των δημοσίων υπαλλήλων πέραν του 5:1	500	0,2
Πάγωμα συντάξεων	200	0,1
Εξοικονόμηση πόρων από τον «Καλλικράτη»	500	0,2
	Μη-καθορισμένα μέτρα	4200
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ	2,0

2014

σε εκ. Ευρώ		% του ΑΕΠ
	<i>Προσωρινά μέτρα</i>	-0,4
Ειδική εισφορά σε κερδοφόρες επιχειρήσεις (διακοπή των προσωρινών μέτρων)	-600	-0,2
Φορολόγηση των αυθαίρετων κτισμάτων (διακοπή των προσωρινών μέτρων)	-450	-0,2
	<i>Μη-καθορισμένα μέτρα</i>	5750
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ	1,9
	ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΜΕΤΡΑ 2010 - 2014	30000
		13,0

Πίνακας 2. Ελλάδα: Ποσοτικά Κριτήρια Απόδοσης (σε δις Ευρώ, εκτός και αν αναφέρεται άλλο)

	Κριτήρια απόδοσης			Ενδεικτικοί στόχοι				
	Ιουν-10 Progr. 1/	Σεπ-10 Progr. 1/	Δεκ-10 Progr. 1/	Ιουν-10 Progr. 1/	Σεπ-10 Progr. 1/	Δεκ-10 Progr. 1/	Δεκ-11 Progr. 2/	Δεκ-12 Progr. 3/
1. Όριο στο προσαρμοσμένο πρωτογενές έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης σε ταμειακή βάση	-5,0	-4,0	-5,7	..	..	..	-2,1	2,4
2. Όριο στις πρωτογενείς δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού	34	50	67	..	..	..	67	68
3. Όριο στη συσσώρευση νέων χρεών από τη γενική κυβέρνηση 5/	..	..	..	0	0	0	0	0
4. Όριο στο απόθεμα χρέους της κεντρικής κυβέρνησης	342	342	342	..	..	..	365	..
5. Όριο στις νέες εγγυήσεις από την κεντρική κυβέρνηση	2,0	2,0	2,0	..	..	..	1,0	0,0
6. Όριο στη συσσώρευση νέων χρεών από πληρωμές χρέους τρίτων ή εγγυήσεων από τη γενική κυβέρνηση από πολυμερή ή διμερή σχήματα πιστώσεων 5/	0	0	0	..	..	..	0	0

1/ Σωρευτικά από 1 Ιανουαρίου (εκτός κι αν αναφέρεται άλλο).

2/ Σωρευτικά από 1 Ιανουαρίου 2011 (εκτός κι αν αναφέρεται άλλο).

3/ Σωρευτικά από 1 Ιανουαρίου 2012 (εκτός κι αν αναφέρεται άλλο).

4/Σωρευτικά από 1 Ιανουαρίου 2013 (εκτός κι αν αναφέρεται άλλο).

Πίνακας 3. Ελλάδα: Διαρθρωτικά μέτρα για το 2010 1/

Μέτρα	Ημερομηνία	Μακροοικονομική σημασία
	Προηγούμενες δράσεις	
<p>1. Μείωση των δαπανών για μισθούς και συντάξεις μέσω της περικοπής επιδομάτων σε μισθούς και συντάξεις (εκτός από τις κατώτατες).</p> <p>2. Αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23% και του μειωμένου συντελεστή από 10% σε 11% και των ειδικών φόρων σε ποτά, τσιγάρα και καύσιμα με απόδοση τουλάχιστον 1,25 δις ευρώ μέσα στο 2010.</p> <p>3. Ορισμός ομάδας και επικεφαλής στο ΓΛΚ με εθούνη τη συγκέντρωση σε ταμειακή βάση στοιχείων της Γενικής Κυβέρνησης.</p>		<p>Βελτιώνει την βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, επηρεάζει τις εξελίξεις στη διαμόρφωση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα.</p> <p>Βελτιώνει την βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών.</p> <p>Καθιέρωση αρμοδιοτήτων για την εντός του έτους δημοσιονομική επίβλεψη της γενικής κυβέρνησης.</p>
	Τέλος Ιουνίου 2010	
<p>Διαρθρωτικοί στόχοι</p> <p>1. Δημιουργία ενός ανεξάρτητου Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) για τη διατήρηση της ευρωστασίας του χρηματοπιστωτικού τομέα και έτσι της δυνατότητας ενίσχυσης της Ελληνικής οικονομίας με την παροχή κεφαλαιακής ενίσχυσης στις τράπεζες εάν χρειαστεί.</p> <p>2. Υιοθέτηση και έναρξη εφαρμογής της αναδιοργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης με στόχο τη μείωση του αριθμού των τοπικών αυτοδιοικήσεων και των εκλεγμένων/διορισμένων στελεχών (Καλλικράτης).</p> <p>3. Κατάθεση τροποποιήσεων στο Νόμο 2362/1995 ώστε (i) το ΥΠΟΙΚ να πρέπει να παρουσιάζει τριετή δημοσιονομική στρατηγική και προϋπολογισμό, (ii) να εισαχθεί μια προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω στην κατάρτιση του προϋπολογισμού με όρια δαπανών στον Κρατικό Προϋπολογισμό και πολυετής εκτιμήσεις δαπανών ανά αρμόδιο υπουργείο, (iii) να εισάγει αποθεματικά έκτακτης ανάγκης, (iv) να απαιτεί συμπληρωματικό προϋπολογισμό για κάθε υπέρβαση δαπανών πάνω από το αποθεματικό, (v) και να εισάγει μηχανισμούς ελέγχου ανάληψης υποχρεώσεων. Ο τροποποιημένος νόμος θα πρέπει να τεθεί άμεσα σε ισχύ, και στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του 2011.</p> <p>4. Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή πρέπει να παρουσιάσει έκθεση για την αξιολόγηση του εάν οι παράμετροι του νέου συστήματος ενισχύουν σημαντικά τη μακροπρόθεση αναλογιστική ισορροπία.</p>		<p>Ενισχύει τη σταθερότητα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.</p> <p>Βελτιώνει την βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών.</p> <p>Βελτιώνει την αξιοπιστία του προϋπολογισμού και του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής.</p> <p>Μειώνει το δημοσιονομικό κόστος της γήρανσης και βελτιώνει τη μακροπρόθεση βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Αυξάνει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.</p>
	Τέλος Σεπτεμβρίου 2010	
<p>1. Υιοθέτηση μιας συνολικής μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος που να περιορίζει την προβλεπόμενη αύξηση των δημοσίων δαπανών για συντάξεις κατά την περίοδο 2010-60 σε 2,5% του ΑΕΠ.</p> <p>2. Καθιέρωση της καταγραφής των αναλήψεων υποχρεώσεων σε όλα τα υπουργεία και δημόσιους οργανισμούς. Δημοσιοποίηση μηνιαίων στοιχείων της γενικής κυβέρνησης για την ετήσια εξέλιξη τους (συμπεριλαμβανομένων των ανεξόφλητων χρεών).</p> <p>3. Δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για το 2009 των δέκα πιο ελλειμματικών δημοσίων επιχειρήσεων, ελεγμένες από ορκωτούς ελεγκτές, στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών.</p> <p>4. Εφαρμογή ενός αποτελεσματικού σχήματος διαχείρισης έργου (συμπεριλαμβανομένης της αυστηρής εποπτείας από το ΥΠΟΙΚ και πέντε ομάδες εμπειρογνομήτων) για την εφαρμογή ενός σχεδίου πάταξης της φοροδιαφυγής ώστε να ενισχυθεί η φορολογική συμμόρφωση μέσα από την ενίσχυση του εισπρακτικού μηχανισμού και την είσπραξη ανεξόφλητων οφειλών από τους μεγαλύτερους οφειλέτες - σε συντονισμό με τα ασφαλιστικά ταμεία, την αναδιοργάνωση μιας μονάδας για τους μεγαλύτερους φορολογούμενους που να εστιάζει σε αυτούς που συνεισφέρουν τα μεγαλύτερα ποσά στα έσοδα, ένα ισχυρό πρόγραμμα ελέγχων για την καταπολέμηση της συστηματικής φοροδιαφυγής από άτομα με μεγάλο πλούτο και ελεύθερους επαγγελματίες με υψηλά εισοδήματα, συμπεριλαμβανομένης της ποινικής δίωξης των μεγαλύτερων παραβατών, την ενίσχυση του προγράμματος ελέγχων των δηλώσεων και των πληρωμών.</p>		<p>Μειώνει τις υπερβάσεις δαπανών.</p> <p>Αυξάνει τη διαφάνεια σε σχέση με τους κινδύνους που απειλούν τη δημοσιονομική βιωσιμότητα.</p> <p>Βοηθά στην επίτευξη των στόχων για τα έσοδα και ενισχύει τη βιωσιμότητα της προσαρμογής διευρύνοντας την κατανομή του κόστους προσαρμογής.</p>
	Τέλος Δεκεμβρίου 2010	
<p>1. Δημοσιοποίηση μιας λεπτομερούς έκθεσης από το ΥΠΟΙΚ σε συνεργασία με την Ενιαία Αρχή Πληρωμής για τη δομή και το επίπεδο των αμοιβών και το μέγεθος και τη δυναμική της απασχόλησης στη γενική κυβέρνηση.</p> <p>2. Υιοθέτηση νέου Κανονισμού Στατιστικών Υποχρεώσεων για τις υπηρεσίες που συμμετέχουν στο Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα.</p> <p>3. Προετοιμασία ενός προγράμματος αποκρατικοποιήσεων για την πώληση περιουσιακών στοιχείων και επιχειρήσεων που ανήκουν στο κράτος με στόχο την είσπραξη 1 δις ευρώ ανά έτος την περίοδο 2011-2013.</p>		<p>Μειώνει την κλιμάκωση στις αμοιβές. Βελτιώνει τη διαφάνεια στην απασχόληση στο δημόσιο τομέα.</p> <p>Ενισχύει την εμπιστοσύνη στα δημοσιονομικά στοιχεία και υποστηρίζει τη διαμόρφωση δημοσιονομικής πολιτικής.</p> <p>Μειώνει την κρατική παρέμβαση στην πραγματική οικονομία, βελτιώνει την αποτελεσματικότητα στην αγορά και μειώνει υπερβάσεις στον προϋπολογισμό.</p>

1/ Οι διαρθρωτικοί στόχοι για το 2011 θα καθοριστούν στις αξιολογήσεις στο τέλος Σεπτεμβρίου και τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Πίνακας 4: Ελλάδα: Δημοσιονομικό χρηματοδοτικό έλλειμμα και πρόγραμμα εκταμιεύσεων, 2010-2013, δις ευρώ 1/

	ΠΟΣΑ 2ο Τρ. 10 -2ο Τρ 13	2010		2011					2012				2013			
		Ιαν.-Απρ	Μάιος-Ιούν	3 ^ο Τρ	4 ^ο Τρ	1 ^ο Τρ	2 ^ο Τρ	3 ^ο Τρ	4 ^ο Τρ	1 ^ο Τρ	2 ^ο Τρ	3 ^ο Τρ	4 ^ο Τρ	1ο Τρ	2 ^ο Τρ	
A.	Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης	48.5	6.1	3.1	4.6	4.6	4.1	4.1	4.1	4.1	3.6	3.6	3.6	3.6	2.7	2.7
B.	Έλλειμμα ΓΓ + Δανειακές ανάγκες ΚΕ	53.0	6.8	3.4	4.9	4.9	4.5	4.5	4.5	4.5	4.0	4.0	4.0	4.0	3.0	3.0
Γ.	Απόσβεση χρέους (υφιστάμενων ομολόγων)	138.3	20.1	9.5	5.4	4.4	13.8	13.1	10.8	5.4	19.1	13.2	12.6	5.5	9.8	15.6
Δ.	από τα οποία βραχυπρόθεσμο χρέος	50.0	...	0.0	4.6	4.3	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.5	4.5	4.0	4.0
Ε.	από τα οποία μακροπρόθεσμο χρέος	88.3	...	9.5	0.8	0.1	9.8	9.1	6.8	1.4	15.1	9.2	8.1	1.0	5.8	11.6
ΣΤ.	Προσαρμογή αποθεμάτων-ροών	1.5	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Z.	Ανάγκες χρηματοδότησης Δημοσίου Τομέα (B+Γ+Z)	192.8	27.0	13.0	10.4	9.4	18.4	17.7	15.5	10.0	23.2	17.3	16.7	9.6	12.9	18.7
H.	Κόστος ανανέωσης του βραχυπρόθεσμου χρέους	...	0%	87%	93%	100%	100%	113%	113%	100%	100%	111%	111%	100%	100%	
Θ.	Κόστος ανανέωσης του μακροπρόθεσμου χρέους	...	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	75%	75%	75%	75%	100%	100%	
I.	Νέος Δανεισμός της ΓΚ	77.9	28.9	0.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.5	4.5	15.3	10.9	11.1	5.8	9.8	15.6
K.	από τα οποία βραχυπρόθεσμος δανεισμός (Δ*Θ)	47.0	...	0.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.5	4.5	4.0	4.0	5.0	5.0	4.0	4.0
Λ.	από τα οποία μακροπρόθεσμος δανεισμός (Ε*Ι)	30.9	...	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11.3	6.9	6.1	0.8	5.8	11.6	
M.	Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
N.	Δανειακές ανάγκες ΚΕ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ξ.	Σχέδιο στήριξης τραπεζών	10.0	0.0	5.0	5.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
O.	χρηματοδοτικό έλλειμμα (E-Z-H-Θ+I+Ξ)	109.2	-1.9	18.0	11.4	5.4	14.4	13.7	11.0	5.5	7.9	6.4	5.6	3.8	3.1	3.1
Π.	Εκταμιεύσεις δανείων	110.0	0.0	20.0	9.0	9.0	15.0	12.0	8.0	5.0	10.0	6.0	6.0	2.0	6.0	2.0
P.	από ΔΝΤ	30.0	0.0	5.5	2.5	2.5	4.1	3.3	2.2	1.4	2.7	1.6	1.6	0.5	1.6	0.5
Σ.	από ΕΕ	80.0	0.0	14.5	6.5	6.5	10.9	8.7	5.8	3.6	7.3	4.4	4.4	1.5	4.4	1.5

Μνημόνιο Συνεννόησης στις
ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
3 Μαΐου 2010

Οι τριμηνιαίες εκταμιεύσεις της διμερούς οικονομικής βοήθειας από τα Κράτη-Μέλη της Ευρωζώνης θα βασίζονται σε τριμηνιαίους απολογισμούς των προϋποθέσεων για όλη τη χρονική διάρκεια της συμφωνίας. Η αποδέσμευση των δόσεων θα βασίζεται στην τήρηση των ποσοτικών κριτηρίων επιδόσεων και στη θετική αξιολόγηση της προόδου στα κριτήρια πολιτικής του Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ) και αυτού του Μνημονίου, το οποίο καθορίζει τα λεπτομερή κριτήρια για τις διαδοχικές αξιολογήσεις έως το τέλος του 2011. Τα λεπτομερή κριτήρια για τα έτη 2012 και 2013 θα καθοριστούν με την ευκαιρία της αξιολόγησης της άνοιξης του 2011.

Οι αρχές δεσμεύονται να διαβουλεύονται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ για την υιοθέτηση πολιτικών που δεν συνάδουν με αυτό το μνημόνιο. Θα τους παρέχουν επίσης όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες για την παρακολούθηση της προόδου και της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κατάστασης κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος (Παράρτημα 1). Πριν από την καταβολή των δόσεων, οι αρχές πρέπει να παρέχουν μια έκθεση συμμόρφωσης σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων.

1. Ενέργειες για τον πρώτο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του δεύτερου τριμήνου 2010)

i. Δημοσιονομική Προσαρμογή

Πρόσδος όσον αφορά την εκτέλεση του προϋπολογισμού του 2010 και τα δημοσιονομικά μέτρα που υιοθετήθηκαν στη συνέχεια. Η πρόσδος αξιολογείται σε σχέση με τα (σωρευτικά) τριμηνιαία ανώτατα όρια ελλείμματος στο ΜΟΧΠ (συμπεριλαμβανομένου του Τεχνικού Μνημονίου Συνεννόησης (ΤΜΣ)). Οι αρχές θα λάβουν τα ακόλουθα μέτρα, που θα εξοικονομήσουν συνολικό ποσό ίσο με 2,5% του ΑΕΠ το 2010:

- Αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ, με απόδοση τουλάχιστον 1800 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (800 εκ. ευρώ το 2010)·
- Αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα καύσιμα, στον καπνό και στο αλκοόλ, με απόδοση τουλάχιστον 1.050 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (450 εκατ. ευρώ το 2010)·
- Μείωση του μισθολογίου του δημοσίου τομέα με τη μείωση των δώρων Πάσχα, Χριστουγέννων και επιδόματος αδειάς και των επιδομάτων που καταβάλλονται

σε δημοσίους υπαλλήλους, με τις καθαρές εξοικονομήσεις να ανέρχονται σε 1.500 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (1.100 εκ. ευρώ το 2010).

- Κατάργηση των δώρων Πάσχα, Χριστουγέννων και επιδόματος αδείας που καταβάλλονται στους συνταξιούχους, με ταυτόχρονη προστασία αυτών που λαμβάνουν χαμηλότερες συντάξεις, με τις καθαρές εξοικονομήσεις να ανέρχονται σε 1.900 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (1.500 εκ. ευρώ το 2010).
- Ακύρωση πιστώσεων του προϋπολογισμού για αποθεματικό απροβλέπτων, με στόχο την εξοικονόμηση 700 εκ. ευρώ.
- Μείωση των υψηλότερων συντάξεων, με στόχο την εξοικονόμηση 500 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (350 εκ. ευρώ το 2010).
- Κατάργηση των περισσότερων από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού για το επίδομα αλληλεγγύης (εκτός από ένα μέρος για την ανακούφιση της φτώχειας), με στόχο την εξοικονόμηση 400 εκ. ευρώ.
- Μείωση των δημοσίων επενδύσεων κατά 500 εκ. ευρώ σε σύγκριση με τον ισχύοντα σχεδιασμό.
- Το Κοινοβούλιο υιοθετεί, όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα σταθερότητας του Ιανουαρίου 2010, ένα νόμο που θα θεσπίζει μία προοδευτική φορολογική κλίμακα για όλες τις πηγές εισοδήματος και μια οριζόντια ενιαία αντιμετώπιση του εισοδήματος που προέρχεται από εργασία και περιουσιακά στοιχεία.
- Το Κοινοβούλιο υιοθετεί, όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα σταθερότητας του Ιανουαρίου 2010, ένα νόμο που θα καταργεί τις απαλλαγές και τις αυτόνομες φορολογικές διατάξεις στο φορολογικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένων των εισοδημάτων από τα ειδικά επιδόματα που καταβάλλονται στους δημοσίους υπαλλήλους. Ο νόμος ισχύει αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου 2010.

ii. Διαρθρωτικές Δημοσιονομικές Μεταρρυθμίσεις

Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει έως τα τέλη Ιουνίου του 2010, ένα νόμο που θα απαιτεί τη μηνιαία δημοσίευση από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) έγκαιρων, μηνιαίων στατιστικών στοιχείων (σε ταμειακή βάση) για τα έσοδα, τις δαπάνες και τη χρηματοδότηση του Κράτους, καθώς και για τις εκκρεμείς δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των ληξιπρόθεσμων οφειλών.

iii. Ρύθμιση και εποπτεία χρηματοπιστωτικού τομέα

Η Τράπεζα της Ελλάδος, εκ μέρους της Κυβέρνησης, θα συστήσει ένα ανεξάρτητο Χρηματοπιστωτικό Ταμείο Σταθερότητας, με ισχυρή δομή διακυβέρνησης, για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων θεμάτων φερεγγυότητας και για να διαφυλαχθεί η ευρωστία του χρηματοπιστωτικού τομέα και η ικανότητά του να στηρίζει την ελληνική οικονομία, παρέχοντας κεφαλαιακή υποστήριξη στις τράπεζες, αν χρειαστεί (Παράρτημα 2).

Έναρξη εφαρμογής εντατικοποιημένης εποπτείας των τραπεζών, μεταξύ άλλων με τη διάθεση περισσότερων ανθρώπινων πόρων, με σκοπό επίσης την ανάληψη της εποπτείας

του ασφαλιστικού κλάδου, συχνή υποβολή εκθέσεων βάσει αυστηρότερων προθεσμιών και τριμηνιαίων ελέγχων φερεγγυότητας σε ακραίες συνθήκες (stress tests).

Επανεξέταση του πτωχευτικού νόμου στον ιδιωτικό τομέα για να διασφαλιστεί η συμβατότητα με τις παρατηρήσεις της ΕΚΤ.

iv. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Οι αρχές θα προωθήσουν μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης:

Το Κοινοβούλιο θα εγκρίνει νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης σε τοπικό επίπεδο, κυρίως μέσω της συγχώνευσης δήμων, νομαρχιών και περιφερειών με στόχο τη μείωση των λειτουργικών δαπανών και των μισθών.

Το Κοινοβούλιο θα εγκρίνει νομοθεσία που απαιτεί δημοσίευση στο διαδίκτυο όλων των αποφάσεων που αφορούν αναλήψεις υποχρεώσεων για κονδύλια στον τομέα της γενικής κυβέρνησης.

Για την ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας:

Η Κυβέρνηση θα ξεκινήσει συζητήσεις με τους κοινωνικούς εταίρους, προκειμένου να αναθεωρήσει το πλαίσιο διαπραγματεύσεων των μισθών στον ιδιωτικό τομέα και των συμβάσεων.

Για την ενίσχυση του ανταγωνισμού στις ανοικτές αγορές:

Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει νόμο για την απλοποίηση της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων.

Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει την οριζόντια νομοθεσία για την Οδηγία για τις Υπηρεσίες.

Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει σχέδιο αναδιάρθρωσης για τον σιδηροδρομικό τομέα με χρονοδιάγραμμα μέτρων το οποίο:

- θα καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρησιακές δραστηριότητες θα γίνουν κερδοφόρες, συμπεριλαμβανομένων το κλείσιμο ζημιογόνων γραμμών·
- θα διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ που επιτρέπουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των φορέων παροχής σιδηροδρομικών υπηρεσιών·
- θα προβλέπει την αναδιάρθρωση της εταιρείας συμμετοχών, συμπεριλαμβανομένης της πώλησης γης και άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Για την αύξηση της απορρόφησης των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής:

Η Κυβέρνηση θα θέσει σε εφαρμογή μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του νόμου 3840/2010, για τη δημιουργία της «γρήγορης παραγωγής έργου», για να επιτευχθούν οι εξαμηνιαίοι στόχοι για την εκταμίευση των πληρωμών από την απορρόφηση των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής που προβλέπεται στον παρακάτω πίνακα. Η συμμόρφωση με τους στόχους θα πρέπει να μετράται με πιστοποιημένα στοιχεία. Η κυβέρνηση θα λάβει μέτρα για την επίτευξη ετήσιου στόχου υποβολής 10 μεγάλων έργων εφαρμογών στις υπηρεσίες της Επιτροπής.

Προγραμματική περίοδος 2007-2013	Αιτήσεις πληρωμών που θα υποβληθούν μεταξύ 2010 και 2013			
	2010	2011	2012	2013
(σε εκ. ευρώ)				
Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Ταμείο και Ταμείο Συνοχής	2330	2600	2850	3000
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	420	750	880	890
<i>Στόχος πρώτου εξαμήνου του έτους</i>		<i>1105</i>	<i>1231</i>	<i>1284</i>
<i>Στόχος δεύτερου εξαμήνου του έτους</i>		<i>2245</i>	<i>2499</i>	<i>2606</i>
<i>Συνολικός ετήσιος στόχος</i>	<i>2750</i>	<i>3350</i>	<i>3730</i>	<i>3890</i>

Η Κυβέρνηση θα συστήσει μια τεχνική ομάδα εργασίας σε άμεση επαφή με τις υπηρεσίες της Επιτροπής, για να εξασφαλιστεί η ταχεία εφαρμογή των α) μεγάλων έργων στους τομείς των μεταφορών, β) περιβαλλοντικών έργων, γ) εργαλείων χρηματοπιστωτικών τεχνικών και δ) μεταρρυθμίσεων της δημόσιας διοίκησης, αξιοποιώντας την αυξημένη τεχνική βοήθεια.

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τα μέτρα για να διασφαλίσει ότι οι πιστώσεις του προϋπολογισμού για την εθνική συγχρηματοδότηση των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής διοχετεύονται σε ειδικό κεντρικό λογαριασμό που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κανένα άλλο σκοπό και ο οποίος θα πρέπει να είναι διαθέσιμος για την παροχή συγχρηματοδότησης για όλους τους φορείς της γενικής κυβέρνησης.

2. Ενέργειες για το δεύτερο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του τρίτου τριμήνου 2010)

i. Δημοσιονομική Προσαρμογή

Αυστηρή εκτέλεση του προϋπολογισμού για το 2010 και των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής που εξαγγέλθηκαν μετέπειτα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που περιέχονται στο παρόν Μνημόνιο. Η πρόοδος θα αξιολογείται βάσει των (σωρευτικών) τριμηνιαίων ανώτατων ορίων ελλείμματος του ΜΟΧΠ (συμπεριλαμβανομένου του ΤΜΣ).

Η κυβέρνηση θα καταθέσει το προσχέδιο του προϋπολογισμού για το 2011 στη Βουλή. Ο προϋπολογισμός θα παρέχει πληροφορίες και αξιόπιστες προβλέψεις για ολόκληρη την γενική κυβέρνηση και θα στοχεύει στην περαιτέρω μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με το ΜΟΧΠ. Θα περιέχει αναλυτική παρουσίαση των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής ύψους 3,2% του ΑΕΠ (4,3% του ΑΕΠ, αν ληφθούν υπ' όψιν μεταφορές από μέτρα που εφαρμόστηκαν το 2010), και αναλυτικές πληροφορίες για την κατάσταση των δημόσιων επιχειρήσεων.

Ο προϋπολογισμός θα περιέχει τα ακόλουθα μέτρα (σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορούν να ληφθούν υπ' όψιν μέτρα που αποφέρουν ανάλογη εξοικονόμηση ύστερα από στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ):

- Εφαρμογή του κανόνα αντικατάστασης μόνο του 20% των συνταξιοδοτούμενων εργαζομένων στο δημόσιο τομέα (κυβέρνηση, δήμοι, δημόσιες επιχειρήσεις, τοπική αυτοδιοίκηση, κρατικές υπηρεσίες και άλλοι δημόσιοι οργανισμοί)
- Μείωση της ενδιάμεσης κατανάλωσης της γενικής κυβέρνησης κατά τουλάχιστον 300 εκατομμύρια ευρώ σε σχέση με το 2010, επιπλέον της προβλεπόμενης εξοικονόμησης στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης και της αναδιοργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης (βλέπε επόμενο μέτρο).
- Η κυβέρνηση ξεκινά την εφαρμογή της νομοθεσίας για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και την αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης με στόχο την μείωση του κόστους κατά τουλάχιστον 1.500 εκατομμύρια ευρώ από το 2011 ως το 2013, από τα οποία τουλάχιστον 500 εκατομμύρια ευρώ μέσα στο 2011.
- Μη χορήγηση της τιμαριθμικής προσαρμογής των συντάξεων, με στόχο την εξοικονόμηση 100 εκατομμυρίων ευρώ (σχετική προσαρμογή πιθανώς να απαιτηθεί σε περίπτωση αποπληθωρισμού) .
- Μείωση των επενδύσεων που χρηματοδοτούνται από εγχώριους πόρους κατά τουλάχιστον 1000 εκατομμύρια ευρώ δίνοντας προτεραιότητα στα επενδυτικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από κοινοτικά κονδύλια.
- Προσωρινές «εισφορές κρίσης» στις πολύ κερδοφόρες επιχειρήσεις, οι οποίες θα αποφέρουν επιπλέον έσοδα ύψους τουλάχιστον 600 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο για το 2011, 2012 και 2013.
- Κίνητρα για τη ρύθμιση των παραβιάσεων χρήσης γης, οι οποίες θα αποφέρουν επιπλέον έσοδα 1.500 εκατομμύρια ευρώ από το 2011 ως το 2013, από τα οποία τουλάχιστον 500 εκατομμύρια ευρώ μέσα στο 2011.
- Ενεργοποίηση των τεκμηρίων φορολόγησης των επαγγελματιών με απόδοση τουλάχιστον 400 εκατομμύρια ευρώ το 2011 και αυξανόμενες αποδόσεις το 2012 και 2013.
- Διεύρυνση της βάσης του ΦΠΑ μέσω της επιβολής του σε υπηρεσίες οι οποίες σήμερα εξαιρούνται, και μεταφορά σημαντικού ποσοστού (τουλάχιστον 30% της συνολικής αξίας) των αγαθών και υπηρεσιών, από τον χαμηλό στον υψηλό συντελεστή, με απόδοση 1.000 εκατομμυρίων ευρώ.
- Σταδιακή εισαγωγή «πράσινου φόρου» στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, με απόδοση 300 εκατομμυρίων ευρώ στο 2011.
- Συλλογή εσόδων από αδειοδότηση τυχερών παιγνίων: τουλάχιστον 500 εκατομμύρια ευρώ από πώληση αδειών και 200 εκατομμύρια ευρώ από δικαιώματα.
- Διεύρυνση της φορολογικής βάσης ακίνητης περιουσίας αναπροσαρμόζοντας τις αντικειμενικές αξίες των ακινήτων με στόχο την αποκόμιση τουλάχιστον 500 εκατομμύρια ευρώ επιπρόσθετα έσοδα.
- Αύξηση της φορολόγησης αμοιβών σε είδος, συμπεριλαμβανομένης της φορολόγησης αυτοκινήτων με χρονομίσθωση (τουλάχιστον 150 εκατομμύρια ευρώ).

- Συλλογής του ειδικού φόρου τέλους για ημιυπαίθριους χώρους (τουλάχιστον 800 εκατομμύρια το χρόνο).
- Αύξηση φόρου στα είδη πολυτελείας με απόδοση τουλάχιστον 100 εκατομμύρια ευρώ.
- Ο προϋπολογισμός θα ορίσει αναλυτικά ανώτατα όρια εξόδων για κάθε υπουργείο, για την τοπική αυτοδιοίκηση και τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης σύμφωνα με το στόχο για το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης. Αυτό αφορά επίσης και το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο για το 2012-2013.
- Ο προϋπολογισμός θα περιλαμβάνει ενδεικτική πληροφόρηση μηνιαίων εσόδων ανά κατηγορία και δαπάνη ανά υπουργείο. Επικαιροποιημένα στοιχεία θα γίνονται διαθέσιμα στο διαδίκτυο τακτικά.

Εάν χρειαστεί, το κοινοβούλιο θα εγκρίνει αλλαγές στον νόμο για την κατάρτιση του προϋπολογισμού ώστε να διασφαλιστεί ότι το σχέδιο του προϋπολογισμού από το 2011 και μετά θα περιέχει λεπτομερείς πληροφορίες για την εκτέλεση και τις προβλέψεις ολόκληρης της γενικής κυβέρνησης – συμπεριλαμβανομένων της τοπικής αυτοδιοίκησης, της κοινωνικής ασφάλισης, των νοσοκομείων και των άλλων νομικών προσώπων. Ένα παράρτημα στον προϋπολογισμό θα παρουσιάζει τα βασικά μεγέθη σχετικά με την χρηματοοικονομική επίδοση των μεγαλύτερων δημόσιων επιχειρήσεων, τα συνακόλουθα δημοσιονομικά και φορολογικά έξοδα και τον σχετικό δημοσιονομικό κίνδυνο.

ii. Διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις

Το Κοινοβούλιο θα υιοθετήσει νομοθεσία για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της φορολογικής διαχείρισης και των ελέγχων εφαρμόζοντας τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Δ.Ν.Τ. Ειδικότερα, θα δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό σχήμα διαχείρισης έργου (που θα περιλαμβάνει την αυστηρή επίβλεψη του ΥΠΟΙΚ και ειδικές ομάδες) ώστε να εφαρμοστούν μέτρα ενάντια στη φοροδιαφυγή και να αποκατασταθεί η φορολογική συμμόρφωση μέσα από: την ενίσχυση του εισπρακτικού μηχανισμού και την είσπραξη ανείσπρακτων οφειλών από τους μεγαλύτερους οφειλέτες (σε συντονισμό με τα ασφαλιστικά ταμεία), την αναδιοργάνωση μιας μονάδας για τους φορολογούμενους με μεγάλα εισοδήματα που να εστιάζει σε αυτούς που συνεισφέρουν τα μεγαλύτερα ποσά στα έσοδα, ένα ισχυρό πρόγραμμα ελέγχων για την καταπολέμηση της συστηματικής φοροδιαφυγής από άτομα με μεγάλο πλούτο και ελεύθερους επαγγελματίες με υψηλά εισοδήματα, συμπεριλαμβανομένης της ποινικής δίωξης των μεγαλύτερων παραβατών, την ενίσχυση του προγράμματος ελέγχων των δηλώσεων και των πληρωμών.

Το Κοινοβούλιο θα υιοθετήσει τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος προκειμένου να εξασφαλιστεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα η βιωσιμότητά του. Θα πρέπει να περιοριστεί η αύξηση της δημόσιας δαπάνης για συντάξεις, σε επίπεδα χαμηλότερα του 2.5% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2010 - 2060. Η μεταρρύθμιση θα σχεδιαστεί σε στενή διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ, και η εκτιμώμενη επίπτωσή της στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα θα επικυρωθεί από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της ΕΕ. Οι παράμετροι του συστήματος θα εξασφαλίσουν την μακροπρόθεσμη αναλογιστική ισορροπία, όπως καθορίζεται από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή. Η μεταρρύθμιση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Απλούστευση του κατακερματισμένου συστήματος συντάξεων με τη συγχώνευση των υφιστάμενων συνταξιοδοτικών ταμείων σε τρία ταμεία και θέσπιση ενός ενιαίου νέου συστήματος για όλους τους τωρινούς και μελλοντικούς εργαζόμενους. Οι νέοι καθολικώς δεσμευτικοί κανόνες για τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, τις εισφορές, τους κανόνες συσσώρευσης και την τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων πρέπει να εφαρμόζονται κατ' αναλογία προς όλους από την 1 Ιανουαρίου 2013.
- Εισαγωγή ενός ενιαίου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης στα 65 έτη, ακόμη και για τις γυναίκες στο δημόσιο τομέα (σταδιακή εφαρμογή, κατόπιν της υιοθέτησης), που θα ολοκληρωθεί ως τον Δεκέμβριο του 2013.
- Σταδιακή αύξηση της ελάχιστης ανταποδοτικής περιόδου για συνταξιοδότηση με πλήρη σύνταξη από 37 σε 40 έτη ως το 2015.
- Τροποποίηση του τύπου απονομής σύνταξης στο ανταποδοτικό σχήμα για την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των εισφορών που καταβάλλονται και των παροχών που λαμβάνονται, με το ποσοστό συσσώρευσης να περιορίζεται σε ένα μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 1,2%, και οι συντάξεις να τιμαριθμοποιούνται.
- Εισαγωγή ενός αυτόματου μηχανισμού προσαρμογής όπου, κάθε τρία χρόνια αρχίζοντας το 2020, θα αυξάνει τις (ελάχιστες και νομοθετημένες) ηλικίες συνταξιοδότησης ανάλογα με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής κατά τη συνταξιοδότηση.
- Επέκταση για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών από τα τελευταία πέντε έτη στο σύνολο του εργασιακού βίου (διατηρώντας τα κεκτημένα δικαιώματα).
- Μείωση του ανώτατου ορίου στις συντάξεις.
- Εισαγωγή ενός εγγυημένου εισοδήματος βασισμένου σε εισοδηματικά κριτήρια για τους ηλικιωμένους (πάνω από το νομοθετημένο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης), για την προστασία των πιο ευάλωτων ομάδων, συμβατό με τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.
- Μέτρα για τον περιορισμό της πρόσβασης στην πρόωρη συνταξιοδότηση. Ειδικότερα, η αύξηση της ελάχιστης ηλικίας πρόωρης συνταξιοδότησης στα 60 έτη από την 1η Ιανουαρίου 2011, συμπεριλαμβανομένων και των εργαζομένων στα βαρέα και ανθυγιεινά επάγγελμα και εκείνων με 40 χρόνια εισφορών. Κατάργηση των ειδικών κανόνων για τους ασφαλισμένους πριν από το 1993 (με παράλληλη διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων). Ουσιαστική αναθεώρηση του καταλόγου των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων.
- Μείωση των συνταξιοδοτικών παροχών (κατά 6% ετησίως) για τα άτομα που συνταξιοδοτούνται μεταξύ των ηλικιών 60 και 65, με περίοδο συνεισφορών μικρότερη των 40 ετών.
- Εισαγωγή αυστηρότερων όρων και τακτική επανεξέταση της πλήρωσης των προϋποθέσεων για τις συντάξεις αναπηρίας.

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει μεταρρύθμιση του Γ.Λ.Κ., που θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Ενδυνάμωση του ρόλου του Γ.Λ.Κ. στο σχεδιασμό και τον έλεγχο του προϋπολογισμού
- Παροχή απαραίτητων πόρων σε όρους προσωπικού υψηλού επιπέδου, υποδομής και εξοπλιστικής υποστήριξης, διαχειριστικής οργάνωσης και πληροφοριακών συστημάτων
- Παροχή διασφαλίσεων για τους υπαλλήλους του Γ.Λ.Κ. απέναντι σε πολιτικές παρεμβάσεις και πρόβλεψη για προσωπική ευθύνη για την παροχή αξιόπιστων δεδομένων
- Ενδυνάμωση των θεσμικών μηχανισμών για παροχή αξιόπιστων και εύλογων επίσημων δημοσιονομικών προβλέψεων οι οποίες θα λαμβάνουν υπ' όψιν τις διαθέσιμες πρόσφατες εξελίξεις και τάσεις στην πορεία εκτέλεσης. Για το σκοπό αυτό οι επίσημες μακροοικονομικές προβλέψεις θα πρέπει να αξιολογούνται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες

Η Κυβέρνηση θα λάβει τα ακόλουθα μέτρα για να εξασφαλίσει την έγκαιρη παροχή αξιόπιστων δημοσιονομικών λογαριασμών και στατιστικών στοιχείων:

- Το ΓΛΚ ξεκινά, τον Ιούνιο του 2010, τη δημοσίευση έγκαιρων, μηνιαίων στατιστικών στοιχείων (σε ταμειακή βάση) για τα έσοδα, τις δαπάνες και τη χρηματοδότηση και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές (χρέη) για τη «διαθέσιμη γενική κυβέρνηση» και των επιμέρους φορέων της (κράτος, κοινωνική ασφάλιση, νοσοκομεία, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικά πρόσωπα).
- Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει ένα λεπτομερές, δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα σχεδίου δράσης, που θα συμφωνηθεί με την Eurostat, για τη βελτίωση της συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων της γενικής κυβέρνησης που απαιτούνται βάσει του υφιστάμενου νομικού πλαισίου της ΕΕ, ειδικότερα με την ενίσχυση των μηχανισμών που διασφαλίζουν την ταχεία και ορθή παροχή των δεδομένων αυτών, τη διασφάλιση της προσωπικής ευθύνης σε περίπτωση εσφαλμένων αναφορών και την αναζήτηση της κατάλληλης επιτόπιας τεχνικής βοήθειας με στόχο ταχεία πρόοδο.
- Η Κυβέρνηση θα αρχίσει να δημοσιεύει έγκαιρες πληροφορίες σχετικά με την χρηματοοικονομική κατάσταση στις δημόσιες επιχειρήσεις (τουλάχιστον στις 10 πιο ζημιωγόνες εξ αυτών) και σε άλλους δημόσιους φορείς που δεν υπάγονται στη γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένων λεπτομερών καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεων, ισολογισμών και στοιχεία για την απασχόληση και τις μισθολογικές δαπάνες). Για το σκοπό αυτό, θα δημιουργηθεί ένας τακτικός και έγκαιρος μηχανισμός αναφοράς.

iii. Εποπτεία και ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα

Η Τράπεζα της Ελλάδας και η κυβέρνηση θα διασφαλίσουν ότι το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι πλήρως λειτουργικό.

Θα αναθεωρηθεί η επάρκεια το πτωχευτικό πλαίσιο, για τις τράπεζες και τους μη χρηματοπιστωτικούς φορείς.

iv. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Πρόσδος των μεταρρυθμίσεων για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης:

Η κυβέρνηση θα ξεκινήσει τη διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των αρχών και του χρονοδιαγράμματος, για τη δημιουργία ενός απλοποιημένου συστήματος αμοιβών που θα καλύπτει τους βασικούς μισθούς και τα επιδόματα. Θα αφορά όλους τους δημόσιους υπαλλήλους και θα αποτελεί μέρος της ευρύτερης μεταρρύθμισης του συστήματος διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων. Αυτό θα πρέπει να οδηγήσει σε ένα σύστημα που η αμοιβή θα αντανακλά την παραγωγικότητα και τα καθήκοντα.

Η κυβέρνηση θα εγκαινιάσει τη χρήση λειτουργικών ελέγχων της δημόσιας διοίκησης σε κεντρικό επίπεδο και των υφιστάμενων κοινωνικών προγραμμάτων. Οι έλεγχοι θα πραγματοποιούνται από διεθνώς αναγνωρισμένους εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Οι Γενικοί Όροι που θα διέπουν τους ελέγχους θα συμφωνηθούν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ. Οι στόχοι των ελέγχων είναι:

- Να γίνει απολογισμός σχετικά με τη χρήση πόρων, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων πόρων, να αρχίσουν να εκτελούνται κυβερνητικές λειτουργίες (π.χ., απασχόληση, αγαθά και υπηρεσίες) σε κεντρικό επίπεδο και σε εποπτευόμενους δημόσιους οργανισμούς
- Να καθοριστούν δράσεις εξορθολογισμού της οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης και να υπάρξουν οφέλη σε όρους παραγωγικότητας, να ποσοτικοποιηθεί πιθανή εξοικονόμηση δημοσίων δαπανών από την εφαρμογή αυτών των δράσεων
- Να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και καταλληλότητα των υπάρχουσών κοινωνικών προγραμμάτων και να γίνουν προτάσεις για την μεταρρύθμιση ή την κατάργηση των λιγότερο αποτελεσματικών, καθώς και να ποσοτικοποιηθεί πιθανή εξοικονόμηση δημοσίων δαπανών από την εφαρμογή αυτών των δράσεων.

Ενίσχυση του ανταγωνισμού στις ανοιχτές αγορές:

Οι αρχές θα πρέπει να θέσουν σε πλήρη λειτουργία το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ).

Στο πλαίσιο της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες, η κυβέρνηση θα ολοκληρώσει την καταγραφή των υφιστάμενων κλαδικών νομοθεσιών (screening) και θα διασφαλίσει τη λειτουργία των σημείων μοναδικής επαφής (single points of contact).

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία για τις οδικές μεταφορές φορτίων που θα άρει τους περιορισμούς που δεν προβλέπονται στην Οδηγία 96/26/ΕΕ της 29^{ης} Απριλίου 1996 σχετικά με την είσοδο στο επάγγελμα των οδικών μεταφορών εμπορευμάτων και τις ελάχιστες σταθερές τιμές.

Επίσης θα εκδώσει Προεδρικό Διάταγμα για την απελευθέρωση της χονδρικής αγοράς ενέργειας και Υπουργική Απόφαση για τον εξορθολογισμό των τιμών κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Προώθηση επενδύσεων και εξαγωγών:

Η κυβέρνηση θα πάρει μέτρα, σε συμφωνία με τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ, για να διευκολύνει τις ΑΞΕ και τις επενδύσεις σε καινοτόμους και στρατηγικούς τομείς (πράσινες βιομηχανίες, τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών κλπ), μέσω της αναθεώρησης του Επενδυτικού Νόμου, της υιοθέτησης μέτρων που θα διευκολύνουν ΣΔΙΤ, δράσεις που θα προωθούν προγράμματα μεγάλων ΑΞΕ και μέτρα ενδυνάμωσης των πολιτικών προώθησης των εξαγωγών.

3. Ενέργειες για τον τρίτο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί έως το τέλος του τέταρτου τριμήνου 2010)

i. Δημοσιονομική Προσαρμογή

Η κυβέρνηση θα επιτύχει τον στόχο του προγράμματος του 2010 για το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης.

Το κοινοβούλιο θα υιοθετήσει το προσχέδιο του προϋπολογισμού για το 2011 στοχεύοντας στην περαιτέρω μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβάνοντας τα μέτρα προσαρμογής που προσδιορίζει το παρόν Μνημόνιο.

Η κυβέρνηση θα προετοιμάσει ένα σχέδιο αποκρατικοποιήσεων για την πώληση περιουσιακών στοιχείων και δημόσιων επιχειρήσεων με σκοπό την είσπραξη τουλάχιστον 1 δις Ευρώ ανά έτος την περίοδο 2011-2013.

ii. Διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει το νομοσχέδιο για την ενδυνάμωση του δημοσιονομικού πλαισίου σε συνέχεια των συζητήσεων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ. Τα ακόλουθα πρέπει να είναι μέρος της μεταρρύθμισης:

- Η εισαγωγή ενός μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου για τη γενική κυβέρνηση βάσει ενός τριετούς κυλιόμενου ανώτατου ορίου δαπανών για το κράτος, τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και την τοπική αυτοδιοίκηση
- Η ενδυνάμωση της θέσης του Υπουργείου Οικονομικών σε σχέση με τα υπόλοιπα υπουργεία τόσο κατά την φάση προετοιμασίας όσο και εκτέλεσης του προϋπολογισμού (δίνοντας στον Υπουργό δικαίωμα αρνησικυρίας στις αποφάσεις για δαπάνες και στην εκτέλεσή τους)
- Η εισαγωγή υποχρεωτικού αποθεματικού έκτακτων αναγκών στον προϋπολογισμό, της τάξεως του 10% της συνολικής πίστωσης για κρατικές δαπάνες, εκτός από μισθούς, συντάξεις και τόκους. Η χρήση του αποθεματικού έκτακτης ανάγκης θα αποφασίζεται από τον Υπουργό Οικονομικών

- Η διασφάλιση ότι το κοινοβούλιο δεν αλλάζει το συνολικό μέγεθος του προϋπολογισμού κατά το στάδιο έγκρισης, αλλά επικεντρώνεται στη σύνθεση των δημόσιων δαπανών και εσόδων και στην αξιοπιστία των προβλέψεων για τα έξοδα και τα έσοδα.
- Η εισαγωγή ισχυρότερων μηχανισμών ελέγχου των δαπανών, ειδικότερα μέσω της εφαρμογής κατάλληλων ελέγχων για την παρακολούθηση της ανάληψης υποχρεώσεων, μέσω των οποίων οι φορείς δαπανών (υπουργεία, τοπική αυτοδιοίκηση, οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης, νοσοκομεία και νομικά πρόσωπα) θα αναφέρονται τακτικά στο Υπουργείο Οικονομικών σχετικά με τις εκκρεμείς αναλήψεις υποχρεώσεων σε σύγκριση με τις πιστώσεις του προϋπολογισμού.
- Η εισαγωγή ενός κανόνα εσόδων για την γενική κυβέρνηση, σύμφωνα με τον οποίο η διάθεση των εσόδων εφόσον αυτά ξεπερνούν τις προβλέψεις θα καθορίζεται εκ των προτέρων στον προϋπολογισμό.
- Η δημιουργία μιας ειδικής υπηρεσίας προϋπολογισμού στο Κοινοβούλιο που θα παρέχει ανεξάρτητες συμβουλές και ειδικό λεπτομερή έλεγχο σε δημοσιονομικά ζητήματα, θα αναφέρεται δημοσίως για τα δημοσιονομικά σχέδια και την εκτέλεσή τους, καθώς και για τις μακροοικονομικές υποθέσεις που χρησιμοποιούνται στον προϋπολογισμό.

Το κοινοβούλιο θα υιοθετήσει μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου που διέπει τους μισθούς του δημόσιου σε συμφωνία με τον παρόν Μνημόνιο.

iii. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης:

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει όλα τα απαραίτητα νομοσχέδια και διατάγματα που απαιτούνται για την πλήρη εφαρμογή της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η κυβέρνηση θα ολοκληρώσει τη δημιουργία της Ενιαίας Αρχής Πληρωμών για τους μισθούς στο δημόσιο τομέα. Το Υπουργείο Οικονομικών θα δημοσιεύσει μια αναλυτική έκθεση, βασισμένη σε πληροφορίες και με τη συνεργασία της Αρχής Ενιαίων Πληρωμών, για τη δομή και το ύψος των αποζημιώσεων, το μέγεθος και τη δυναμική της απασχόλησης στη γενική κυβέρνηση.

Οι αρχές θα ολοκληρώσουν τη πρώτη φάση της μεταρρύθμισης για το ενιαίο σύστημα κρατικών συμβάσεων, με τη δημιουργία μιας κεντρικής αρχής προμηθειών και με την άμεση εφαρμογή της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τις κρατικές συμβάσεις και θα εισάγουν τη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων δημοπρασίας. Θα πρέπει να διασφαλιστεί μία κοινή προσέγγιση και κοινές διαδικασίες για τη διενέργεια πλειοδοτικών διαγωνισμών, καθώς και για ελέγχους εκ των προτέρων (ex ante) και εκ των υστέρων (ex post).

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοσχέδια και μέτρα απαραίτητα για την εφαρμογή της ατζέντας για Καλύτερη Ρύθμιση.

Για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος υγείας:

Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία για το θεσμικό πλαίσιο προμηθειών υγείας (Νόμος 3580/2007), θα δημιουργήσει σύστημα για τη διαχείριση των φαρμάκων, το οποίο θα ευνοεί την χρήση γενόσιμων φαρμάκων – αντίγραφα (, συμπεριλαμβανομένου και ενός συστήματος ηλεκτρονικής παρακολούθησης των συνταγών των γιατρών.

Η Κυβέρνηση θα ολοκληρώσει το πρόγραμμα μηχανοργάνωσης των νοσοκομείων, αναβαθμίζοντας τα συστήματα κατάρτισης των προϋπολογισμών τους και τη μεταρρύθμιση των συστημάτων διοίκησης, λογιστικής διαχείρισης (συμπεριλαμβανομένου και διπλογραφικού λογιστικού συστήματος) και χρηματοοικονομικής διαχείρισης.

Η Κυβέρνηση θα διασφαλίσει περισσότερη δημοσιονομική και λειτουργική επίβλεψη των δαπανών υγείας από τον Υπουργό Οικονομικών, τη δημοσίευση ελεγμένων λογαριασμών και τη βελτίωση των μηχανισμών τιμολόγησης και κοστολόγησης.

Ενδυνάμωση των θεσμών της αγοράς εργασίας:

Σε συνέχεια διαλόγου με κοινωνικούς εταίρους, η Κυβέρνηση θα προτείνει και το Κοινοβούλιο θα υιοθετήσει νομοθεσία για την μεταρρύθμιση του πλαισίου μισθολογικών διαπραγματεύσεων στον ιδιωτικό τομέα, που θα προβλέπουν τη μείωση της αμοιβής της υπερωριακής εργασίας και τη μεγαλύτερη ευελιξία στη διαχείριση του χρόνου εργασίας. Θα επιτρέψει σε τοπικά σύμφωνα να θέτουν τις μισθολογικές αυξήσεις χαμηλότερα από τις κλαδικές συμφωνίες και να εισάγουν μεταβαλλόμενες αμοιβές, συνδεδεμένες με την παραγωγικότητα σε επίπεδο επιχείρησης.

Η Κυβέρνηση θα αλλάξει τον κανονισμό σχετικά με το σύστημα διαιτησίας, (Νόμος 1876/1990) έτσι ώστε και τα δύο μέλη να μπορούν να καταφύγουν στη διαιτησία αν διαφωνούν με τη πρόταση του μεσολαβητή.

Σε συνέχεια διαλόγου με κοινωνικούς εταίρους, η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία για τους κατώτατους μισθούς με εισαγωγή μισθών κάτω από τον κατώτατο μισθό (sub-minima) για ευάλωτες ομάδες, όπως οι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι και θα εφαρμόσει μέτρα που θα εγγυώνται ότι οι τρέχοντες κατώτατοι μισθοί θα παραμείνουν σταθεροί σε ονομαστικούς όρους για τρία χρόνια.

Η κυβέρνηση θα αλλάξει την νομοθεσία για την προστασία της εργασίας παρατείνοντας την περίοδο μαθητείας για νέες θέσεις εργασίας στο ένα έτος, μειώνοντας το συνολικό επίπεδο αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης και διασφαλίζοντας ότι το καθεστώς αποζημίωσης θα είναι το ίδιο για ειδικευμένους και ανειδίκευτους εργάτες, αυξάνοντας το ελάχιστο όριο ενεργοποίησης των κανόνων μαζικών απολύσεων ειδικά για μεγάλες επιχειρήσεις και διευκολύνοντας τη χρήση συμβάσεων προσωρινής εργασίας και ημιαπασχόλησης.

Για την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις ανοιχτές αγορές:

Η κυβέρνηση θα αλλάξει την υπάρχουσα (κλαδική) νομοθεσία σε σημαντικούς τομείς υπηρεσιών όπως ο τουρισμός, το λιανικό εμπόριο και η εκπαίδευση. Η νέα νομοθεσία θα πρέπει να διευκολύνει την ίδρυση υπηρεσιών, μειώνοντας σημαντικά τις απαιτήσεις που αναφέρονται στα Άρθρα 15 και 25 της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες και ειδικά απαιτήσεις σχετιζόμενες με ποσοτικούς και γεωγραφικούς περιορισμούς, νομικές απαιτήσεις, μετοχικές απαιτήσεις, κατώτερες ή ανώτερες αμοιβές και περιορισμούς σε πολυτομεακές δραστηριότητες. Θα πρέπει επίσης να διευκολύνει την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών, εφαρμόζοντας την παράγραφο σχετικά με την ελευθερία παροχής υπηρεσιών του Άρθρου 16 της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες μέσω μιας προσέγγισης, η οποία θα διασφαλίζει νομική βεβαιότητα για τους παρόχους υπηρεσιών, δηλαδή καθορίζοντας στην αντίστοιχη (κλαδική) νομοθεσία ξεκάθαρα ποιες προϋποθέσεις αφορούν ή όχι διασυνοριακές υπηρεσίες.

Η κυβέρνηση θα προτείνει νομοθεσία για την άρση των περιορισμών σε κλειστά επαγγέλματα συμπεριλαμβανομένων:

- του νομικού επαγγέλματος, να άρει περιττούς περιορισμούς για ελάχιστη αμοιβή, την ουσιαστική απαγόρευση διαφήμισης, γεωγραφικούς περιορισμούς σχετικά με το που μπορούν οι δικηγόροι να δρουν στην Ελλάδα
- του φαρμακευτικού επαγγέλματος, σχετικά με τον περιορισμό του αριθμού των φαρμακείων και το ελάχιστο περιθώριο κέρδους
- του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος, σχετικά με την ελάχιστη αμοιβή, περιορισμό στον αριθμό των συμβολαιογράφων, γεωγραφικούς περιορισμούς σχετικά με το που μπορούν οι συμβολαιογράφοι να δρουν και την ουσιαστική απαγόρευση διαφήμισης
- αρχιτέκτονες, σχετικά με την ελάχιστη αμοιβή
- μηχανικοί, σχετικά με την ελάχιστη αμοιβή
- ορκωτοί λογιστές, σχετικά με την ελάχιστη αμοιβή

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία και θα πάρει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να ολοκληρώσει την πλήρη και ουσιαστική μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των κανόνων της ΕΕ σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, συμπεριλαμβανομένης της Οδηγίας για τα Επαγγελματικά Προσόντα (Οδηγία 2005/36/ΕΕ) και τη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία για την απλοποίηση και την επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης επιχειρήσεων, βιομηχανικών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων, η οποία μεταξύ άλλων θα αναθεωρήσει το Νόμο 3325/05, θα εφαρμόσει το Νόμο 3335/05 για βιομηχανικές ζώνες, και θα εφαρμόσει το χωροταξικό σχέδιο.

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία που θα τροποποιεί το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο της Ελληνικής Αρχής Ανταγωνισμού (ΕΑΑ), η οποία θα καταργεί το σύστημα κοινοποίησης για όλες τις συμφωνίες που υπάγονται στο πεδίο δράσης του Άρθρου 1 του Νόμου 703/1977, θα δίνει στην ΕΑΑ τη δύναμη να απορρίπτει καταγγελίες, θα αυξήσει την ανεξαρτησία των μελών της ΕΑΑ και θα ορίσει εύλογο χρονικό περιθώριο για την διερεύνηση και έκδοση αποφάσεων.

Πρόωθηση επενδύσεων και εξαγωγών:

Η κυβέρνηση θα διενεργήσει μια σε βάθος εκτίμηση όλων των δράσεων Έρευνας & Ανάπτυξης και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, με σκοπό να προσαρμόσει την εθνική στρατηγική.

Η κυβέρνηση θα δημιουργήσει ένα εξωτερικό συμβουλευτικό σώμα χρηματοδοτούμενο από το 7^ο Πρόγραμμα Έρευνας και Ανάπτυξης, για να εξετάσει τον τρόπο ενίσχυσης της καινοτομίας, την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ δημόσιας έρευνας και ελληνικών βιομηχανιών και την ανάπτυξη περιφερειακών βιομηχανικών κλάστερς.

Αύξηση της απορρόφησης των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής:

Η κυβέρνηση πρέπει να επιτύχει τους στόχους για τις απαιτήσεις πληρωμών (οι οποίες θα μετρηθούν βάσει πιστοποιημένων στοιχείων) και για την υποβολή μεγάλων σχεδίων.

4. Ενέργειες για τον τέταρτο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του πρώτου τριμήνου του 2011)

i. Δημοσιονομική προσαρμογή

Αυστηρή εκτέλεση του προϋπολογισμού για το 2011 σύμφωνα με το παρόν Μνημόνιο και τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής του προϋπολογισμού. Η πρόοδος θα εξετάζεται βάσει των τριμηνιαίων (σωρευτικών) ανώτατων ορίων ελλείμματος που περιλαμβάνονται στο ΜΟΧΠ (συμπεριλαμβανομένου και του ΤΜΣ)

ii. Διαρθρωτικές δημοσιονομικές ρυθμίσεις

Το κοινοβούλιο να υιοθετήσει νομοθεσία για την ενδυνάμωση του δημοσιονομικού πλαισίου, σύμφωνα με το υπόμνημα αυτό.

iii. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης:

Η Κυβέρνηση θα ολοκληρώσει την αποτελεσματική ενσωμάτωση της Οδηγίας 2007/66/ΕΚ για τις διαδικασίες προσφυγής στον τομέα της σύναψης δημόσιων συμβάσεων και ταυτόχρονα θα διασφαλίσει ότι η ευθύνη για την εξέταση των διαδικασιών ανάθεσης θα δίνεται στα διοικητικά δικαστήρια. Η Κυβέρνηση θα ολοκληρώσει την υιοθέτηση της Οδηγίας 2009/81 για τις δαπάνες ασφάλειας και άμυνας.

Μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος:

Η Κυβέρνηση θα υλοποιήσει πλήρως το σχέδιο ανάκαμψης του τομέα των σιδηροδρόμων ώστε να καταστούν οι δραστηριότητές του κερδοφόρες, υλοποιώντας την οδηγία της ΕΕ και αναδιαρθρώνοντας την εταιρία συμμετοχών.

Το κοινοβούλιο θα υιοθετήσει νομοθεσία που θα απελευθερώνει τις δραστηριότητες των τομέων της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου.

Η κυβέρνηση θα λάβει μέτρα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ, ώστε να ενισχυθεί η ανεξαρτησία και οι δυνατότητες της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ) και να απελευθερωθεί ο τομέας του χειρισμού των συστημάτων μεταβίβασης της ΔΕΣΜΗΕ (ηλεκτρισμός) και της ΔΕΣΦΑ (φυσικό αέριο), συμπεριλαμβανομένης και της προώθησης διαφανών κριτηρίων και διαδικασιών επιλογής του προέδρου και των μελών της ΡΑΕ.

5. Ενέργειες για τον πέμπτο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2011)

i. Δημοσιονομική προσαρμογή

Αυστηρή εκτέλεση του προϋπολογισμού για το 2011 σύμφωνα με το παρόν Μνημόνιο και τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής του προϋπολογισμού. Η πρόοδος θα εξετάζεται

βάσει των τριμηνιαίων ανώτατων ορίων ελλείμματος του ΜΟΧΠ (συμπεριλαμβανομένου και του ΤΜΣ).

ii. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Μεταρρύθμιση για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης:

Η Κυβέρνηση θα θεσπίσει νομοθεσία/διάταγμα, με το οποίο θα καθιερώνεται ένα απλοποιημένο σύστημα αμοιβών (που να περιλαμβάνει το βασικό μισθό και τα επιδόματα) και να ισχύει για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους, εξασφαλίζοντας ότι η αμοιβή αντανακλά την παραγωγικότητα και τα καθήκοντα: αυτή η μεταρρύθμιση θα πρέπει να είναι μέρος μίας συνολικής αναμόρφωσης της διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων του δημοσίου τομέα.

Με βάση τα ευρήματα από την εξωτερική και ανεξάρτητη αξιολόγηση της δημόσιας διοίκησης σε κεντρικό επίπεδο, η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία και μέτρα για τον εξορθολογισμό της χρήσης των πόρων, την οργάνωση της δημόσιας διοίκησης και των κοινωνικών προγραμμάτων.

Οι αρχές θα λάβουν τα ακόλουθα μέτρα για την ενδυνάμωση των θεσμών στην αγορά εργασίας:

Η Κυβέρνηση θα ολοκληρώσει τη μεταρρύθμιση για την ενδυνάμωση της Επιθεώρησης Εργασίας, η οποία πρέπει να στελεχωθεί πλήρως με εξειδικευμένο προσωπικό και να έχει ποσοτικούς στόχους σε σχέση με τον αριθμό των ελέγχων που θα πραγματοποιεί.

Η κυβέρνηση θα υιοθετήσει νομοθεσία για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας και θα απαιτεί την εγγραφή/καταχώρηση νέων εργαζομένων πριν αυτοί αναλάβουν υπηρεσία.

Αναθεώρηση των περιθωρίων βελτίωσης της στόχευσης των κοινωνικών δαπανών έτσι ώστε να ενδυναμωθεί το κοινωνικό δίκτυ προστασίας για τις πιο ευάλωτες ομάδες.

Ενίσχυση του ανταγωνισμού στις ανοιχτές αγορές:

Η Κυβέρνηση θα θεσπίσει συγκεκριμένη νομοθεσία για την κατάργηση των κλειστών επαγγελμάτων, συμπεριλαμβανομένων των νομικών επαγγελμάτων, φαρμακείων, συμβολαιογράφων, αρχιτεκτόνων, μηχανικών και ορκωτών λογιστών.

Αύξηση της απορρόφησης των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής:

Η κυβέρνηση θα εκπληρώσει τους στόχους για τις απαιτήσεις πληρωμών (οι οποίες θα μετρηθούν βάσει πιστοποιημένων στοιχείων).

6. Ενέργειες για τον έκτο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011)

i. Δημοσιονομική προσαρμογή

Αυστηρή εκτέλεση του προϋπολογισμού για το 2011 σύμφωνα με το παρόν Μνημόνιο και τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής του προϋπολογισμού. Η πρόοδος θα εξετάζεται

βάσει των τριμηνιαίων ανώτατων ορίων ελλείμματος του ΜΟΧΠ (συμπεριλαμβανομένου και του ΤΜΣ).

Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει έναν προκαταρκτικό προϋπολογισμό για το 2012 στοχεύοντας στην περαιτέρω μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης, σύμφωνα με το πρόγραμμα, και περιλαμβάνοντας την αναλυτική παρουσίαση των μέτρων προσαρμογής που ανέρχονται σε τουλάχιστον 2,2% του ΑΕΠ. Τα μέτρα αυτά είναι: (σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορούν να ληφθούν υπ' όψιν μέτρα που αποφέρουν ανάλογη εξοικονόμηση, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ)

- Μείωση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα επιπροσθέτως του κανόνα της μίας πρόσληψης ανά πέντε συνταξιοδοτήσεις. Αυτό θα επιτρέψει εξοικονόμηση τουλάχιστον 600 εκ. ευρώ.
- Ειδικός φόρος κατανάλωσης για τα μη αλκοολούχα ποτά, συνολικής απόδοσης τουλάχιστον 300 εκ. ευρώ.
- Συνέχιση της επέκτασης της βάσης για τον φόρο ακίνητης περιουσίας με την αναθεώρηση των αντικειμενικών αξιών απόδοσης τουλάχιστον 200 εκ. ευρώ πρόσθετων εσόδων.
- Συνέχιση της αναδιοργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης για την εξοικονόμηση τουλάχιστον 500 εκ. ευρώ.
- Αναστολή στις ονομαστικές αυξήσεις συντάξεων.
- Συνέχιση της αύξησης της αποτελεσματικότητας των τεκμηρίων φορολόγησης των επαγγελματιών με στόχο τη συλλογή τουλάχιστον 100 εκ. ευρώ επιπλέον.
- Μείωση των επιδοτήσεων σε δημόσιες επιχειρήσεις κατά τουλάχιστον 800 εκ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της αναδιάρθρωσής τους.
- Επιδόματα ανεργίας με κριτήρια τα ελάχιστα απαιτούμενα μέσα διαβίωσης. Στόχος είναι η εξοικονόμηση 500 εκ. ευρώ.
- Η εξασφάλιση επιπρόσθετων εσόδων από την αδειοδότηση τυχερών παιχνίδια: τουλάχιστον 225 εκ. ευρώ από την πώληση αδειών και 400 εκ. ευρώ από δικαιώματα.
- Περαιτέρω διεύρυνση της βάσης του ΦΠΑ με την εφαρμογή του κανονικού συντελεστή για αγαθά και υπηρεσίες που τώρα υπάγονται στον μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ, στοχεύοντας την συλλογή τουλάχιστον επιπλέον 300 εκ. ευρώ.

ii. Διαρθρωτικές αλλαγές

Μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης:

Η Κυβέρνηση θα διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή της Ατζέντας για την Καλύτερη Νομοθέτηση σχετικά με τη μείωση του διοικητικού βάρους κατά 20% σε σύγκριση με το 2008 και θα κατεθέσει έκθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος:

Η κυβέρνηση θα τροποποιήσει τη νομοθεσία ώστε να περιορίσει τα φορολογικά εμπόδια σε συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων, όπως η μη μεταφορά συσσωρευμένων ζημιών

μαζί με την επιχείρηση και ο πολύπλοκος υπολογισμός των υπερβολικών κερδών (νόμος 3522/2006 άρθρο 11) κατά τη μεταβίβαση εταιρειών.

Η Κυβέρνηση θα λάβει αποφάσεις για την απλοποίηση της διαδικασίας τελωνειακής εκκαθάρισης των εξαγωγών και εισαγωγών και θα δώσει τη σχετική δυνατότητα εκκαθάρισης φορτίων σε μεγάλες επιχειρήσεις ή βιομηχανικές περιοχές αντί των τελωνείων. Η Κυβέρνηση θα καταργήσει την απαίτηση για εγγραφή στο μητρώο εξαγωγέων του εμπορικού επιμελητηρίου για την απόκτηση πιστοποιητικού προέλευσης.

7. Ενέργειες για τον έβδομο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του τέταρτου τριμήνου του 2011)

i. Δημοσιονομική προσαρμογή

Η κυβέρνηση θα επιτύχει τους στόχους του προγράμματος για το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης για το 2011.

Το Κοινοβούλιο θα υιοθετήσει ένα προσχέδιο προϋπολογισμού για το 2012 για περαιτέρω μείωση του ελλείμματος και θα συμπεριλάβει μέτρα προσαρμογής τα οποία θα ανέρχονται σε τουλάχιστον 2,2% του ΑΕΠ σύμφωνα με το Μνημόνιο.

ii. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Αύξηση της απορρόφησης των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής:

Η κυβέρνηση θα εκπληρώσει τους στόχους για τις απαιτήσεις πληρωμών (οι οποίες θα μετρηθούν βάσει πιστοποιημένων στοιχείων).

Εισαγωγή ενός διαδικτυακού ανοιχτού συστήματος επιτήρησης των διαδικασιών αποδοχής των προτάσεων έργων και υλοποίησης των δημοσίων έργων.

Διασφάλιση ότι η διαχειριστική επάρκεια όλων των διαχειριστικών αρχών και ενδιάμεσων φορέων των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-1013, έχει πιστοποιηθεί από τον διεθνή οργανισμό πιστοποίησης σύμφωνα με το πρότυπο ISO 9001:2008 (Ποιότητα Διοίκησης).

Παράρτημα 1. Παροχή στοιχείων

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι ακόλουθοι δείκτες και εκθέσεις πρέπει να τίθενται από τις αρμόδιες αρχές στη διάθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ και του ΔΝΤ σε τακτική βάση. Σε γενικές γραμμές, πληροφορίες που παρέχονται σε άλλους πολυμερείς και διμερείς πιστωτές, που συμμετέχουν σε πρόγραμμα οικονομικής βοήθειας όπου υπάρχει και κοινοτική συμμετοχή, θα παρέχονται και στην Επιτροπή, εκτός αν η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι αυτό δεν απαιτείται. Οι αρχές θα υποβάλλουν στην Επιτροπή και την ΕΚΤ εκθέσεις συμμόρφωσης σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων αμέσως μετά τις ημερομηνίες δοκιμής.

Παρέχονται από το Υπουργείο Οικονομικών

Προκαταρκτικά μηνιαία στοιχεία για την εφαρμογή του κρατικού προϋπολογισμού (συμπεριλαμβανομένης της κύριας λειτουργικής κατηγοριοποίησης των εσόδων και δαπανών και ανά υπουργείο)

Μηνιαίως, 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα- αυτές οι πληροφορίες θα περιλαμβάνονται επίσης σε επόμενες διαβιβάσεις σε περίπτωση αναθεώρησης

Επικαιροποιημένα μηνιαία σχέδια για την κατάσταση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού για το υπόλοιπο του έτους, συμπεριλαμβανομένης της κύριας λειτουργικής κατηγοριοποίησης των εσόδων και δαπανών ανά υπουργείο.

Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα

Προκαταρκτικά μηνιαία στοιχεία ρευστότητας για φορείς γενικής κυβέρνησης (εκτός του Κράτους)

Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα- αυτά τα στοιχεία θα περιλαμβάνονται επίσης σε επόμενες διαβιβάσεις σε περίπτωση αναθεώρησης

Μηνιαία στοιχεία για τη μισθοδοσία του Δημοσίου (της γενικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργικής κατηγοριοποίησης σε ονομαστικούς μισθούς και επιδόματα σε δημοσίους υπαλλήλους ανά υπουργείο και δημόσιο φορέα), αριθμό υπαλλήλων (συμπεριλαμβανομένης της λειτουργικής κατηγοριοποίησης ανά υπουργείο και δημοσίων φορέων εκτός της κεντρικής κυβέρνησης), μέσο μισθό (συμπεριλαμβανομένου του βασικού μισθού, παροχών και επιδομάτων). Θα προστίθεται λειτουργική κατηγοριοποίηση αυτών των στοιχείων στους κύριους δημόσιους φορείς.

Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα (έναρξη Ιούνιος 2010)

Τριμηνιαία στοιχεία για τους λογαριασμούς της γενικής κυβέρνησης και του δημόσιου χρέους σύμφωνα με τους

Τριμηνία λογιστικά στοιχεία, 90 ημέρες μετά το τέλος κάθε

κοινοτικούς κανονισμούς στατιστικής.	τριμήνου.
Εβδομαδιαία πληροφόρηση για τα στοιχεία ρευστότητας της Κυβέρνησης με αναφορά στη χρήση και πηγή κεφαλαίου καθώς και για τη σχετική χρονική περίοδο – επίσης πληροφόρηση για κύριες κυβερνητικές δαπάνες και έσοδα.	Εβδομαδιαίως την Παρασκευή, με αναφορά στην προηγούμενη Πέμπτη.
Στοιχεία για τη χρηματοδότηση φορέων γενικής κυβέρνησης εκτός της κεντρικής κυβέρνησης	Μηνιαίως όχι αργότερα από 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα -αυτές οι πληροφορίες θα περιλαμβάνονται και σε επόμενες διαβιβάσεις σε περίπτωση αναθεώρησης.
Στοιχεία οφειλόμενων δαπανών (με τις καθυστερούμενες οφειλές) της γενικής κυβέρνησης συμπεριλαμβανομένου του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης, της κοινωνικής ασφάλισης και νομικών προσώπων.	Τριμηνιαίως, εντός 55 ημερών μετά το τέλος κάθε τριμήνου.
Στοιχεία οφειλόμενων δαπανών (καθυστερούμενες οφειλές) του Κράτους και των νοσοκομείων.	Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.
Δημόσιο Χρέος και επιχορηγήσεις της γενικής κυβέρνησης σε δημόσιες επιχειρήσεις και στον ιδιωτικό τομέα.	Μηνιαίως, εντός ενός μήνα.
Στοιχεία εσόδων και δαπανών και ισολογισμοί των 30 μεγαλύτερων δημοσίων επιχειρήσεων, βάσει συνολικών δαπανών.	Τριμηνιαίως, τρεις μήνες μετά το τέλος κάθε τριμήνου.
Στοιχεία των κοινοτικών επιδοτήσεων (αποζημιώσεις και προκαταβολές), δαπάνες κεφαλαίων και επιχορηγήσεις καλυπτόμενες από κοινοτικές προκαταβολές ή υποψήφιας, για κοινοτική αποζημίωση, επιχορηγήσεις από προγράμματα κοινοτικής βοήθειας, ειδικώς συμφωνημένα με την ΕΕ	Μηνιαίως εντός τριών εβδομάδων μετά το τέλος κάθε μήνα
Μηνιαία αναφορά των συναλλαγών από τους εκτός προϋπολογισμού λογαριασμούς	Μηνιαίως στο τέλος κάθε μήνα.
Μηνιαία στοιχεία των συναλλαγών ειδικών λογαριασμών	Μηνιαίως στο τέλος κάθε μήνα
Έκθεση προόδου για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων πολιτικής	Μηνιαίως στο τέλος κάθε μήνα

Παρέχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος

Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας της Ελλάδος	Εβδομαδιαίως κάθε επόμενη εργάσιμη ημέρα
Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του ελληνικού τραπεζικού συστήματος – συγκεντρωτικοί νομισματικοί ισολογισμοί των πιστωτικών ιδρυμάτων	Μηνιαίως 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα
Εξέλιξη της εξωτερικής χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών στις θυγατρικές τους στο εξωτερικό ²	Μηνιαίως 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα
Εξωτερικές χρηματοδοτικές ροές για το τραπεζικό σύστημα, τις επιχειρήσεις, το δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων εξελίξεων εντός των επομένων 12 μηνών	Μηνιαίως 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα
Έκθεση για τη ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος	Εβδομαδιαίως την επόμενη εργάσιμη
Έκθεση για την εξέλιξη των δεικτών χρηματοπιστωτικής σταθερότητας	Τριμηνιαίως 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε τριμήνου, σύμφωνα με διαθεσιμότητα στοιχείων
Έκθεση σε αποτελέσματα από τα τακτικά τεστ φερεγγυότητας ακραίων καταστάσεων	Τριμηνιαίως 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε τριμήνου, σύμφωνα με διαθεσιμότητα στοιχείων
Αναλυτική αναφορά του ισολογισμού του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας με αναφορά και επεξήγηση των μεταβολών των λογαριασμών	Εβδομαδιαίως την επόμενη εργάσιμη

---

² όλα τα είδη δανεισμού και κεφαλαίου καθώς επίσης και τις καθαρές καταθέσεις στις θυγατρικές στο εξωτερικό

Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Γενικά

- Ο σκοπός του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ταμείο) είναι να διατηρήσει τη σταθερότητα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, χορηγώντας ίδια κεφάλαια σε περίπτωση σημαντικής συρρίκνωσης των κεφαλαίων.
- Το Ταμείο δεν θα στηρίζει τη ρευστότητα, η οποία θα παρέχεται σύμφωνα με τις ισχύουσες ρυθμίσεις.
- Τα ίδια κεφάλαια θα παρέχονται με τη μορφή προνομιούχων μετοχών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα με άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος. Οι προνομιούχες μετοχές θα μετατρέπονται σε κοινές, σε επόμενο στάδιο και σύμφωνα με κανόνες που θα εξειδικευθούν περαιτέρω στη νομοθεσία θέσπισης του Ταμείου.
- Η συμμετοχή στο Ταμείο θα είναι υποχρεωτική και θα ενεργοποιείται όταν δεν καλύπτονται οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, όπως έχουν οριστεί για συγκεκριμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από την Τράπεζα της Ελλάδος, ως αρμόδια εποπτική αρχή και όταν δεν μπορεί να βρεθεί άλλη ιδιωτική λύση.
- Εάν τα πιστωτικά ιδρύματα δεν δύνανται να συγκεντρώσουν εγκαίρως επιπρόσθετα κεφάλαια για να αποπληρώσουν το Ταμείο, θα εφαρμόζεται σχέδιο αναδιάρθρωσής τους υπό την αιγίδα του Ταμείου, κατ' εφαρμογήν των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων.
- Το Ταμείο θα ιδρυθεί με ειδική ελληνική νομοθεσία.
- Προβλέπεται αρχική επταετής διάρκεια. Μετά το τέλος αυτής της περιόδου η κυριότητα του Ταμείου περνά στο Ελληνικό Δημόσιο, μέχρι το ύψος της συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο του Ταμείου.

Νομικό Καθεστώς

- Το Ταμείο θα δημιουργηθεί ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και η λειτουργία του (π.χ. για διευκόλυνση προσλήψεων και αποδοχών του κατάλληλα καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού).
- Η νομική δομή του Ταμείου θα επιτρέπει την ιδιωτική συμμετοχή.

Κεφάλαια

- Το Ταμείο θα χρηματοδοτείται με ποσό 10 δις ευρώ από την ελληνική κυβέρνηση από πηγές προερχόμενες από το κοινό πρόγραμμα ΕΕ/ΔΝΤ. Αυτό σημαίνει ότι ο κίνδυνος ζημιών αναλαμβάνεται πλήρως από την ελληνική κυβέρνηση ως κύριος μέτοχος του Ταμείου. Η αγορά των προνομιούχων μετοχών του Ταμείου θα γίνει τοις μετρητοίς.

Οργανωτικά ζητήματα

- Το Ταμείο θα διοικείται από ένα διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από (1) έναν επικεφαλής, έναν εκτελεστικό διευθυντή και τρεις διευθυντές που θα ορίζονται από τον Διοικητή της ΤτΕ, και (2) δύο ex officio διευθυντές που εκπροσωπούν το Υπουργείο Οικονομικών και τον Διοικητή της ΤτΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ θα ορίσουν έναν παρατηρητή που θα συμμετέχει χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου (με την επιφύλαξη, στην περίπτωση του παρατηρητή της Ε. Επιτροπής, της εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων)
- Ο επικεφαλής, ο εκτελεστικός διευθυντής και οι μη ex officio διευθυντές θα απαιτείται από την νομοθεσία να είναι άτομα γνωσμένου τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού κύρους στην Ελλάδα, στην ΕΕ ή διεθνώς.
- Καθένας από τους επικεφαλής και μη ex officio διευθυντές θα ορίζεται για διάρκεια πέντε ετών, ανανεώσιμη για δύο ακόμα έτη και θα ανακαλείται υποχρεωτικά μόνο κατόπιν σχετικής απόφασης ελληνικού δικαστηρίου μετά από αίτημα είτε του Διοικητή της ΤτΕ είτε του διοικητικού συμβουλίου του Ταμείου όταν (1) δεν είναι πλέον ικανός να ανταποκρίνεται στα απαιτούμενα καθήκοντα της θέσης του ή (2) κριθεί ένοχος για σοβαρή παράνομη συμπεριφορά.
- Κανένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου δεν μπορεί να είναι μέλος διοικητικού συμβουλίου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.
- Η νομοθεσία θέσπισης του Ταμείου θα προβλέπει ότι κατά την εκτέλεση των υπό του νόμου καθηκόντων τους, ούτε ο Διοικητής της ΤτΕ, ούτε κάποιο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου θα αναζητήσουν ή λάβουν οδηγίες από την ελληνική κυβέρνηση ή από άλλο κρατικό φορέα.
- Το διοικητικό συμβούλιο θα παρουσιάζει εξαμηνιαίες εκθέσεις στην ελληνική Βουλή, την Ε.Ε., την ΕΚΤ και το ΔΝΤ.
- Τα λειτουργικά έξοδα καλύπτονται από το ίδιο το Ταμείο.

Εξουσίες του Ταμείου

- Για την εκπλήρωση των στόχων του το Ταμείο θα έχει ορισμένες εξουσίες στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχει χρηματοδοτήσει, και οι οποίες θα ασκούνται μετά από διαβούλευση με την ΤτΕ. Οι εξουσίες του Ταμείου θα ασκούνται με την επιφύλαξη των εποπτικών αρμοδιοτήτων της ΤτΕ και περιλαμβάνουν ενδεικτικά τα εξής :
  - να απαιτεί από την ΤτΕ να του παρέχει για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κάθε πληροφορία απαραίτητη για την ολοκλήρωση του σκοπού του
  - να ορίζει ένα μέλος στο ΔΣ του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος
  - να απαιτεί από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα την υποβολή σχεδίου αναδιάρθρωσης

- να έχει δικαίωμα αρνησικυρίας (βέτο) σε αποφάσεις ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος (επιχειρηματική στρατηγική, απόδοση μερισμάτων, θέματα μισθοδοσίας, ρευστότητας και διαχείρισης ενεργητικού παθητικού κ.λ.π.)
  - να συγκαλεί τη ΓΣ των μετόχων του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος όπως ορίζει το εταιρικό δίκαιο
  - να απαιτεί τη μετατροπή των προνομιούχων μετοχών σε κοινές, όταν το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αδυνατεί να καλύπτει (1) το ελάχιστο ύψος ιδίων κεφαλαίων όπως ορίζει το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο ή (2) ορισμένες οικονομικές απαιτήσεις που θα επιβάλλονται από το σχέδιο αναδιάρθρωσης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η νομοθεσία θέσπισης του Ταμείου, θα εξειδικεύσει περαιτέρω μια αντικειμενική διαδικασία που θα ακολουθείται για τις τιμές μετατροπής, λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες από την παρέμβαση του Ταμείου, τα νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των μετόχων και τους κοινοτικούς κανόνες κρατικών ενισχύσεων.
  - να προχωρά σε διαγνωστικές μελέτες και ειδικούς ελέγχους με τη βοήθεια εξωτερικών ελεγκτών για να αξιολογείται η φερεγγυότητα του τραπεζικού ιδρύματος όταν το Ταμείο κρίνει ότι αυτό είναι απαραίτητο.
- Η ΤτΕ, με την ιδιότητα της ως εποπτικός φορέας για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και το Ταμείο θα νομιμοποιούνται για την μέγιστη δυνατή ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών που ορίζει η κοινοτική νομοθεσία.

Κριτήρια για την αύξηση κεφαλαίου

- Τα κριτήρια για οποιαδήποτε αύξηση κεφαλαίου θα πρέπει να εναρμονιστούν με την Απόφαση της Επιτροπής της 19.11.2008 (N 560/2008 μέτρα στήριξης για τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα). Η χορήγηση μετοχικού κεφαλαίου υπόκειται ειδικότερα στα παρακάτω κριτήρια.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα θα καταβάλλουν μη σωρευτική αποζημίωση με βάση τους κανόνες της αγοράς, εκτός εάν η ανάλυση του σχεδίου αναδιάρθρωσης δικαιολογεί μία εναλλακτική προσέγγιση. Μία μη σωρευτική αποζημίωση με βάση τους κανόνες της αγοράς μπορεί να είναι είτε 10% (όπως ορίζεται στην παραπάνω απόφαση) ή εξαρτώμενη από το προφίλ κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος και την ποιότητα του κεφαλαίου, μεταξύ 7% και 9.3%, ενώ το κεφάλαιο πρώτης βαθμίδας (tier 1) για βασικά υγιή πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει κανονικά να αποζημιώνεται με όχι λιγότερο από 9%.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα καταβάλλουν μερίσματα ή εξοφλούν κουπόνια σε υβριδικό κεφάλαιο, εκτός αν είναι υποχρεωμένα εκ του νόμου να το κάνουν, κάτι που εφαρμόζεται στην περίπτωση κερδοφόρου πιστωτικού ιδρύματος (εν τούτοις το πιστωτικό ίδρυμα δεν θα επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει αποθεματικά για να παρουσιάσει κέρδη).
- Το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να επαναγοράσει τις προνομιούχες μετοχές στο ίδιο ποσό με αυτό που επενδύθηκε αρχικά σε αυτό. Μετά από 5 χρόνια οι μετοχές πρέπει να επανακτηθούν ή πρέπει να αποζημιωθούν με πρόστιμο. Αν δεν μπορούν να

επανακτηθούν γιατί δεν καλύπτονται τα κριτήρια κεφαλαιακής επάρκειας, οι προνομιούχες μετοχές πρέπει να μετατραπούν σε κοινές μετοχές.

Έγκριση σχεδίου αναδιάρθρωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Κάθε σχέδιο αναδιάρθρωσης πρέπει να είναι σύμφωνο με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και να εγκριθεί με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο να διασφαλιστεί ότι το πιστωτικό ίδρυμα θα ανακτήσει τη βιωσιμότητά του στο τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης, ότι θα επιτευχθεί ο επιμερισμός του κόστους ανάμεσα στους μετόχους και ότι θα περιοριστεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού.

Επόμενα βήματα

- Οι ελληνικές αρχές θα ετοιμάσουν την απαραίτητη νομοθεσία που θα θέσει σε εφαρμογή τις παραπάνω λεπτομέρειες μέχρι το τέλος Ιουνίου 2010 το αργότερο.

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ		
Απλοποίηση του συστήματος πληρωμών των δημοσίων υπαλλήλων	- εκκίνηση διαδικασιών για την απλοποίηση του συστήματος πληρωμών ώστε να καλύπτει τόσο το βασικό μισθό όσο και όλα τα επιδόματα που αφορούν όλους τους δημοσίους υπαλλήλους και εξασφάλιση ότι το νέο αυτό σύστημα λαμβάνει υπόψη την παραγωγικότητά τους και τα καθήκοντα.	<i>Σεπτέμβριος 2010</i>
	- ίδρυση μιας Ενιαίας Αρχής Πληρωμών, πλήρως λειτουργική, με στόχο να συγκεντρωθούν σε μία αρχή οι πληρωμές των μισθών προς τους Δημοσίους υπαλλήλους σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.	<i>Δεκέμβριος 2010</i>
	- υιοθέτηση της νομοθεσίας για ένα απλοποιημένο σύστημα πληρωμών.	<i>Ιούνιος 2011</i>
Κρατικές Συμβάσεις	- ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του συστήματος κρατικών συμβάσεων για όλους τους κλάδους και για όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης εισάγοντας την χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών δημοπρασιών (e-auctioning systems)	<i>Δεκέμβριος 2010</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	- εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών και ενός αποτελεσματικού συστήματος προσφυγών.	<i>Μάρτιος 2011</i>
Διαφάνεια στις αποφάσεις δημοσίων δαπανών	- υιοθέτηση της νομοθεσίας ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια μέσω της υποχρέωσης δημοσίευσης στο διαδίκτυο όλων των αποφάσεων για δαπάνες της κυβέρνησης.	<i>Ιούνιος 2010</i>
Μεταρρύθμιση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση	- υιοθέτηση της νομοθεσίας για την μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης σε τοπικό επίπεδο. - υιοθέτηση της νομοθεσίας και όλων των διαταγμάτων για πλήρη εφαρμογή της μεταρρύθμισης από την 1 Ιανουαρίου 2011 με ταυτόχρονη μεταφορά των αρμοδιοτήτων και των πόρων μεταξύ των φορέων.	<i>Ιούνιος 2010</i> <i>Δεκέμβριος 2010</i>
Ανεξάρτητη λειτουργική αξιολόγηση της κεντρικής κυβέρνησης	- ανάθεση αναθεώρησης από ανεξάρτητο εξωτερικό φορέα της οργάνωσης και της λειτουργίας της κεντρικής διοίκησης. - υιοθέτηση νομοθεσίας και μέτρων για τον εξορθολογισμό της χρήσης των πόρων, της οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης και της	<i>Σεπτέμβριος 2010</i> <i>Ιούνιος 2011</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	αποδοτικότητας των κοινωνικών προγραμμάτων	
Καλύτερη Νομοθέτηση	- υιοθέτηση της νομοθεσίας για την εφαρμογή της Ατζέντας για Καλύτερης Νομοθέτηση. - διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής των μέτρων για την μείωση 20% του διοικητικού βάρους με βάση τα δεδομένα του 2008 και υποβολή σχετικής έκθεσης εφαρμογής στην Ε. Επιτροπή.	<i>Δεκέμβριο 2010</i> <i>Σεπτέμβριος 2011</i>
ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΙΣΘΟΙ		
Έναρξη συνομιλιών με τους κοινωνικούς εταίρους	Για την προετοιμασία αναθεώρησης των διαπραγματεύσεων των μισθών στον ιδιωτικό τομέα και των συμβατικών ρυθμίσεων	<i>Ιούνιος 2010</i>
Αναθεώρηση της Νομοθεσίας για την Προστασία της Απασχόλησης	- παράταση της περιόδου μαθητείας για νέες θέσεις εργασίας στο ένα έτος. - μείωση του συνολικού επιπέδου αποζημιώσεων το οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται εξίσου για όλους τους εργαζόμενους. (blue and white collar workers)	<i>Δεκέμβριος 2010</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	<ul style="list-style-type: none"> - αύξηση του ελάχιστου κατωφλίου (threshold) για την ενεργοποίηση όρων ομαδικών απολύσεων, ειδικά για τις μεγάλες επιχειρήσεις. - εφαρμογή μέτρων για τη διασφάλιση ότι οι κατώτατοι μισθοί της τρέχουσας περιόδου θα παραμείνουν αμετάβλητοι σε ονομαστική αξία για 3 χρόνια. - διευκόλυνση της χρήσης συμβάσεων προσωρινής απασχόλησης και μερικής απασχόλησης. 	
Αναθεώρηση του κατώτατου μισθολογίου	<ul style="list-style-type: none"> - έπειτα από διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους, η κυβέρνηση θα πρέπει να υιοθετήσει νομοθεσία για τους κατώτατους μισθούς εισάγοντας ειδική σχετική πρόβλεψη (sub-minima) για ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο όπως οι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι. - διασφάλιση ότι οι κατώτατοι μισθοί της τρέχουσας περιόδου θα παραμείνουν αμετάβλητοι σε ονομαστική αξία για 3 χρόνια. 	<i>Δεκέμβριος 2010</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
Αναθεώρηση του συστήματος διαπραγματεύσεων των μισθών στον ιδιωτικό τομέα για τη συγκράτηση των μισθών	<ul style="list-style-type: none"> - υιοθέτηση νομοθεσίας για την αναθεώρηση του συστήματος διαπραγματεύσεων των μισθών στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανόμενων των τοπικών συμφώνων απασχόλησης, με στόχο την αύξηση μισθών σε κατώτερο των κλαδικών συμβάσεων επίπεδο. - εφαρμογή μεταβλητών απολαβών έτσι ώστε οι μισθοί να αντικατοπτρίζουν την παραγωγικότητα σε επίπεδο επιχείρησης. - τροποποίηση των ρυθμίσεων του συστήματος διαιτησίας. 	<i>Δεκέμβριος 2010</i>
Αύξηση της ευελιξίας στο ωράριο εργασίας.	- προσαρμογή της νομοθεσίας για την εισαγωγή ετήσιου υπολογισμού χρόνου εργασίας και μείωση στις υπερωριακές αμοιβές.	<i>Δεκέμβριος 2010</i>
Καταπολέμηση της Αδήλωτης Εργασίας	<ul style="list-style-type: none"> - ενίσχυση της νομοθεσίας για την επιβολή δήλωσης των νέων απασχολούμενων. - διασφάλιση ότι η Επιθεώρηση Εργασίας είναι πλήρως στελεχωμένη και ότι έχουν τεθεί ποσοτικοί στόχοι ελέγχων. 	<i>Ιούνιος 2011</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
Αναθεώρηση στο δίκτυ κοινωνικής προστασίας.	Αναθεώρηση του πεδίου εφαρμογής με στόχο βελτιώσεις των κοινωνικών δαπανών για να ενισχυθεί η κοινωνική προστασία προς τις πιο ευάλωτες ομάδες.	<i>Ιούνιος 2011</i>
ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ		
Αναθεώρηση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος	<p>Η Κυβέρνηση θα υιοθετήσει ένα νέο απλοποιημένο σύστημα (αναλογικό) για όλους τους νυν και μελλοντικούς εργαζόμενους που περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - μέχρι το Δεκέμβριο του 2015, συνταξιοδότηση στην ηλικία των 65 ετών για όλους, συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν ασφαλιστεί προ της 1 Ιανουαρίου 1993. - αύξηση της απαιτούμενης ηλικίας για συνταξιοδότηση των γυναικών που υπηρετούν στον δημόσιο τομέα στα 65 χρόνια μέχρι το 2013. - ενίσχυση της σύνδεσης των εισφορών με τα επιδόματα. - υπολογισμός των συντάξεων σύμφωνα με το σύνολο του εργασιακού βίου. - μια μέση ετήσια λογιστική μεταφορά ύψους 1,2 - τιμαριθμοποίηση των συντάξεων - έναν αυτόματο μηχανισμό προσαρμογής που να συνδέει το έτος 	<i>Ιούνιος 2010</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	<p>συνταξιοδότησης με την αύξηση στην προσδοκώμενη διάρκεια ζωής κατά το έτος συνταξιοδότησης.</p> <ul style="list-style-type: none"> - αυξημένη ελάχιστη περίοδο εισφορών από 37 σε 40 έτη μέχρι το 2015. - περιορισμένη χρήση της πρόωρης συνταξιοδότησης στα 60 έτη από την 1 Ιανουαρίου 2011, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, και όσων έχουν 40 χρόνια εισφορών - αναθεωρημένο σύστημα παροχής αναπηρικών συντάξεων - μείωση (κατά 6% το χρόνο) των συντάξεων για εκείνους που θα συνταξιοδοτούνται μεταξύ των 60 και 65 ετών με λιγότερα από 40 χρόνια εισφορών. - καμία ειδική μεταχείριση για όσους έχουν ασφαλιστεί προ της 1 Ιανουαρίου 1993. - σημαντικές περικοπές στη λίστα βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων (σε όχι περισσότερα από 10% του συνόλου) - ελάχιστη εγγυημένη σύνταξη για όλους πάνω από 65 ετών υπολογισμένη με βάση τα ελάχιστα απαιτούμενα μέσα διαβίωσης - μείωση των συνταξιοδοτικών ταμείων σε 3	

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	Το Κοινοβούλιο υιοθετεί την αναθεώρηση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος	<i>Σεπτέμβριος 2010</i>
ΥΓΕΙΑ		
Μεταρρύθμιση του συστήματος Υγείας	Ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων για την βελτίωση της διαχείρισης και του συστήματος προμηθειών στην υγεία: ολοκλήρωση της εφαρμογής λογιστικού συστήματος διπλής εγγραφής, εφαρμογή επίβλεψης από τον Υπουργό Οικονομικών, δημοσίευση λογιστικών ελέγχων.	<i>Δεκέμβριος 2010</i>
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ		
Διευκόλυνση στην ίδρυση εταιριών	Απλοποίηση στην ίδρυση νέων εταιριών και πλήρης λειτουργία του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ).	<i>Σεπτέμβριος 2010</i>
Απλοποίηση της αδειοδότησης βιομηχανικών μονάδων και μείωση του κόστους έναρξης εργασιών	<p>- Απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών για την αδειοδότηση επιχειρήσεων, για βιομηχανικές δραστηριότητες και επαγγέλματα μέσω της νομοθεσίας και μέσω της λειτουργικότητας των σχετικών σχεδίων.</p> <p>- Η Κυβέρνηση θα πρέπει να αλλάξει τη νομοθεσία προκειμένου να αμβλύνει τα φορολογικά εμπόδια για συγχωνεύσεις και εξαγορές και για να μειώσει το κόστος που αφορά τα τελωνεία.</p>	<p><i>Δεκέμβριος 2010</i></p> <p><i>Σεπτέμβριος 2011</i></p>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
Εφαρμογή της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες	<ul style="list-style-type: none"> - υιοθέτηση οριζόντιας νομοθεσίας, ολοκλήρωση της μελέτης της κλαδικής νομοθεσίας - λειτουργία των μοναδικών σημείων επαφής. - υιοθέτηση μέτρων σε βασικούς κλάδους υπηρεσιών, όπως ο τουρισμός, το εμπόριο και η εκπαίδευση. 	<p><i>Ιούνιος 2010</i></p> <p><i>Σεπτέμβριος 2010</i></p> <p><i>Δεκέμβριος 2010</i></p>
Απελευθέρωση των Κλειστών επαγγελμάτων	<ul style="list-style-type: none"> - Πρόταση ειδικής νομοθεσίας για κάθε κλάδο για την άρση των περιορισμών στην εξάσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος, του φαρμακοποιού, του συμβολαιογράφου, του αρχιτέκτονα, του μηχανικού, των ορκωτών ελεγκτών. - Εφαρμογή της οδηγίας για τα Επαγγελματικά Προσόντα, ώστε να αναγνωρίζονται τα προσόντα εργαζομένων που προέρχονται από τρίτες χώρες - Υιοθέτηση νομοθεσίας για την απελευθέρωση των κλειστών 	<p><i>Δεκέμβριος 2010</i></p> <p><i>Δεκέμβριος 2010</i></p> <p><i>Ιούνιος 2011</i></p>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	επαγγελμάτων	
Μεταρρύθμιση στις Οδικές Μεταφορές Εμπορευμάτων	Απελευθέρωση των οδικών εμπορευματικών μεταφορών με την κατάργηση όλων των περιττών περιορισμών στην πρόσβαση στο επάγγελμα των οδικών μεταφορέων εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων και των ελαχίστων καθορισμένων τιμών.	<i>Σεπτέμβριος 2010</i>
Πλαίσιο πολιτικής ανταγωνισμού	Τροποποίηση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου της ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητάς της να ιεραρχεί τις σημαντικές υποθέσεις καθώς και της θωράκισης της ανεξαρτησίας των μελών της.	<i>Δεκέμβριος 2010</i>
Σιδηρόδρομοι	- Προετοιμασία ενός σχεδίου εξυγίανσης του κλάδου των σιδηροδρόμων με γνώμονα την αποκατάσταση της κερδοφορίας του επιχειρησιακού τους σκέλους. Διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις οδηγίες της ΕΕ, και προσδιορισμός ενός χρονοδιαγράμματος για την αναδιάρθρωση της εταιρείας χαρτοφυλακίου, συμπεριλαμβανομένης της πώλησης ακίνητης περιουσίας / γής και άλλων περιουσιακών στοιχείων.	<i>Ιούνιος 2010</i>
	- Πλήρης υλοποίηση του σχεδίου εξυγίανσης του σιδηροδρομικού τομέα.	<i>Μάρτιος 2011</i>
Ενέργεια	-Ολοκλήρωση των σχεδίων για την απελευθέρωση της χονδρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και έναρξη του εξορθολογισμού των τιμολογίων για τους καταναλωτές	<i>Σεπτέμβριος 2010</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	- Υιοθέτηση νομοθεσίας για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανομένων μέτρων εφαρμογής	<i>Μάρτιος 2011</i>
	- Υιοθέτηση μέτρων για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και των αρμοδιοτήτων της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας	<i>Μάρτιος 2011</i>
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ		
Προώθηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) και επενδύσεων σε στρατηγικούς κλάδους.	Η Κυβέρνηση θα πάρει μέτρα για τη διευκόλυνση ΑΞΕ και επενδύσεων καινοτομίας σε στρατηγικούς κλάδους (πράσινες βιομηχανίες, τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών κλπ.) μέσω της αναθεώρησης του Επενδυτικού Νόμου, της υιοθέτησης μέτρων για τη διευκόλυνση των ΣΔΙΤ, δράσεων για την επιτάχυνση μεγάλων σχεδίων ΑΞΕ καθώς και μέτρων για την ενίσχυση της πολιτικής προώθησης εξαγωγών.	<i>Σεπτέμβριος 2010</i>
Ε&Α και Καινοτομία	- Αξιολόγηση σε βάθος όλων των δράσεων Ε&Α και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων επιχειρησιακών προγραμμάτων, με στόχο την προσαρμογή της εθνικής στρατηγικής. - Δημιουργία ενός Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, που θα χρηματοδοτείται	<i>Δεκέμβριος 2010</i>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	από το 7 ^ο πρόγραμμα E&A, με στόχο να εξετάσει την προώθηση της καινοτομίας, την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της δημόσιας έρευνας και της ελληνικής βιομηχανίας και την ανάπτυξη περιφερειακών βιομηχανικών σχηματισμών συνεργασίας (clusters).	<i>Δεκέμβριος 2010</i>
ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		
Αύξηση στην απορρόφηση των Πόρων από τα Διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.	<ul style="list-style-type: none"> - εφαρμογή μέτρων για την επίτευξη των δεσμευτικών στόχων για απαιτούμενες πληρωμές από τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής και για την υποβολή μεγάλων σχεδίων. - σύσταση μιας Ομάδας Δράσης σε συνεργασία με την Επιτροπή για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη σχεδίων υψηλής ποιότητας καθώς και για να υπάρξει καλύτερος συντονισμός με άλλες δράσεις. - ολοκλήρωση των ενεργειών για τη διαμόρφωση προτεραιοτήτων στις δημόσιες επενδύσεις ώστε αυτές να κατευθύνονται προς σχέδια που ωφελούνται από κεφάλαια της Ε.Ε., και μέσω της εισαγωγής ενός κεντρικού τραπεζικού λογαριασμού. - επίτευξη των στόχων για απαιτούμενες πληρωμές (μετρήσιμα αποτελέσματα προς πιστοποιημένα δεδομένα) και μεγάλα σχέδια - εφαρμογή στο διαδίκτυο ενός ανοιχτού συστήματος επιτήρησης των διαδικασιών έγκρισης των προτάσεων έργων και της υλοποίησης των 	<p><i>Ιούνιος 2010</i></p> <p><i>Δεκέμβριος 2010 και μετά κάθε έξι μήνες</i></p> <p><i>Δεκέμβριος 2011</i></p>

Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ		
	Δράση	Χρονοδιάγραμμα
	<p>δημοσίων έργων.</p> <p>- διασφάλιση της διοικητικής ικανότητας όλων των Διαχειριστικών Αρχών και των Ενδιάμεσων Φορέων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.</p>	<i>Δεκέμβριος 2011</i>

ΤΕΧΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΝΕΝΟΗΣΗΣ (ΤΜΣ)**3 Μαΐου 2010**

1. Το παρόν Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (ΤΜΣ) προσδιορίζει το πλαίσιο συνεννόησης όσον αφορά τους ορισμούς των δεικτών που υπόκεινται σε ποσοτικούς στόχους (κριτήρια απόδοσης και ενδεικτικοί στόχοι), οι οποίοι ορίζονται στην επιστολή προθέσεων (ΕΠΠ). Περιγράφει επίσης τις μεθόδους που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της απόδοσης του προγράμματος καθώς και τις υποχρεώσεις για παροχή πληροφοριών προκειμένου να διασφαλιστεί η επαρκής παρακολούθηση των στόχων. Θα προβούμε σε διαβουλεύσεις με το Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ πριν από την τροποποίηση μέτρων που περιλαμβάνονται στην παρούσα επιστολή, ή τη θέσπιση νέων μέτρων που ενδεχομένως να αποκλίνουν από τους στόχους του προγράμματος, και θα παράσχουμε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το Ταμείο τις απαραίτητες πληροφορίες για την παρακολούθηση του προγράμματος.

2. Για τους σκοπούς του προγράμματος, όλα σχετιζόμενα με συνάλλαγμα, τα περιουσιακά στοιχεία, υποχρεώσεις και ροές θα αποτιμώνται σε όρους «συναλλαγματικών ισοτιμιών του προγράμματος» όπως ορίζονται ακολούθως, με την εξαίρεση των στοιχείων εκείνων που επηρεάζουν το δημοσιονομικό ισοζύγιο, τα οποία θα μετρώνται σε όρους τρεχουσών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες του προγράμματος είναι αυτές που διαμορφώθηκαν την 30ή Απριλίου 2010. Συγκεκριμένα, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες για τους σκοπούς του προγράμματος καθορίζονται ως €1 = 1.3315 Δολάρια ΗΠΑ, €1 = 125.81 Γιέν Ιαπωνίας, €1.135 = 1 ΕΤΔ (Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα)

Γενική Κυβέρνηση

3. **Ορισμός:** Για τους σκοπούς του προγράμματος η Γενική Κυβέρνηση περιλαμβάνει:
- Τους φορείς που καλύπτονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, όπως ορίζονται στο κεφάλαιο 2 του νόμου 2362/1995 σχετικά με τη «Δημόσια Λογιστική, Έλεγχος των Κυβερνητικών Δαπανών και άλλοι Κανονισμοί».
  - Την τοπική αυτοδιοίκηση που περιλαμβάνει δήμους, νομαρχίες και τις περιφερειακές αυτοδιοικήσεις, συμπεριλαμβανομένων των βασικών και ειδικών προϋπολογισμών τους, συμπεριλαμβανομένων όλων των φορέων και των οργανισμών που υπάγονται σε αυτούς, οι οποίοι ταξινομούνται ως τοπικές αρχές, σύμφωνα με το ΕΣΟΛ 95 (ESA 95).

- Τα ασφαλιστικά ταμεία που περιλαμβάνουν όλα τα ταμεία που ιδρύθηκαν και καταχωρήθηκαν ως Ταμεία Κοινωνικής Ασφάλισης στα μητρώα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.
- Ο ορισμός της γενικής κυβέρνησης περιλαμβάνει επίσης και τυχόν νέα ταμεία, ή άλλα ειδικά προγράμματα προϋπολογισμού και εκτός προϋπολογισμού προγράμματα που ενδέχεται να δημιουργηθούν κατά την διάρκεια του προγράμματος προκειμένου να φέρουν εις πέρας ενέργειες δημοσιονομικού χαρακτήρα, όπως αυτές ορίζονται στο εγχειρίδιο του ΔΝΤ σχετικά με τις Στατιστικές των Δημοσίων Χρηματοοικονομικών του 2001. Οι αρχές θα ενημερώνουν αμέσως το ΔΝΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το προσωπικό της ΕΚΤ για τυχόν δημιουργία τέτοιων νέων ταμείων ή και προγραμμάτων.

4. **Υποστηρικτικό υλικό :** Το Υπουργείο Οικονομικών (Υπ.Οικ.) θα παρέχει στην Ευρωπαϊκή επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ αναλυτικές πληροφορίες για τα μηνιαία έσοδα και τις μηνιαίες δαπάνες, τις αποπληρωμές εσωτερικού και εξωτερικού χρέους, την έκδοση νέου εσωτερικού και εξωτερικού χρέους , τις μεταβολές στα ταμειακά διαθέσιμα της κεντρικής κυβέρνησης στην Τράπεζα της Ελλάδος, όλα τα άλλα μέσα χρηματοδότησης συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών κεφαλαίου καθώς και των καθυστερούμενων υποχρεώσεων της κεντρικής κυβέρνησης. Τα δεδομένα θα παρέχονται μέσα σε 30 ημέρες. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα παρέχει αναλυτικά μηνιαία στοιχεία για το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις των τοπικών αρχών και των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης, σε συνέπεια με την καταγραφή νομισματικών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων.

I. ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟΔΟΣΗΣ, ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΑΝΩΤΑΤΑ ΌΡΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

A. Ανώτατο όριο στον Τροποποιημένο Πρωτογενή Ταμειακό Προϋπολογισμό της Γενικής Κυβέρνησης (Κριτήριο Απόδοσης).

5. **Ορισμός :** Ο Τροποποιημένος Πρωτογενής Ταμειακός Προϋπολογισμός της Γενικής Κυβέρνησης (ΤΠΤΠΓΚ) ορίζεται ως ο Τροποποιημένος Ταμειακός Προϋπολογισμός της Γενικής Κυβέρνησης (ΤΤΠΓΚ) μείον τις πληρωμές τόκων από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ο ΤΤΠΓΚ ορίζεται ως το άθροισμα του ταμειακού ισοζυγίου του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού , του ταμειακού ισοζυγίου του κρατικού προϋπολογισμού επενδύσεων, την μεταβολή στα καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία των τοπικής αυτοδιοίκησης και τη μεταβολή στα καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης. Τα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις εξαιρούνται από τις ταμειακές εισροές. Οι ενέργειες καθαρού δανεισμού στον κρατικό προϋπολογισμό θα εγγράφονται ως ταμειακές δαπάνες.

- **Το ταμειακό ισοζύγιο του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού.** Το ταμειακό ισοζύγιο του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού θα μετράται «πάνω από τη γραμμή», βασιζόμενο στα τακτικά έσοδα του προϋπολογισμού (επαναλαμβανόμενα έσοδα συν μη επαναλαμβανόμενα έσοδα μείον επιστροφές φόρων) μείον τις τακτικές δαπάνες (οι τακτικές δαπάνες του προϋπολογισμού δεν περιλαμβάνουν τα χρεολύσια και τις κεφαλαιακές μεταβιβάσεις στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης μέσω ομολόγων αλλά περιλαμβάνουν μισθούς και συντάξεις, επιδοτήσεις προς τα ταμεία

κοινωνικής ασφάλισης, για ιατρική φροντίδα και κοινωνική προστασία, λειτουργικές και άλλες δαπάνες, επιστρεφόμενους πόρους, πληρωμές σε αντάλλαγμα των απαιτήσεων των ασφαλιστικών ταμείων για τους εργαζόμενους της ΔΕΗ, πληρωμές τόκων, πληρωμές για εξοπλιστικά προγράμματα και δαπάνες για το ΝΑΤΟ) του κρατικού προϋπολογισμού όπως δημοσιεύονται μηνιαία από τον επίσημη ιστοσελίδα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους του Υπουργείου Οικονομικών και σύμφωνα με τα αντίστοιχα στοιχεία που υπάρχουν στον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό.

- **Το ταμειακό ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού επενδύσεων.** Το ταμειακό ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού επενδύσεων θα μετράται «πάνω από τη γραμμή», βασιζόμενο στα έσοδα από επενδύσεις μείον τις δαπάνες επενδύσεων του προϋπολογισμού επενδύσεων όπως δημοσιεύονται μηνιαία από τον επίσημη ιστοσελίδα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους του Υπουργείου Οικονομικών και σύμφωνα με τα αντίστοιχα στοιχεία που υπάρχουν στον κρατικό προϋπολογισμό επενδύσεων.
- **Τα καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού της τοπικής αυτοδιοίκησης** ορίζονται ως τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία μείον τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού περιλαμβάνουν τις καταθέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Τράπεζα της Ελλάδος και τις καταθέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης στις εγχώριες εμπορικές τράπεζες. Οι καταθέσεις θα μετρώνται στην ονομαστική τους αξία, εξαιρουμένων των συσσωρευμένων τόκων, σύμφωνα με την με την καταγραφή νομισματικών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις περιλαμβάνουν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα προς την τοπική αυτοδιοίκηση, σε ονομαστική αξία, σύμφωνα με την καταγραφή νομισματικών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων.
- **Καθαρά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ενεργητικού ασφαλιστικών ταμείων** ορίζονται τα στοιχεία του ενεργητικού μείον οι υποχρεώσεις των ασφαλιστικών ταμείων.
  - Τα στοιχεία του ενεργητικού περιλαμβάνουν
    - Καταθέσεις των ασφαλιστικών ταμείων στην Τράπεζα της Ελλάδος και άμεσες καταθέσεις των ασφαλιστικών ταμείων στο εγχώριο εμπορικό τραπεζικό σύστημα και έμμεσες καταθέσεις στο αμοιβαίο κεφάλαιο του ΙΚΑ. Οι καταθέσεις μετρώνται σε ονομαστική αξία, εξαιρουμένων των συσσωρευμένων τόκων, σύμφωνα με την καταγραφή νομισματικών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων.
    - Κατοχή άμεσων και έμμεσων μεριδίων (μέσω του αμοιβαίου κεφαλαίου του ΙΚΑ), από τα ασφαλιστικά ταμεία μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθήνας. Η κατοχή των μεριδίων θα μετράται σε τιμές αγοράς στο τέλος του μήνα.
    - Άμεση ή έμμεση κατοχή μονάδων αμοιβαίων κεφαλαίων εκδιδόμενων από εταιρίες ελληνικής διαχείρισης (διαφορετικών από το αμοιβαίο

κεφάλαιο του ΙΚΑ). Κατοχή συμμετοχών θα μετρούνται σε τιμές αγοράς στο τέλος του μήνα.

- Κατοχή ομολόγων κεντρικής κυβέρνησης, περιλαμβανομένων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρεογράφων που έχουν εκδοθεί στο εσωτερικό, μακροπρόθεσμων χρεογράφων που έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό και τα οποία χειρίζεται η Τράπεζα της Ελλάδος, και έμμεση κατοχή μέσω του αμοιβαίου κεφαλαίου του ΙΚΑ. Οι κατοχές θα μετρούνται σε ονομαστική αξία.
- Τα στοιχεία του ενεργητικού περιλαμβάνουν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα προς τα ασφαλιστικά ταμεία, σύμφωνα με την καταγραφή νομισματικών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων.

6. **Προσαρμογές.** Για τους σκοπούς του προγράμματος, οι πρωταρχικές δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης που παρακολουθούνται δεν περιλαμβάνουν πληρωμές σχετιζόμενες με την στήριξη του τραπεζικού τομέα όταν αυτή πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος για τη στρατηγική στήριξη και αναδιάρθρωση τραπεζικού συστήματος. Κόστη που μπορούν να εξαιρεθούν από το ισοζύγιο περιλαμβάνουν δάνεια προς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και επενδύσεις σε μετοχές χρηματοπιστωτικών οργανισμών (ανταποδοτική ανακεφαλαιοποίηση), μη-ανταποδοτική ανακεφαλαιοποίηση, και εξαγορά προβληματικών στοιχείων ενεργητικού. Παρόλα αυτά, χρηματοπιστωτικές ενέργειες της κεντρικής κυβέρνησης για τη στήριξη των τραπεζών, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης εγγυήσεων ή παροχής ρευστότητας, θα αναφέρονται αμέσως στα μέλη του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ. Επιπλέον, αυτό το κριτήριο απόδοσης θα αναπροσαρμόζεται προς τα πάνω σε περίπτωση υπερβάσεων στα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης σε σύγκριση με την τρέχουσα πρόβλεψη όπως υποδεικνύεται από τα ακόλουθα:

7. Έσοδα κεντρικής κυβέρνησης (σωρευτικά από την 1^η Ιανουαρίου 2010)

8. Ιούνιος 2010: 25,056 εκ. ευρώ

9. Σεπτέμβριος 2010: €41.232 εκατομμύρια.

10. Δεκέμβριος 2010: €58.382 εκατομμύρια.

11. **Υποστηρικτικό υλικό.**

- Στοιχεία σχετικά με τα ταμειακά διαθέσιμα του τακτικού και των κρατικών προϋπολογισμών θα παρέχονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ΕΚΤ και στο ΔΝΤ από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους του Υπουργείου Οικονομικών εντός τριών εβδομάδων μετά το τέλος του μήνα. Τα στοιχεία θα περιλαμβάνουν λεπτομερείς πληροφορίες για τα έσοδα και τα έξοδα, σύμφωνα με τις μηνιαίες αναφορές που δημοσιεύονται από τον Ιανουάριο του 2010 στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών.
- Στοιχεία σχετικά με τα καθαρά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των ασφαλιστικών ταμείων θα πρέπει να παρέχονται στο ΔΝΤ, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην ΕΚΤ από τη Διεύθυνση

Στατιστικής της Τράπεζας της Ελλάδος εντός τεσσάρων εβδομάδων μετά το τέλος του μήνα.

Β. Ανώτατο όριο Πρωτογενών Δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού (Κριτήριο Απόδοσης)

12. **Ορισμός:** Οι πρωτογενείς δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού αποτελούνται από τις δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού (δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού συν τις δαπάνες του προϋπολογισμού επενδύσεων) μείον τις δαπάνες για τόκους που καταβάλλονται από τον κρατικό προϋπολογισμό, σύμφωνα με τους ορισμούς που αναφέρονται παραπάνω. Πρωτογενείς δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης που ελέγχονται για το ΚΑ αποκλείουν τυχόν πληρωμές σε μετρητά που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση των τραπεζών, όταν πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της στρατηγικής αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα του προγράμματος. Δαπάνες που μπορούν να εξαιρεθούν από το ισοζύγιο περιλαμβάνουν δάνεια προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επενδύσεις σε ίδια κεφάλαια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ανταποδοτική ανακεφαλαιοποίηση)· μη ανταποδοτική ανακεφαλαιοποίηση· και αγορά προβληματικών περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, κάθε χρηματοδοτική παρέμβαση από την κεντρική ή γενική κυβέρνηση για την στήριξη των τραπεζών, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης εγγυήσεων ή την παροχή ρευστότητας, θα πρέπει να αναφέρονται αμέσως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ΕΚΤ και στο ΔΝΤ.

13. **Υποστηρικτικό υλικό.** Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους του Υπουργείου Οικονομικών θα παρέχει στοιχεία για τις μηνιαίες δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού, όπως ορίζονται παραπάνω.

Γ. Μη-Συσσώρευση Εγχώριων Ληξιπρόθεσμων Οφειλών από τη Γενική Κυβέρνηση (Συνεχής Ενδεικτικός Στόχος)

14. **Ορισμός.** Για τους σκοπούς του προγράμματος, οι εγχώριες ληξιπρόθεσμες οφειλές ορίζονται ως λογαριασμοί πληρωτέοι προς τους εγχώριους προμηθευτές όταν έχουν παρέλθει 90 ημέρες από την ημερομηνία της λήξης τους. Τα στοιχεία θα παρέχονται εντός τεσσάρων εβδομάδων μετά το τέλος του μήνα. Το σύνολο των ληξιπρόθεσμων οφειλών στα τέλη Απριλίου ανήλθε σε 5,6 δισ. ευρώ.

15. **Υποστηρικτικό υλικό.** Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους του Υπουργείου Οικονομικών θα παρέχει στοιχεία για τις μηνιαίες ληξιπρόθεσμες οφειλές στις δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού, όπως ορίζονται παραπάνω. Τα στοιχεία θα παρέχονται εντός τεσσάρων εβδομάδων μετά το τέλος του μήνα.

Δ. Ανώτατο όριο Συνολικού Χρέους της Κεντρικής Κυβέρνησης (Ενδεικτικός Στόχος)

16. **Ορισμός:** Το συνολικό απόθεμα του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης αναφέρεται στο χρέος που αντιστοιχεί στις δραστηριότητες του κρατικού προϋπολογισμού και, για τους σκοπούς του προγράμματος, θα ορίζεται ως το σύνολο των τρεχουσών ακαθάριστων υποχρεώσεων χρέους της κεντρικής κυβέρνησης. Θα περιλαμβάνει, αλλά δεν θα

περιορίζεται σε, υποχρεώσεις σε μορφή τίτλων και δανείων. Η συναλλαγματική ισοτιμία του προγράμματος θα εφαρμοστεί σε κάθε μορφή χρέους αποτιμημένου σε νόμισμα εκτός ευρώ. Για τους σκοπούς του προγράμματος, το ανώτατο όριο για το ύψος του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης δεν θα περιλαμβάνει χρέος που προκύπτει από πληρωμές για αναδιάρθρωση τραπεζών, όταν αυτές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της στρατηγικής του προγράμματος για αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα. Αυτό περιλαμβάνει δάνεια προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επενδύσεις σε μετοχικό κεφάλαιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ανταποδοτική ανακεφαλαιοποίηση), μη ανταποδοτική ανακεφαλαιοποίηση και εξαγορά προβληματικών περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, κάθε χρηματοοικονομική πράξη της κεντρικής κυβέρνησης για στήριξη των τραπεζών, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η έκδοση των εγγυήσεων ή η παροχή ρευστότητας, θα πρέπει να αναφέρονται αμέσως στο ΔΝΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ.

17. **Προσαρμογές:** Το ανώτατο όριο συνολικού αποθέματος του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης θα προσαρμόζεται προς τα πάνω (ή προς τα κάτω) κατά το ποσό πιθανής αναθεώρησης προς τα πάνω (ή προς τα κάτω) των αποθεμάτων χρέους της κεντρικής κυβέρνησης στα τέλη Δεκεμβρίου 2009.

18. **Υποστηρικτικό υλικό:** Στοιχεία για το συνολικό απόθεμα χρέους της κεντρικής κυβέρνησης θα παρέχονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, σύμφωνα με τα στοιχεία χρέους που δημοσιεύονται στο ενημερωτικό δελτίο δημοσίου χρέους, το αργότερο 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα

Ε. Ανώτατο όριο για νέες εγγυήσεις της Κεντρικής Κυβέρνησης (κριτήριο απόδοσης)

19. **Ορισμός:** Το ανώτατο όριο για νέες εγγυήσεις κεντρικής κυβέρνησης θα αποκλείει εγγυήσεις στήριξης τραπεζών και εγγυήσεις συνδεδεμένες με χρηματοδοτούμενα δάνεια της ΕΤΕπ.

20. **Υποστηρικτικό υλικό:** Όλες οι νέες εγγυήσεις της κεντρικής κυβέρνησης, εξαιρουμένων αυτών από δημόσιες τράπεζες, θα πρέπει να αναφέρονται λεπτομερώς, προσδιορίζοντας ποσά και δικαιούχους. Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους θα παρέχει τα στοιχεία σε μηνιαία βάση εντός τριών εβδομάδων μετά το τέλος κάθε μήνα.

ΣΤ. Μη συσσώρευση των εκπρόθεσμων οφειλών εξωτερικού χρέους Γενικής Κυβέρνησης (διαρκή κριτήρια απόδοσης)

21. **Ορισμός:** Για τους σκοπούς του προγράμματος, ως εκπρόθεσμη οφειλή εξωτερικού χρέους ορίζεται πληρωμή της κεντρικής κυβέρνησης, που δεν πραγματοποιείται εντός επτά ημερών από την ημέρα που η οφειλή καθίσταται ληξιπρόθεσμη. Το κριτήριο απόδοσης θα εφαρμόζεται σε συνεχή βάση, καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

22. **Υποστηρικτικό υλικό:** Το απόθεμα των εξωτερικών εκπρόθεσμων οφειλών της γενικής κυβέρνησης θα παρέχεται από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους με χρονική υστέρηση που δεν θα υπερβαίνει τις επτά ημέρες μετά την ημερομηνία εξέτασης.

Z. Συνολική Παρακολούθηση και απαιτούμενες εκθέσεις

23. Η απόδοση του προγράμματος θα παρακολουθείται μέσω των στοιχείων που θα παρέχουν στην Ε. Επιτροπή, στην ΕΚΤ και στο ΔΝΤ το Υπουργείο Οικονομικών, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και η Τράπεζα της Ελλάδος. Οι αρχές θα ενημερώνουν εγκαίρως το ΔΝΤ, την Ε.Ε. και την ΕΚΤ για τυχόν αναθεώρηση στοιχείων.

II. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΘΩΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

24. **Μεταρρύθμιση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος.** Η κυβέρνηση έχει ήδη ξεκινήσει την μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος η οποία θα πρέπει να έχει υιοθετηθεί μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου του 2010. Για την προετοιμασία αυτής της μεταρρύθμισης, οι αρχές θα συμβουλευτούν ειδικούς από την Ε.Ε./ΔΝΤ/ΕΚΤ και η Εθνική Αναλογιστική Αρχή θα ετοιμάσει μια έκθεση στην οποία θα αξιολογείται κατά πόσο οι παράμετροι του νέου συστήματος ενισχύουν σημαντικά την μακροπρόθεσμη αναλογιστική ισορροπία. Το νομοσχέδιο σχετικά με το νέο αναλογιστικά-ισορροπημένο σύστημα θα πρέπει να είναι έτοιμο μέχρι το τέλος του Ιουνίου, 2010.

25. **Προσδοκώμενα αποτελέσματα της Μεταρρύθμισης του Συνταξιοδοτικού Συστήματος.** Η μεταρρύθμιση θα:

- Συγχωνεύσει τα υφιστάμενα ασφαλιστικά ταμεία σε τρία ταμεία μέχρι το 2018.
- Εισάγει ένα νέο σύστημα το οποίο θα ενισχύσει τη σύνδεση των εισφορών με τα επιδόματα, με ενιαίους κανόνες που θα εφαρμόζονται κατ' αναλογία (ως το σύνολο των κεκτημένων δικαιωμάτων σύμφωνα με το παλιό σύστημα και των επιδομάτων που απορρέουν σύμφωνα με το νέο σύστημα) για όλους τους νυν και τους μελλοντικούς εργαζόμενους. Οι εργαζόμενοι που θα συνταξιοδοτηθούν από το 2015 και μετά θα πάρουν επιδόματα σύμφωνα με αυτό το σύστημα.
- Εισάγει ένα ενοποιημένο, θεσπισμένο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης στα 65 έτη, μέχρι το 2015, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ασφαλιστεί προ του 1993 και των γυναικών που εργάζονται στον δημόσιο τομέα. Μετά το 2020, η ηλικία συνταξιοδότησης θα αυξάνεται σύμφωνα με το προσδόκιμο ζωής.
- Περιορίσει την πρόωρη συνταξιοδότηση στα 60 μέχρι το 2011, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ασφαλιστεί προ του 1993, εργαζόμενους σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, και όσους έχουν 35 και πάνω έτη εισφορών.

- Προσαρμόσει αυτόματα τα επιδόματα σύμφωνα με τις μεταβολές του δείκτη τιμών καταναλωτή, αρχής γενομένης από το 2014 (τα επιδόματα θα είναι «παγωμένα» την περίοδο 2010-2013).
- Περιλαμβάνει μια εγγυημένη σύνταξη για όλους τους πολίτες πάνω από την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης ώστε να παρέχεται ένα σημαντικό δίκτυ προστασίας, συμβατό με τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.
- Επεκτείνει τα έτη σύμφωνα με τα οποία υπολογίζονται οι συντάξιμες αποδοχές από τα καλύτερα 5 της τελευταίας δεκαετίας στο σύνολο του εργασιακού βίου.
- Αναθεωρήσει τις προϋποθέσεις για τις συντάξεις αναπηρίας μέχρι το τέλος Μαρτίου 2011 και θα εισάγει αυστηρότερους όρους μέχρι το Δεκέμβριο του 2011, συμπεριλαμβανομένων και περιοδικών επανελέγχων όσων λαμβάνουν συντάξεις αναπηρίας